

Waard om te vechten

Over de waarde van full contact vechtsport voor jongeren

Eric Lagendijk

Ineke Deelen

Amsterdam, juni 2018

Eric Lagendijk
elagendijk@dsp-groep.nl

Ineke Deelen
ideelen@dsp-groep.nl

Inhoud

Samenvatting	6
1 Inleiding	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Probleemstelling	15
1.3 Onderzoeksaanpak	15
1.4 Leeswijzer en dankwoord	17
2 Theoretisch perspectief	18
2.1 Inleiding	18
2.2 Achtergronden van risicojongeren	18
2.3 Waarde van sport voor jongeren	25
2.4 Effecten van vechtsport op jongeren	27
2.5 Inzichten uit de neuropsychologie en -biologie	31
2.6 Conclusie	37
3 In de gym	39
3.1 Inbrekers in de gym, het imago van kickboksen	39
3.2 Familiegevoel	40
3.3 Rolmodel	41
3.4 Sociale missie	42
3.5 Het zuur en het zoet van kickboksen	43
3.6 Eigen verantwoordelijkheid	44
3.7 De sportzorg gym	47
3.8 Invloed op gedrag	49
3.9 Conclusie	51
4 Waarden van full contact vechtsport	53
4.1 Straatwaarde	53
4.2 Sociale stijging	55
4.3 Gezondheidswaarde	57
4.4 Criminologische waarde	59
4.5 Therapeutische waarde	62
4.6 Sociaalpedagogische waarde	65

4.7	Conclusie	67
	Literatuurlijst	71

Samenvatting

Waarden van vechtsport

Dit onderzoek naar de waarde van full contact vechtsporten voor jongeren is een vervolg op een eerdere studie over de relatie tussen deze harde vormen van vechtsport en criminaliteit. In *Bad boys network* (Loef en Lagendijk, 2015), het eerdere onderzoeksrapport, staat beschreven hoe met name kwetsbare jongeren verzeild kunnen raken in de criminaliteit, en welke criminogene factoren daar bedoeld en onbedoeld aan kunnen bijdragen. Daarmee was en is overigens niet aangetoond dat er een causale relatie bestaat tussen het beoefenen van een full contact vechtsport en crimineel gedrag.

Het vervolgonderzoek belicht dit vraagstuk in eerste instantie niet vanuit de openbare orde en veiligheid of de criminologie, maar vanuit een breder maatschappelijk perspectief: wat doet full contact vechtsport met kwetsbare jongeren die een sportschool bezoeken of deelnemen aan een vechtsportinterventie van de lokale overheid?

Oftewel: welke waarde heeft het beoefenen van full contact vechtsport voor kwetsbare jongeren?

En in het verlengde daarvan:

- ⦿ Hoe worden deze waarden verklaard?
- ⦿ Welke factoren bepalen uiteindelijk de uitwerking van vechtsport op het gedrag van deze jongeren?
- ⦿ Biedt de vechtsportsector kwetsbare jongeren meer verleidingen dan tegengas om in de criminaliteit terecht te komen?

Hoeveel van die waarde we nu precies aantreffen als gevolg van de beoefening van vechtsport is met dit onderzoek niet vastgesteld; wel waar we die waarden kunnen vinden, en ook waarom we juist dié waarden hebben gevonden.

Het gaat dan om:

- ⦿ **Straatwaarde:** de bijdrage die vechtsport levert aan jongeren om zich op straat te handhaven
- ⦿ **Sociale stijging:** de mogelijkheden van vechtsport tot maatschappelijke stijging
- ⦿ **Gezondheidswaarde:** de waarde van vechtsport voor de gezondheid van de beoefenaar
- ⦿ **Criminologische waarde:** de betekenis van vechtsport voor de criminele ontwikkeling van jongeren
- ⦿ **Therapeutische waarde:** de waarde die vechtsport heeft als therapeutisch instrument
- ⦿ **Sociaalpedagogische waarde:** de invloed van vechtsport als opvoedkundig en socialiserend middel.

De wording van waarden

Hoe komen deze waarden tot hun recht en waaruit bestaan ze?

Welke verklaringen zijn er voor deze waarden te geven?

In dit onderzoek hebben we ons gericht op de hardere vechtsporten: kickboksen, thaiboksen en MMA (voorheen *freefight*). Deze vechtsporten worden van oudsher vaker beoefend door lagere SES-groepen¹. De grootste aanhang van deze sporten is te vinden in wijken van de grote steden waar de grootste achterstanden zijn te vinden op het gebied van werk, scholing, en ook gezondheid. Deze achterstandsgroepen scoren ook hoog in de criminaliteitsstatistiek. In die wijken vinden we de meeste gyms, waar kwetsbare jongeren een omvangrijke doelgroep voor deze gyms vormen.

Full contact vechtsporten zijn stijgende cultuuroederen. Kickboksen en MMA zijn, zeker als oefenvorm, populair onder de stedelijke jeugd en jonge professionals. De sporten zijn *mainstream* geworden, met nog steeds een grote aantrekkingskracht als competitieve sport voor kwetsbare jongeren. Daarmee vormt full contact vechtsport ook een aangrijpingspunt om in contact te komen met deze groepen jongeren, voor wie de sport een persoonlijke waarde heeft. Harde vechtsporten zijn voor deze jongeren aantrekkelijk omdat het vanuit het perspectief van de jongeren straatwaarde vertegenwoordigt, en het mogelijkheden biedt tot sociale stijging. Kickboksers zijn 'strijders', gehard en masculien, die hun mannetje staan. Zij dwingen er respect mee af op straat, en kunnen er ook in de burgermaatschappij hun voordeel mee doen als kickbokstrainer, personal trainer of, als opstapje, naar beveiliging of jongerenwerker.

Maar er zijn meerdere waarden verbonden aan deze vechtsporten. Ze hebben een gezondheidswaarde en een sociaalpedagogische waarde. Verantwoorde beoefening van full contact vechtsport draagt bij aan een gezonde leefstijl: het verhoogt de weerbaarheid, de fysieke en mentale fitheid. Het leerproces bij vechtsporttrainingen is sterk verbonden aan normatieve gedragsregels, disciplineren en agressieregulatie. De principes achter de eeuwenoude budo-etiquette² zijn in veel gyms nog steeds een leidraad voor de individuele sporter, de omgang tussen leerlingen onderling en tussen trainer en pupillen. Dit kader schept een sociaalpedagogisch klimaat dat passend is voor gedragstrainingen van kwetsbare jongeren.

De full contact vechtsportsector brengt ook risico's met zich mee. Net als andere harde contactsporten, zoals *american football*, rugby en ijshockey, is er een kans op blessures, en ook op hersenschade. Niet alleen een *knock-out* leidt tot hersenschade, ook het keer op keer raken van het hoofd tast de hersenfunctie aan. Zowel korte als lange termijn gezondheidseffecten treden op als gevolg van deze impact op het hoofd: vergeetachtigheid, duizeligheid, aantasting van het spraakvermogen en hogere kans op vervroegde intreding van Parkinson, Alzheimer en dementie. Wedstrijdvechters zijn dus gewaarschuwd. Een ander risico in de sector is de gevoeligheid voor criminalisering van jongeren. Er zijn nog steeds malafide organisatoren, sponsors en managers betrokken bij vechtsportevenementen. Jonge onverschrokken kickboksers zijn van symbolische én instrumentele waarde om het criminele netwerk mee te versterken. Daar kunnen met name de topvechters tijdens evenementen of rond hun sportschool mee in aanraking komen. Een bescheiden financiële ondersteuning door een 'sponsor' is de eerste stap waarmee een talentvolle vechtsporter die carrière maakt de criminaliteit in wordt geloodst.

¹ SES: sociaaleconomische status

² Zoals: reinheid van lichaam, concentratie en aandacht bij alles wat je doet, stil zijn als de leraar spreekt en goed naar hem luisteren, geduld betrachten, geen ruzie maken, beheerst blijven in alles wat je doet en geen technieken oefenen die niet voorgedaan zijn door de leraar.

De werking van de waarden

Welke factoren bepalen uiteindelijk de werking van deze waarden?

Er zijn veel kickbokstrainers en sportschoolhouders die vol verve kunnen vertellen over vechtsporters die ergens in hun leven een verkeerde afslag hebben genomen. En zo zijn er ook tal van verhalen en concrete voorbeelden van criminele carrières van vechtsporters, en van criminelen die ook wel eens aan vechtsport doen of hebben gedaan. Bovendien zijn er trainers die daarbij zichzelf de maat nemen: “Ook ik heb fouten gemaakt of heb ze bijna gemaakt”. Vrijwel alle full contact vechtsporttrainers komen uit hetzelfde milieu als hun pupillen. Dat maakt dat zij hun pupillen vanuit eigen ervaring kunnen behoeden om de fouten te maken die zij zelf hebben gemaakt of anderen zagen maken. Ze kennen ‘het wereldje’, ‘de straat’, ‘de handel’. Zij kennen de vechtsportsector: de positieve kant, de sport, de volharding om er wat van te maken, de strijd en het podium. Maar ook de negatieve kant: de duistere kanten eromheen, het imago. Dat full contact vechtsport een opmars doormaakt richting ‘*maistream*’, maakt volgens hen ook dat die duistere kant minder pregnant aanwezig lijkt: ‘we zien steeds meer dokters, advocaten en studenten.’ En ook: ‘De overheid let nu op ons’.

Diezelfde trainers, die zo dicht bij de jeugd staan, en weten hoe het er in hun wereld aan toegaat, zetten op steeds meer plekken in Nederland vechtsport in als beproefd middel, als therapeutisch instrument om jongeren te helpen. Dat doen zij in sommige gevallen vanuit een dubbelfunctie als trainer en jeugdhulpverlener. Voor die kwetsbare jongeren is vechtsport bij uitstek een middel om te werken aan gedragsverandering. Dat heeft ook te maken met het intieme, fysieke en persoonlijke karakter van full contact vechtsport. Het is een sport van intensief lichamelijk contact, waarbij sprake is van fysieke interactie tussen vechtsporter, trainer en sparringpartners. Daar zit een persoonlijke en mentale component aan vast. Als die in het samenspel tussen trainer en vechtsporters goed ‘geraakt’ wordt, dan is er een basis voor groei, socialisering en re-integratie.

Uiteindelijk bepaalt de kwaliteit van de vechtsportschool – de trainer, de sfeer, de regels, de andere vechtsporters - het effect van vechtsport op het gedrag van (risico)jongeren. Niet de vechtsportactiviteit of vechtsport in het algemeen is ‘goed’ of ‘fout’, maar de wijze waarop actoren met vechtsport omgaan is bepalend voor effecten daarvan. De vechtsporttrainer en zijn eventuele begeleiders spelen daarin een hoofdrol. Zij stellen immers de grenzen, bepalen de omgangregels en drukken daarmee een stempel op de sfeer in de sportschool. Daarnaast brengt de trainer zijn eigen competenties en ervaring in. Die bestaat uit meerdere lagen: zijn pedagogische en didactische vaardigheden, zijn vechtsportkwaliteiten (kennis, ervaring), zijn status en zijn persoonlijkheid, visie en aanpak.

In het algemeen geldt dat een zekere mate van hiërarchie op de gym gemeengoed is in de vechtsportsector. De *sensei* (meestal eigenaar/ hoofdtrainer) staat boven aan in de hiërarchie, daarna volgen trainers en begeleiders, wedstrijdvechters en (‘recreatieve’) vechters. Er heerst een klimaat van

gehoorzaamheid, discipline en volharding. Orde voert de boventoon, er is sprake van een duidelijk kader waar niemand omheen kan.

Tegelijkertijd is de trainer een voorbeeldfiguur, die in de beleving van de vechtsporters dichtbij hen staat, waarmee zij zich kunnen identificeren en die als een vaderfiguur over de groep waakt. Kwetsbare jongeren trekken zich aan hun trainer op en nemen gemakkelijk van hem een aanwijzing of advies aan omdat er vaak sprake is van herkenbaarheid: ook de trainer is of op zijn minst was van de straat. Kickbokstrainers hebben vrijwel zonder uitzondering een sociale missie: zij willen de jeugd helpen, en de lessen meegeven die zij zelf in hun leven hebben opgedaan. Ook zij zijn er gekomen, dus waarom niet de lessen delen? Alle jongeren, alle vechters op de gym vormen in hun ogen één familie: we zijn er voor elkaar en komen voor elkaar op. Daar gaan trainers ver in, zeker in vergelijking met andere takken van sport, maar ook in vergelijking met menig officiële instantie. Zij zijn er 24-7 voor hun pupillen: "Ze kunnen me altijd bellen".

Er zijn ook grenzen. Vechtsporttrainers wijzen hun pupillen weliswaar op gevaren en waarschuwen hen voor de criminogene schaduwzijde rond de kickboksring, maar wenden hun invloed niet direct aan als ze merken dat vechters de verkeerde keuze maken: "Ieder zijn eigen verantwoordelijkheid". Dit speelt vooral bij de wedstrijdvechters die op hoger niveau een zeker aanzien verwerven, en ook uit minder frisse hoek aanbiedingen kunnen krijgen. Wedstrijdvechters en vechtsporttrainers zijn van elkaar afhankelijk, ook in financiële zin, met het oog op hun carrière en een zekere bron van inkomsten.

Er zijn in Nederland ruwweg tussen de 3.000 en 5.000 wedstrijdvechters, maar er is een veelvoud aan vechtsportbeoefenaars dat nooit aan wedstrijden deelneemt en dat ook niet ambiëert. Die laatsten zijn veel minder interessant voor criminele groepen die een imposant boegbeeld zoeken. Deze brede laag vechtsporters is afhankelijk van trainer, gym en de sfeer die daar heerst. Zij willen vooruitgang boeken, zichzelf overtreffen, trainen, sterker worden, een betere vechter, die de discipline en het doorzettingsvermogen opbrengt om keer op keer de sportschool te bezoeken. En deel uit te maken van de groep.

Er zijn dus ook grenzen aan de betrokkenheid van de trainer bij zijn pupillen. Zo wijzen trainers ook op de eigen verantwoordelijkheid van hun vechters, zeker als zij deelnemen aan wedstrijden en een vechtsportcarrière ambiëren. De meeste trainers waarschuwen wel voor dubieuze praktijken, maar corrigeren niet. Dat is volgens hen de rol van de politie.

Theoretisch kader

Volgens de *social learning theory* zou antisociaal gedrag toenemen doordat rolmodellen het (slechte) voorbeeld geven, en pupillen hen nadoen. Ook zou een klimaat heersen waarbinnen agressie wordt beloond. In ons veldwerk en op basis van onze interviews met wetenschappers en experts zijn wij geen "slechte" rolmodellen tegengekomen die jongeren zouden aanzetten tot antisociaal gedrag. Wel is duidelijk geworden dat rolmodellen uitermate belangrijk zijn voor deze jongeren, én dat zij hun trainer en sportschoolhouder daadwerkelijk als rolmodel beschouwen. Zij trekken zich aan hem op en spiegelen zich aan hem. De trainers en sportschoolhouders die wij spraken hebben elk het beste voor met hun pupillen en zetten zich 100% voor hen in. Dat geldt logischerwijs voor de sportzorg-trainers (die zijn daar immers voor

geselecteerd), maar ook voor alle andere trainers en eigenaren van reguliere vechtsportscholen. Daarnaast geldt dat jongeren bij kickboksen of MMA niet worden beloond voor agressie. Agressie is geen doel op zich in full contact vechtsport. Agressie is een middel dat juist gecontroleerd en beheerst moet worden voordat je aanvalskracht inzet. Goede trainers leren weloverwogen om te gaan met aanval en verdediging, met kracht uitoefenen en incasseren. Juist dat is ook een belangrijke sportieve waarde, als onderdeel van de gezondheidswaarde van vechtsport.

De catharsis theorie stelt het tegenovergestelde: antisociaal gedrag buiten de sport zou juist verminderen omdat vechtsporters agressie en negatieve energie kunnen afreageren in een veilige sportsetting. Er is grond op basis van dit onderzoek om deze theorie te bevestigen. Voor zover deelnemers aan trainingen over "negatieve energie" of een overdosis aan agressie beschikken, dan kunnen zij die goed kwijt bij een veeleisende sport als kickboksen of MMA. Er zijn zonder twijfel veel mensen die juist het "afmatten" beschouwen als een gevoel van catharsis, van ontlading, van "even alles lekker vergeten". Daar past de kanttekening bij dat dit ook geldt voor veel andere vormen van fysieke inspanning, zoals rugby, waterpolo of touwtrekken. De maatschappelijke betekenis hiervan moeten we niet onderschatten: waar gaat die energie heen als die ontlading niet plaatsvindt?

En dan is er nog het '*masculinity* perspectief' dat uitgaat van de condities waarbinnen vechtsporters hun sport beoefenen. Die zou bepalend zijn voor het al dan niet stimuleren van gewelddadig gedrag. Dit perspectief is in dit onderzoek als meest dominant naar voren gekomen. Niet in de letterlijke betekenis dat masculiniteit allesbepalend is, maar meer vanuit de constatering dat de condities waarbinnen vechtsporters hun sport beoefenen, bepalend is voor de impact van die sport op hun gedrag. Deze theorie bevestigt daarmee onze bevinding dat de trainersstaf, de sfeer op de sportschool, de vechtsportgroep en de wijze waarop iedereen binnen de gym met elkaar omgaat van grote invloed zijn op de sociale ontwikkeling van de individuele vechtsporter.

Verleiding of tegengas?

Biedt de vechtsportsector kwetsbare jongeren nu meer verleidingen dan tegengas om in de criminaliteit terecht te komen? Hierover hebben we gesproken met alle mogelijke betrokkenen: trainers, vechtsporters en de mensen die het meest dicht op de sector zitten, zoals sociale werkers die met kwetsbare jongeren te maken hebben.

Trainers en organisatoren wijzen erop dat de sector sterker bestand lijkt te zijn tegen criminogene invloeden doordat beperkende maatregelen zijn genomen bij de organisatie van vechtsportevenementen. Het wordt criminelen moeilijker gemaakt om een rol te spelen bij de organisatie en financiering van deze gala's. Veel gemeenten staan bovendien geen VIP-tafels meer toe of zijn alerter, en eisen een transparante boekhouding voordat zij een vergunning voor een vechtsportevenement verlenen.

Vechtsporttrainers hebben over de gehele linie genomen een sterk maatschappelijk betrokken missie: zij willen van hun pupillen niet alleen betere vechtsporters, maar ook betere mensen maken. Enkelen onder hen hebben van dat laatste zelfs hun beroep gemaakt.

Dat er ook "slechte sportscholen" in het wereldje zijn (waar wel eens wat wordt doorverkocht en gedeald) zal best waar zijn: "Dat is een publiek geheim", klinkt het dan. Voor Amsterdam geldt bijvoorbeeld dat de politie zegt het niet te weten. Wel zijn er aantoonbaar minstens acht sportscholen die zich opwerpen als partners in de Top600 en Top400-aanpak van Amsterdamse (potentiële) draaideurcriminelen. En vele van dergelijke sportscholen met een therapeutische aanpak van vechtsportinterventies in de rest van Nederland. Vrijwel alle deelnemers aan die aanpak zijn onverdeeld positief over de interventie en ondergaan met veel plezier de heilzame werking van vechtsporttrainingen. Deze interventies die in de gym plaatsvinden onder leiding van een daartoe geselecteerde vechtsporttrainer zijn onderdeel van een bredere aanpak waar vaak meerdere hulpverleners bij betrokken zijn. Vechtsport blijkt voor veel jongeren een positief bestanddeel van die aanpak te zijn: iets waar zij naar uitkijken, wat de juiste snaar bij ze kan raken, en waar ze mee aan kunnen komen bij leeftijdgenoten. Er ontstaat een vertrouwensband tussen trainer en jongere, die de jongere vaak niet eerder ervoer.

Kwetsbare jongeren leren door vechtsport tot tien tellen als ze boos zijn, hun agressie beheersen, door te zetten bij tegenslag, discipline op te brengen en gezonder te leven. Ze leren rekening te houden met elkaar, anderen te respecteren en normen te aanvaarden. Niet alleen in die sportzorg-gyms, maar ook in de overgrote meerderheid van de 'gewone' vechtsportscholen in Nederland. Zoals ook blijkt uit onze bezoeken aan vechtsportgyms in het land.

Een belangrijk onderdeel van de aanpak om criminele jongeren weer op het rechte pad te krijgen heeft betrekking op het domein 'relaties'. Risicofactoren daarbij zijn antisociale vrienden, delinquente vrienden, lid van een bende en het ontbreken van pro-sociale banden. Effectief vroegtijdig ingrijpen, zoals een vechtsportinterventie wordt beoogd, is gebaat bij een aanpak waarbij:

- 🕒 positieve rolmodellen centraal staan.
- 🕒 goede afspraken gemaakt zijn over gewenst én ongewenst gedrag (gedragscontact).
- 🕒 opvoedvaardigheden van ouders worden aangepakt.
- 🕒 vrijetijdsbesteding in groepsverband centraal staat.
- 🕒 het gehele gezinssysteem betrokken wordt.
- 🕒 individueel met de jongere wordt gewerkt.
- 🕒 kortdurend in beperkt aantal sessies wordt gewerkt.³

Vechtsport in een geschikte omgeving voldoet aan vrijwel elk van deze onderdelen. Gyms bieden duizenden jongeren een prettige omgeving waar zij hun passie kunnen beoefenen, en waar velen onder hen ook nog eens een steun in de rug ervaren bij het werken aan hun problemen. Natuurlijk zijn er ook verleidingen die aan de vechtsportsector gerelateerd zijn. Goede trainers wijzen de jongeren hierop en waarschuwen bijtijds. Als gekwalificeerde trainers vechtsport op een weloverwogen wijze doceren aan kwetsbare jongeren, en

³ Dit inzicht sluit aan op resultaten uit een omvangrijke analyse van interventies gericht op vroegtijdig ingrijpen (Put, van der, 2013).

ook de gezondheidsrisico's beperken, dan is er een basis om met die jongeren verder te werken aan hun ontwikkeling. Vechtsport kan in die handen, van gekwalificeerd kader, veel meer goed doen dan verkeerd. Het maatschappelijk lot van die jongeren ligt uiteindelijk niet in handen van de trainer. Maar hij kan er wel een positieve impuls aan geven.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Bad boys network

In opdracht van Politie en Wetenschap deed DSP in 2015 een verkennend onderzoek naar de relatie tussen full contact vechtsport (kickboksen, muay thaiboksen en MMA (Mixed Martial Arts)) en criminaliteit. Het eindrapport van dit onderzoek, getiteld *'Bad boys network'*, geeft inzicht in de criminogene factoren die maken dat beoefenaren en betrokkenen bij deze vechtsporten in de criminaliteit kunnen belanden. Het onderzoek wees onder meer uit dat een samenhang bestaat tussen full contact vechtsport en criminaliteit. Hoe sterk die relatie is en in hoeverre en hoe het beoefenen van full contact vechtsport bijdraagt aan het (al dan niet) ontwikkelen van criminele activiteiten was daarmee overigens niet duidelijk geworden. Maar het rapport gaf wel een duidelijk signaal af: full contact vechtsporten hebben een aanzuigende werking op kwetsbare jongeren, die niet altijd bestand zijn tegen “aanbiedingen” die zij uit dubieuze hoek kunnen krijgen.

Tegelijkertijd groeit de populariteit van kickboksen en Mixed Martial Arts (MMA), zowel in aantallen beoefenaren, met name recreatief, als in aandacht van de media en aantallen toeschouwers. Het aantal organisaties dat deze full contact vechtsporten aanbiedt – bonden en promotors - is in de afgelopen decennia gestegen. Het zijn van oudsher risicojongeren in achterstandswijken, vaak met niet-westerse etniciteit, die zich aangetrokken voelen tot deze hardere vechtsporten. Zij doen beduidend vaker aan full contact vechtsport dan gemiddeld (Hoekman, Elling, Roest, & Rens, 2011). Uit gegevens van de Amsterdamse GGD blijkt bovendien dat van alle deelnemers aan de Amsterdamse Top600 Aanpak⁴ maar liefst 45 procent nu of in het verleden aan full contact vechtsport heeft gedaan. Bij de zogeheten Boefjes, een controlegroep die minder ernstige feiten heeft begaan, geldt dit voor 17 procent (GGD Amsterdam, 2014).

Deze gegevens lijken te wijzen op een samenhang tussen het beoefenen van full contact vechtsport en grensoverschrijdend gedrag, want van de gehele populatie Nederlandse jongeren zal hooguit enkele procentpunten aan full contact vechtsport doen of hebben gedaan. Maar daarmee is nog niet gezegd dat er een causaal verband is tussen het beoefenen van full contact vechtsport en grensoverschrijdend gedrag. Het is de vraag wat de beoefening van full contact vechtsporten met jongeren doet. Er zijn bijvoorbeeld ook pleitbezorgers van deze vechtsporten die wijzen op een positieve, maatschappelijke waarde van vechtsport. Volgens hen zouden juist kwetsbare jongeren baat hebben bij de beoefening van vechtsport.

⁴ De Top600, is een stedelijk project waarin meer dan veertig instanties de (steeds) ongeveer zeshonderd jonge, gewelddadige criminelen in de stad met intensief ingrijpen uit de misdaad willen halen en nieuwe kansen willen bieden. Elke jongen (het zijn vooral jongens) krijgt een regisseur uit een van de dertien organisaties die regisseurs leveren, variërend van de politie tot jeugdzorg, stadsdelen of justitie. Die regisseur moet de gepaste hulp kiezen en ingrepen stroomlijnen en afstemmen (Vugts, 2017-a).

Twee stromingen

Er zijn binnen deze discussie over de waarde van vechtsport grofweg twee stromingen merkbaar. Enerzijds is er een groep die beweert dat vechtsport bijdraagt aan zelfvertrouwen, sociale weerbaarheid en agressieregulatie. Kwetsbare jongeren, die een grotere kans lopen in aanraking te komen met politie en justitie, en die zich vaak aangetrokken voelen tot deze sport, zou het perspectief, structuur en een zinvolle vrijetijdsinvulling bieden, waardoor de kans op afglijden kleiner wordt. Het welzijnswerk wendt deze visie aan om kwetsbare jongeren proactief toe te leiden naar deze sport.

Anderzijds is er een groep die dit onverantwoord vindt, vanuit de visie dat vechtsport voor kwetsbare jongeren 'de kat op het spek binden' is. Ze leren er vaardigheden die ze in praktijk op straat kunnen toepassen en ze komen er in aanraking met onbetrouwbare en criminele types. In hun ogen zouden kwetsbare jongeren ver weg moeten blijven van vechtsportscholen.

Wat valt er te zeggen over deze stromingen? Is de ene te verkiezen boven de andere? Of bestaan ze naast elkaar?

Wat doet vechtsport met jongeren?

Dit onderzoek moet meer inzicht geven in de rol en invloed van full contact vechtsport op het leven van kwetsbare jongeren. Welke waarde hebben full contactvechtsporten voor deze jongeren? Hoe kijken vechtsporters en hun trainers zelf tegen de sport aan? Welke effecten hebben vechtsporten op het gedrag van de jongeren in de gym en welke verklaring schuilt daar dan achter?

Overheden en organisaties in jeugdzorg en welzijn zetten sinds het einde van de jaren tachtig vechtsport steeds vaker in als middel tot maatschappelijke participatie en integratie. Ook de genoemde Top600 Aanpak werkt samen met een aantal trainers van vechtsportscholen bij het aanbieden van een zogeheten vechtsportinterventie. Wat zijn hun ervaringen daarmee? Kan vechtsport een positief verschil maken in de ontwikkeling van deze kwetsbare jongeren?

Welke principes en factoren liggen ten grondslag aan effecten van vechtsport op het gedrag van jongeren? Antwoord op deze vragen maakt duidelijk of full contact vechtsporten een heilzame werking kan hebben op (risico)jongeren. Werkt vechtsport positief uit op deze jongeren of juist niet? In het laatste geval zou het ontraden moeten worden om juist deze groep jongeren toe te leiden naar vechtsportscholen. In het eerste geval valt er eerder voor te pleiten om jongeren op "vechtsportstage" te sturen.

Vervolgonderzoek

Dit onderzoek over de maatschappelijke waarde van full contact vechtsport is een vervolg op het eerste verkennende onderzoek over de relatie tussen de full contact vechtsportsector en criminaliteit, met name met de georganiseerde misdaad. In *Bad boys network* toonden we aan dat de sector gevoelig is voor invloed vanuit de georganiseerde misdaad. Verschillende voorbeelden in dit onderzoek maken duidelijk dat jonge vechtsporters die carrière maken in het kickboksen in aanraking komen met de criminele onderwereld, bijvoorbeeld doordat zij afhankelijk worden gemaakt van dubieuze sponsors. In dit eerste onderzoek

gingen we op zoek naar de drijfveren hierachter: waarom en hoe belanden juist deze jongeren in de criminaliteit en hoe komt het dat juist de vechtsportsector criminogene invloeden kent?

In dit vervolgonderzoek kijken we niet door een veiligheidsbril naar de vechtsportsector, maar treden we de sector onbevangen tegemoet: wat is dat vechten allemaal waard? We gaan op zoek naar antwoorden in de vechtsportsector zelf en bij deskundigen: wat is de maatschappelijke waarde van de full contactvechtsportsector volgens hen en waaruit blijkt dat? De belangrijkste doelgroep van het onderzoek blijft wel hetzelfde: kwetsbare jongeren.

1.2 Probleemstelling

Welke waarde(n) heeft het beoefenen van full contact vechtsport voor kwetsbare jongeren?

In het verlengde van deze hoofdvraag onderscheiden we de volgende deelvragen:

- ② Hoe worden deze waarden verklaard?
- ② Welke factoren bepalen uiteindelijk de uitwerking van vechtsport op het gedrag van deze jongeren?
- ② Biedt de vechtsportsector kwetsbare jongeren meer verleidingen dan tegengas om in de criminaliteit terecht te komen?

Volgens de *social learning theory* zou antisociaal gedrag toenemen door vechtsportbeoefening. Zo zouden rolmodellen het (slechte) voorbeeld geven, doen pupillen hen na en zou er een klimaat heersen waarbinnen agressie wordt beloond.

De *catharsis theorie* stelt daartegenover dat vechtsporters agressie en negatieve energie kunnen afreageren in een sportsetting. Dat zou antisociaal gedrag buiten de sport doen verminderen.

Naast deze twee stromingen is er ook nog het '*masculinity* perspectief'. Dit perspectief stelt dat de context van full contact sporten condities schept die gewelddadig gedrag zou stimuleren.

Welk theoretisch perspectief is het meest passend bij de uitkomsten van dit onderzoek naar de waarde van full contact vechtsporten?

1.3 Onderzoeksaanpak

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden zoeken we zowel vanuit de theorie en literatuur als vanuit de praktijk, op een kwalitatieve wijze, naar antwoorden. Om de wetenschappelijke literatuur nader te duiden zijn we in gesprek gegaan met een aantal wetenschappers en experts, te weten:

Wetenschap:

- ② prof. Marc Theeboom, hoogleraar Lichamelijke Opvoeding en Fysiotherapie, Vrije Universiteit Brussel
- ② prof. dr. Hanna Swaab, decaan Faculteit der Sociale Wetenschappen, Hoogleraar Neuropedagogiek en Ontwikkelingsstoornissen aan de Universiteit Leiden
- ② dr. Frank van Gemert, criminoloog Vrije Universiteit Amsterdam

- ③ dr. Jan Dirk de Jong, lector jeugdcriminaliteit Hogeschool Leiden
- ③ dr. Bas Pijnenburg, orthopedisch chirurg, ringarts, onderzoeker hersentraumata/ vechtsporten
- ③ prof. Erik Scherder, hoogleraar neuropsychologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en bewegingswetenschapper⁵

Beleid en professionals:

- ③ Renée Sievers, projectleider Vechtsportinterventie Top1000 gemeente Amsterdam
- ③ Arno van Leeuwen, projectleider ABC-team Amsterdamse politie
- ③ Johan van der Terp, verbindingsofficier en regisseur Top1000 gemeente Amsterdam
- ③ Mohamed Redouani, regisseur Top1000, Jeugdbescherming Amsterdam West.

Tot slot hebben we interviews afgenomen in de vechtsportsector. We hebben gesproken met sportschooleigenaren, vechtsporttrainers en vechtsporters. We vragen hun naar de persoonlijke betekenis van het beoefenen van vechtsport, maar ook naar de betekenis van het wereldje hieromheen: de sportschool, de gala's, de trainer en trainingsmaatjes. Op deze manier krijgen we meer duidelijkheid over de waarde die vechtsport voor hen heeft, op welk gebied dan ook.

In totaal hebben we tien vechtsportscholen bezocht. Zes daarvan zijn willekeurig gekozen, verspreid over het land, groot, gemiddeld en klein, soms met topvechters, soms puur recreatief. De overige vier sportscholen zijn gevestigd in Amsterdam. Enerzijds zijn ook dit 'gewoon' vechtsportscholen. Anderzijds is dit een speciale groep omdat hier trainers werkzaam zijn waarmee de gemeente Amsterdam en de jeugdzorg samenwerken in het kader van de Top 1000-aanpak. Onder meer bij deze gyms vinden zogeheten 'vechtsportinterventies' (sportzorg-trajecten) plaats die jongeren kunnen doorlopen om uit de criminaliteit te komen en blijven. Juist die zijn interessant voor dit vervolgonderzoek omdat jeugdzorgdeskundigen, veiligheidsexperts en vechtsporttrainers gezamenlijk vechtsport inzetten om deze jongeren uit de criminaliteit te helpen of te houden: hoe gaat dat in zijn werk?

Sportschoolhouders en trainers:⁶

- ③ Sportschoolhouder/ directeur jeugdzorgorganisatie A
- ③ kickbokstrainer en jeugdcoach B
- ③ kickbokstrainer en jeugdhulpverlener C
- ③ sportschoolhouder en sportzorg-coach D
- ③ sportschoolhouder, trainer en promotor E (*)
- ③ sportschoolhouder en trainer F (*)
- ③ sportschoolhouder en trainer G (*)
- ③ sportschoolhouder en trainer H (*)

⁵ Presentatie en interview in kader van een symposium over 'Impact van vechtsport op het hoofd' op 8 november 2017 met vertegenwoordigers van de full contact vechtsportsector op initiatief van de Nederlandse Vechtsportautoriteit.

⁶ De namen van deze sportschoolhouders en trainers zijn geanonimiseerd, zodat zij vrijuit met de onderzoekers konden spreken. In de tekst noemen wij enkele in de vechtsportwereld bekende vechtsporters en trainers wel bij naam. Hierbij putten wij uit openbare bronnen, waarnaar ook wordt verwezen.

- 🕒 trainer J (*)
- 🕒 trainer K (*)

In elk van de zes sportscholen (*) is ook met een groep vechtsporters van steeds drie of vier personen gesproken. Daarnaast hebben we vier jongeren geïnterviewd die de Amsterdamse vechtsportinterventie hebben doorlopen. In totaal is met 25 vechtsporters en tien sportschoolhouders/ trainers (in enkele gevallen met een assistent-trainer erbij) gesproken.

Bij alle interviews is gebruik gemaakt van een gestructureerde vragenlijst.

1.4 Leeswijzer en dankwoord

Allereerst volgen in hoofdstuk 2 de resultaten van de literatuurstudie over effecten van vechtsport op gedrag en gezondheid van jongeren. De literatuurstudie geeft vanuit verschillende onderzoeksdisciplines meer inzicht in kwetsbare jeugd en full contact vechtsport, en met name ook over de relatie tussen full contact vechtsport, jeugdzorg, criminaliteit, en gezondheid.

In hoofdstuk 3 presenteren we de uitkomsten van het veldwerk op en rond de tien onderzochte vechtsportscholen, waarvan er vier in Amsterdam zijn te vinden⁷, en zes verspreid over Nederland. Zoals gezegd: de respondenten is anonimiteit beloofd. Vandaar dat zij elk staan vermeld met een enkele hoofdletter (trainers/ coaches/ sportschoolhouders), of met een hoofdletter gevolgd door een cijfer (deelnemer aan een vechtsportinterventie).⁸

Vervolgens komen we in hoofdstuk 4 op basis van een overall-analyse van literatuur, interviews met wetenschappers en experts, en de praktijkervaringen tot een uitwerking van zes waarden van full contact vechtsport. Binnen die waarden zien we de effecten van vechtsport op gedrag van kwetsbare jongeren terug.

Een woord van dank is op zijn plaats aan alle trainers, sportschoolhouders en vechtsporters die ons een inkijkje hebben gegeven in de praktijk waar zij vaak zeer persoonlijk bij betrokken zijn. Dank voor jullie levendige verhalen en reflectie op jullie sport.

Daarnaast zijn wij dank verschuldigd aan de professionals en wetenschappers die ons deelgenoot maakten van hun onderbouwde inzichten in de sector, vaak vanuit hun eigen onderzoekdiscipline. Tot slot willen wij twee personen speciaal bedanken voor hun blijf van toewijding aan dit onderzoek: Marcel Scholtes, onderzoeker bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie en bestuurslid van de Nederlandse Vechtsportautoriteit, en prof. Marc Theeboom, hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel. Jullie kritische blik op de rapportage heeft bijgedragen aan een krachtiger en meer samenhangend verhaal.

⁷ Zoals gezegd zijn de vier Amsterdamse gyms betrokken bij de vechtsportinterventies in het kader van de Top1000-aanpak.

⁸ Waar trainers/ coaches/sportschoolhouders aan het woord komen, staan zij aangemerkt met de letters A tot en met M. Met A tot en met K is *face to face* een interview afgenomen. De verhalen van L en M zijn afkomstig uit geschreven bronnen, vooral de dagbladjournalistiek. Bij die verhalen staan de bronnen vermeld. Paragraaf 3.6, die ingaat op topvechters en hun relatie met hun coach of manager, is voor het grootste deel gebaseerd op interviews in digitale media.

2 Theoretisch perspectief

2.1 Inleiding

Wat zegt de wetenschappelijke literatuur over de effecten van full contact vechtsport op het gedrag van beoefenaren, met name dat van kwetsbare jongeren? We belichten het vraagstuk vanuit verschillende disciplines, waaronder de sociologie, sociale psychologie, criminologie en neuropsychologie.

De deelvragen die wij aan de orde stellen zijn:

- ② Wie zijn eigenlijk deze kwetsbare jongeren en jonge criminelen? En wat is de aantrekkingskracht van vechtsport op deze jongeren? (2.2)
- ② Wat is bekend over de waarde van sport voor (kwetsbare) jongeren? (2.3)
- ② Welke effecten heeft vechtsport op (kwetsbare) jongeren? En welke relatie bestaat er tussen vechtsport en antisociaal of crimineel gedrag? (2.4)
- ② Welke mechanismen en factoren vanuit de neuropsychologie en neurobiologie dragen bij aan verklaringen voor antisociaal of crimineel gedrag, en wat zeggen deze vakgebieden over beoefenaren van full contact vechtsport doen? (2.5)

2.2 Achtergronden van risicojongeren

Wij richten ons in dit onderzoek in hoofdzaak op kwetsbare jongeren die een meer dan gemiddeld risico lopen om in aanraking te komen met politie en justitie. Wat zijn de achtergronden van deze jongeren? Wie zijn zij? Hoe belanden zij in de criminaliteit? En wat maakt vechtsport aantrekkelijk voor een groot deel van deze jongeren?

2.2.1 Wie zijn die risicojongeren en jonge criminelen?

In *'Gevoel is explosief materiaal'* van Jongman & Schaafsma (2017) typeren de auteurs treffend wie die jonge criminele veelplegers zijn, en welk gedrag zij vertonen. Het gaat om pubers en adolescenten, in een levensfase waarin fysiek en sociaal veel verandert. Vaak betreft het veelplegers, jongens met een forse carrière in de criminaliteit. Ze hebben meerdere, soms gewelddadige delicten op hun naam staan: straatroof, heling, inbraken, loverboy zaken, drugsgerelateerde delicten, gewapende roofovervallen. Geldelijk gewin is een motief, maar soms gaat het gewoon om de kick. En om aanzien te verwerven, status, straatwaarde. Deze jongens groeien van jongs af aan op op straat en zijn daardoor vertrouwd met de straatcultuur. Veel van deze jongens zijn al of niet op eigen initiatief het huis uit. Zij wonen dan in een woonproject of zwerven en slapen dan weer hier en dan weer daar. Of zij zijn gedetineerd.

Soms hebben ze een vriendin, en een enkele keer zijn ze al vader. Vrijwel altijd is hun schoolcarrière mislukt. Banen zijn tijdelijk en vaak ook gedoemd tot mislukken. Jongman en Schaafsma:

“Gedoe met werkgevers. Gedoe met instanties. Negatieve ervaringen in de maatschappij. Ruzies hebben ze ook veel. Met hun vriendin, met vrienden, met werkgevers, met hulpverleners, met ouders. Ze weren alles af, houden invloed of betrokkenheid van anderen zoveel mogelijk buiten de deur. Kunnen niet of nauwelijks op een gezonde manier relaties aangaan en onderhouden. En veel van deze jongens drinken, blowen of gebruiken andere middelen.”

Het beeld dat we van hen krijgen is dat van weerbarstige, verharde jongeren, die zich door niemand iets laten vertellen. Het wordt dan steeds lastiger om grip op ze te krijgen, laat staan houden. Ze weigeren hulp. Straf lijkt ze steeds minder te interesseren. Naarmate zij langer onder de radar blijven, worden zij agressiever, steeds meer gevoelloos, manipulatief. In de woorden van Jongman en Schaafsma: van onderkoeld tot explosief. Enig empathisch vermogen is de meesten onder hen vreemd. Alleen het eigen belang telt. En dat doel heiligt de middelen: “Niets en niemand vertrouwen. Niemand toelaten. En met hun rug naar de maatschappij staan.”

Jongman & Schaafsma (2017, p.28).

2.2.2 Risicofactoren van crimineel gedrag

Risicofactoren of ‘criminogene factoren’ van crimineel gedrag zijn een complex samenspel van individuele factoren op zowel biologisch als psychologisch niveau, en omgevingsfactoren (gezin en opvoeding, sociale omgeving, school, buurt) (Loeber, 1990), zie Tabel 1. Er is vaak sprake van een opeenstapeling van risicofactoren. De wederzijdse beïnvloeding van individuele risicofactoren en omgevingsfactoren speelt een belangrijke rol in het ontwikkelen van antisociaal en crimineel gedrag. Afzonderlijk vormen deze factoren vaak geen aanleiding tot het plegen van een crimineel delict, maar ze verhogen wel het risico daarop (Boendermaker & Ince, 2008; GGD Amsterdam, 2014).

Tabel 1: Criminogene factoren uit verschillende onderzoeken op individueel, sociaal en fysiek niveau

Individuele risicofactoren	Sociale omgeving	Fysieke omgeving
<ul style="list-style-type: none"> 🕒 genetische of biologische kenmerken 🕒 sociaalcognitief functioneren 🕒 emotioneel welzijn 🕒 sociale vaardigheden 🕒 attitude 🕒 probleembesef 🕒 impulsiviteit en agressieregulatie 🕒 egocentrisme 🕒 gevoeligheid voor beloning op korte termijn 🕒 gebrek aan empathische vermogens 	<ul style="list-style-type: none"> 🕒 gezin en opvoeding: <ul style="list-style-type: none"> problematische gezinssituatie, ouders met psychologische problemen en verslaving, harde/gewelddadige opvoeding 🕒 school en buurt: 	<ul style="list-style-type: none"> 🕒 achterstands-/ lage SES⁹ buurt 🕒 welvaartsverschil in buurt

⁹ SES: sociaaleconomische status.

<ul style="list-style-type: none"> ③ intellectuele beperkingen ③ beperkt moreel redeneervermogen ③ beperkt probleembesef- en inzicht ③ verstoorde persoonlijkheidsontwikkeling ③ moeite met accepteren van autoriteit (school, thuis, politie) 	<ul style="list-style-type: none"> vriendengroepen, jeugdbendes, drugsgebruik
---	--

Bronnen: (Brons, Hilhorst, & Willemsen, 2008; GGD Amsterdam, 2014; Jongman & Schaafsma, 2017; Loeber, 1990)

Individuele factoren

Jongeren die tot de risicogroep behoren om betrokken te raken bij gewelddadige incidenten en criminaliteit, zijn vrijwel altijd jongen/ jongeman, relatief vaak laag opgeleid, en maken vaak hun middelbare school niet af. Zij zijn hierdoor maatschappelijk kwetsbaar (Kooijmans, 2016). Belangrijke individuele criminogene factoren zijn onder andere sociaal-cognitieve eigenschappen en - functioneren, attitude, emoties, empathie en intelligentie. Daarnaast is bij veel gewelddadige veelplegers sprake van een verstoorde (antisociale) persoonlijkheid (GGD Amsterdam, 2014; Jongman & Schaafsma, 2017). Hierbij spelen vaak ook genetische of biologische factoren een belangrijke rol. In paragraaf 2.5 gaan we dieper in op deze genetische of biologische kenmerken, en hun wisselwerking met andere (omgevings)factoren.

Persoonlijkheidsproblematiek

Bij jonge criminele veelplegers is vaak sprake van persoonlijkheidsproblematiek waarbij antisociale trekken centraal staan. Dit uit zich in agressie, maar narcistische trekken en borderline komen ook voor. Het antisociale gedrag van jonge veelplegers kan vanuit de hechtingstheorie van Bowlby (1984) nader verklaard worden. Volgens Jongman & Schaafsma (2017) vertonen jonge veelplegers namelijk één belangrijke overeenkomst: bij allemaal is sprake van een gestoorde of onveilige hechting met één of meer van de ouders of opvoeders. Vaak is sprake van verwaarlozing of mishandeling en geweld in het gezin waarin ze opgroeiden. Ook heeft een groot deel van deze jongens traumatische ervaringen:

Bij hen leven gevoelens van niet gezien worden, in de steek gelaten zijn en vernederd zijn. Fundamenteel is er iets mis gegaan in de relatie met hun ouders en dat heeft een grote impact gehad op hoe ze in de wereld staan en zichzelf in relatie tot andere mensen ervaren. Uit: Jongman & Schaafsman (2017, p.27).

Bowlby (1984) onderscheidt twee verschillende hechtingsstijlen: een deactiverende en een hyperactiverende hechtingsstijl. Jongeren die een deactiverende hechtingsstijl ontwikkelen, de 'koele' jongens, de 'echte antisocialen', keren zich al heel jong af van volwassenen en gaan alles zelf doen. Ze kunnen hierdoor behoorlijk antisociaal worden, en zich zelfs richting psychopathie ontwikkelen. Autonomie (het zelf

willen doen, het alleen willen doen) is voor hen heel belangrijk, en hierdoor ontwikkelen deze jongens zich op een eigen manier, losgemaakt of losgeraakt van anderen. Dit maakt hen vaak eenzaam, maar je ziet bij hen ook vaak narcistische trekken (ze vinden zichzelf geweldig, anders dan anderen, en voelen zich verheven boven anderen en denken daarom dat ze speciale rechten hebben).

Jongens met een hyper activerende hechtingsstijl ontwikkelen zich meer in de richting van een borderline persoonlijkheidsstoornis. Zij hebben juist sterk het gevoel het niet alleen te kunnen, de ander nodig te hebben. Ze voelen zich vaak woedend en in de steek gelaten door anderen. Uit angst ontstaat er een voortdurende dynamiek van aantrekken en afstoten van anderen. Als deze jongeren wat ouder worden verdwijnt de emotionele kant naar de achtergrond, maar ze zijn vaak nog erg kwetsbaar onder hun soms harde buitenkant. Impulsiviteit (ook wel ADHD) komt zowel bij de 'koele' jongens als bij de borderliners veel voor (Jongman & Schaafsma, 2017).

Gezin en opvoeding

Van de omgevingsfactoren hebben gezins- en opvoedingsproblematiek de meeste invloed (Hoeve et al., 2009). Voorspellers van agressief en delinquent gedrag op latere leeftijd zijn bijvoorbeeld het hebben van ouders met psychische problemen, en harde, vijandige, inconsequente opvoedingsstrategieën en een chaotische thuisomgeving (bijv. veel wisselingen van opvoeders). Dit blijkt ook uit het dossieronderzoek van de GGD Amsterdam naar ruim 200 jongvolwassen gewelddadige veelplegers uit Amsterdam afkomstig uit de Top 600, die vergeleken werden met dossiers van 300 leeftijdsgenoten die in het verleden ook begeleid werden door jeugdzorg in verband met jeugddelinquentie, maar momenteel veel minder crimineel gedrag vertonen (de zogenaamde Boefjes) (GGD Amsterdam, 2014). Uit dit onderzoek blijkt dat bij zowel de Top 600 als bij de Boefjes (hoewel in iets mindere mate), relatief vaak sprake is van instabiliteit van grote gezinnen, pedagogische onmacht en/of -onwil van de ouders. Dit uit zich in beperkte fysieke aanwezigheid van de ouders (in beide groepen in 73% van de gevallen), mishandeling (in beide groepen 45%), en pedagogische en/of affectieve verwaarlozing (bij 34% van de Top 600 jongeren vs. 29% bij de Boefjes). Daarnaast wordt ongeveer 40% van de onderzochte gewelddadige veelplegers blootgesteld aan (ernstig) huiselijk geweld. Vaak hebben de ouders psychiatrische, lichamelijke en/of verslavingsproblemen. Opvallend veel gewelddadige veelplegers (60%) hebben (oudere) gezinsleden met criminele antecedenten (GGD Amsterdam, 2014).

Sociale omgeving

Veel jonge gewelddadige veelplegers hebben problemen met het accepteren van autoriteit, zowel thuis, op school, of in de buurt (bijv. politie). Veel van deze jongeren zijn wantrouwend tegenover volwassenen, buitenstaanders en instituties. Verder zijn *peers* en vriendengroepen waar de jongeren zich aan spiegelen erg belangrijk. De gewelddadige Top 600 veelplegers participeren vaker dan de Boefjes in overlast gevende jeugdgroepen of jeugdbendes (GGD Amsterdam, 2014). Het verlies van positieve sociale contacten op school, in het verenigingsleven of in de sport, wordt vaak gecompenseerd doordat ze op een gegeven moment intensiever omgaan met criminele of antisociale vrienden. Problematisch blowen komt ook

regelmatig voor (13% bij Top 600 jongeren vs. 11% bij de Boefjes). Van de gewelddadige veelplegers (Top 600 jongeren) pleegt 49% delicten onder invloed. Bij de Boefjes is dit 14% (GGD Amsterdam, 2014).

Invloed van de buurt

Niet alleen de sociale omgeving maar ook de fysieke omgeving (de buurt) kan invloed hebben op crimineel gedrag. Vaak is aangetoond dat het wonen in een buurt met veel armoede/lage SES, criminaliteit en onveiligheid, en negatieve invloeden van (gewelddadige) peergroepen in de buurt, een negatieve invloed op crimineel en antisociaal gedrag hebben (o.a. Ingoldsby & Shaw, 2002). Recent Nederlands onderzoek toont aan dat jongeren die vanuit een achterstandsbuurt verhuizen naar een betere buurt, meer risico- en probleemgedrag vertonen. Een mogelijke verklaring hiervoor is 'relatieve deprivatie' (*'feeling poorer than the rest of the neighbourhood'*): als je in een omgeving woont met veel succesvolle mensen ga je negatiever over jezelf denken (Nieuwenhuis & Hooimeijer, 2016). Deze resultaten bekritisieren in feite het Nederlandse sociale mengingsbeleid dat ervan uitgaat dat kansarmere mensen zich juist 'optrekken' door gemengd met burens met een hogere sociaal economische status te wonen.

Leeftijd en geslacht

Het relatieve belang van risicofactoren die gepaard gaan met een verhoogde kans op recidive, verschuiven gedurende het ouder worden van gezinsfactoren naar factoren gerelateerd aan school en vrienden. In de vroege pubertijd spelen de risicofactoren op gezinsniveau de grootste rol, terwijl in de late pubertijd risicofactoren als attitude, vrienden en school sterker gerelateerd zijn aan het vertonen van crimineel gedrag (van der Put, Deković, Stams, Hoeve, & van der Laan, 2012). Deze verschuiving vindt vaak plaats in de leeftijd van 12 tot 14 jaar.

In het onderzoek van de GGD Amsterdam (2014) naar de criminogene factoren van de criminele veelplegers, blijkt dat jonge criminele jongeren al vroeg beginnen met het plegen van delicten (Top 600: 12 jaar, Boefjes: 14 jaar) en geweldsdelicten (Top 600: 14 jaar, Boefjes: 15 jaar) (GGD Amsterdam, 2014). Daarnaast blijkt uit uitgebreid onderzoek op zes plekken in drie landen (Canada, Nieuw Zeeland en de Verenigde Staten) dat bij jongens (en niet bij meisjes) fysieke agressie tijdens de kindertijd vaak leidt tot (gewelddadig) probleemgedrag gedurende de pubertijd (Broidy et al., 2003). Dit verband wordt ook aangetoond door Frick & Dickens (2006), net als het verschil tussen jongens en meisjes. Hoewel ernstige gedragsproblemen sowieso minder vaak voorkomen bij meisjes, tonen ze wel dezelfde risicofactoren als jongens. Bij meisjes die ernstige gedragsproblemen vertoonden, is vaker sprake van criminaliteit, geweld, antisociale persoonlijkheids- en andere psychiatrische stoornissen tijdens de volwassenheid dan bij meisjes zonder ernstige gedragsproblemen. Maar het lijkt erop dat meisjes die in hun kindertijd gedragsproblemen hadden, minder vaak dan jongens ernstige gedragsproblemen (met criminaliteit als gevolg) vertonen dan jongens (Frick & Dickens, 2006).

Stoppen met criminaliteit

Of jonge gewelddadige veelplegers uiteindelijk in staat zijn te stoppen met criminaliteit, hangt volgens Jongman en Schaafsma (2017) af van een aantal factoren. Leeftijd speelt hierbij een belangrijke rol. Bijna alle criminele jongeren stoppen voor hun 28^e levensjaar. Hoe jonger men is, hoe makkelijker dit gaat:

'Hoe jonger deze jongens zijn, hoe minder criminele routine zij hebben. Jongere jongens maken zich iets gemakkelijker los van hun criminele routine. Ze zijn daarentegen weer impulsiever, waardoor ze gemakkelijk in de problemen komen. Wanneer de criminele routine eenmaal goed is ingesleten en jongens materieel en op straat succes hebben, denken ze niet aan stoppen. Ze verdragen gevolgen (straf, detentie) en ook de spanning en het voortdurende gevoel van onveiligheid. Ze hebben (nog) niet het idee dat ze vastlopen. Op maatschappelijk gebied groeien ondertussen wel de verliezen. Geen school, geen werk, geen goede huisvesting, schulden ... Uit: Jongman & Schaafsma (2017, p. 55).

Als men ouder wordt, neemt de impulsiviteit vaak wat af en het empathisch vermogen iets toe. Ook kan zo langzamerhand het gevoel ontstaan dat ze te oud worden voor het criminele leven, en het besef groeien dat de kosten niet meer opwegen tegen de baten. Om te stoppen met criminaliteit moeten jongeren enorm gemotiveerd zijn, doorzettingsvermogen hebben, en voldoende sociale en emotionele vaardigheden bezitten om zich buiten de criminele wereld te redden. Maar ze kunnen dit niet alleen: steun van familie, een vriendin, vrienden en hulpverleners is vaak essentieel voor de jongeren om echt buiten de criminaliteit te blijven (Jongman & Schaafsma, 2017).

2.2.3 Aantrekkingskracht vechtsport: status, imago en cultuur

Kwetsbare risicjongeren ervaren vaak problemen, voelen dat zij falen op school en krijgen weinig waardering voor hun gedrag en prestaties. Zij zoeken alternatieven om zich te laten gelden. 'De straat' kan voor hen een aantrekkelijk alternatief zijn waar ze status en respect kunnen krijgen, bijvoorbeeld door zich in te laten met criminaliteit (Kooijmans, 2016). Mits ze zich natuurlijk gedragen naar de regels en gedragscodes van de straat. Omdat criminaliteit binnen de straatcultuur over het algemeen status en respect oplevert, wordt de straatcultuur dan ook gezien als een criminogene factor (Junger-Tas et al., 2012). Criminele jongeren hebben een voorkeur voor een levensstijl die gekenmerkt wordt door spijbelen, drugs, alcohol, 'rondhangen', en ze hebben ook andere sportvoorkeuren dan niet-criminele jongeren: vaker vechtsport, krachtsport en voetbal, minder vaak tennis, volleybal en rugby (Kruissink, 1988).

Net als de straat oefent de vechtsportsector sterke aantrekkingskracht uit op kwetsbare jongeren met gedragsproblematiek. Op jongeren dus die een vergrote kans hebben om zich op het criminele pad te begeven of dit al doen. Niet voor niets doet bijna de helft van de Top600 jongeren aan vechtsport, of heeft dit in het verleden gedaan (GGD Amsterdam, 2014). Deze aantrekkingskracht heeft te maken met het 'harde' karakter en stoere, soms donkere imago van de vechtsport sector. Wat betreft dat laatste verwijzen wij naar politieonderzoek dat aantoont dat onderwereld en de full contact vechtsportwereld verweven zijn

(RIEC Noord-Holland, 2012). Het zijn vaak ook verhalen over de donkere kromten van de sportscholensector die je als eerste te horen krijgt als je gaat praten met de diehards in "het wereldje" (Asscher, 2015; Bottenburg & Heilbron, 1996; Vertonghen et al., 2014).

Waarom verhoudingsgewijs juist veel risicojongeren zich aangetrokken voelen tot de 'harde' vechtsportwereld bleek uit eerder onderzoek van DSP (Loef & Lagendijk, 2015). Een viertal criminogene factoren speelt een belangrijke rol in deze wederzijdse aantrekkingskracht tussen kwetsbare jongeren enerzijds, en de vechtsportwereld en criminaliteit anderzijds.

Hard imago

Het harde karakter van de vechtsport, en zeker de full contact varianten, past bij de zoektocht naar imago, status en respect van de jongeren. Door het geweld dat full contact vechtsport symboliseert, en de fysieke vaardigheden en kracht van de vechtsportbeoefenaars – en met name hun uitstraling van bekende vechtsporter -, zijn de jongeren automatisch interessant voor de georganiseerde misdaad. Dit betreft vooral jongere talentvolle vechtsporters die enige bekendheid genieten en tijdens vechtsportgala's of rond hun sportschool benaderd worden door criminelen die hen willen sponsoren. Na verloop van tijd verwachten zij een tegenprestatie van de vechtsporter.

Makkelijk geld

Het ontbreekt succesvolle vechtsporters vaak aan toekomstperspectief in de zin van een structurele vorm van broodwinning na een vechtsportcarrière. Vaak ook doordat zij hun school of opleiding niet afgemaakt hebben. Ze vinden het daarnaast ook niet bij hun status als succesvolle vechtsporter passen om een baantje als pizzakoerier te nemen. Bovendien ontbreekt het ze meestal aan tijd en energie om naast hun vele dagelijkse trainings- en verplichte rusturen nog te werken.

Zichtbaar aanwezig: netwerken rond de VIP-tafels

De verwevenheid van de vechtsportsector met criminele contacten en invloeden, waardoor het gemakkelijk is om in contact te komen met georganiseerde misdaad en daarin toe te treden. Trainers en sportschoolhouder kunnen hierin een negatief voorbeeld geven. Tot voor kort was het vrijwel bij alle wat grotere vechtsportgala's gebruikelijk dat er VIP-tafels rond de ring stonden. Deze tafels bleken extra aantrekkelijk voor criminele groepen en hun entourage, want het is daar "zien en gezien worden". Deze tafels gingen van de hand voor enkele duizenden, soms wel tienduizend euro. Betalingen onttrokken zich aan het zicht van de fiscus. Sponsors hadden vaak een dubieuze reputatie en motorbendes lieten zich er graag zien. Recente strengere regelgeving en alertheid van burgemeesters bij het tegengaan van ondermijning maken het promotors lastiger om vechtsportgala's volledig naar hun eigen hand te zetten.

Schimmige branche

Regulering van de vechtsportsector blijft nog steeds hard nodig. Als regulering tekort schiet blijven sommige sportscholen en vechtsportgala's criminele broeinesten die draaien op illegale geldstromen. Denk hierbij aan gebrek aan regelgeving voor de kwaliteit van sportscholen en trainers, vechtsportevenementen ("gala's") en financiering (Loef & Lagendijk, 2015).

2.3 Waarde van sport voor jongeren

2.3.1 Maatschappelijke waarde

Kickboksen, muay thaiboxen en mixed martial arts zijn full contactvecht *sporten* en behoren als zodanig daarmee tot de familie der sporten. Desondanks ziet aanzienlijk deel van de samenleving vooral geweld en agressie als zij naar deze harde vechtsporten kijken: 'is dit nu sport?'

Beleidsmakers kennen sport in beleidsnota's veelal een positieve maatschappelijke betekenis toe.

Negatieve aspecten die ook aan sport verbonden zijn, zoals vandalisme, discriminatie, matchfixing, seksuele intimidatie, ondermijning of openbare geweldpleging, krijgen veel minder aandacht in het overheidsbeleid of in het beleid van sportorganisaties.

De afgelopen decennia is de aandacht voor de maatschappelijke waarde en betekenis van sport sterk gegroeid. De overheid investeert met haar sportbeleid in een veilig en toegankelijk sportaanbod in de buurt, met als doel een sportieve en vitale samenleving. Hierbij zet zij in op kansrijke verbindingen tussen sport, zorg, onderwijs en werk (Tiessen-Raaphorst, 2015). In lokale en landelijke beleidsvisies ontstaat steeds meer het beeld dat sport een soort wondermiddel is op het gebied van fysieke en mentale gezondheid (zoals het tegengaan van overgewicht, depressie en bevorderen van sociale interactie, zelfvertrouwen en een gezonde leefstijl), maar ook op maatschappelijk en economisch terrein (Breedveld, Elling, Hoekman, & Schaars, 2016). Maar is dat ook zo?

2.3.2 Effecten van sport

Uit verschillende internationale onderzoeken blijkt dat sport (en met name teamsporten) positieve effecten heeft op de gezondheid en het welzijn van jongeren (Bowker, 2006; Donaldson & Ronan, 2006; Eime, Young, Harvey, Charity, & Payne, 2013; Janssen & LeBlanc, 2010; Steptoe & Butler, 1996; Vella, Cliff, Magee, & Okely, 2015). Wat betreft de maatschappelijke effecten van sport wijzen onderzoekers op het bevorderen van sociale cohesie, *'bridging en bonding'* sociaal kapitaal, integratie, sociale mobiliteit, en het tegengaan van criminaliteit (Spaaij, 2009). Ook belichten zij pedagogische effecten van sport, zoals het verminderen van probleemgedrag en overlast van kwetsbare jeugd (Fraser-Thomas, Côté, & Deakin, 2005). Het idee hierachter is dat jongeren tijdens het sporten geen problemen kunnen veroorzaken. Sporten gaat verveling tegen en zorgt voor een bepaalde kick en status onder leeftijdsgenoten die anders wellicht verkregen wordt door crimineel gedrag (Boonstra & Hermens, 2011).

Om deze redenen wordt sport vaak ingezet als interventie in achterstandsbuurten (Spaaij, 2009) en in de jeugdzorg onder kwetsbare jeugd met gedragsproblematiek (Buysse & Duijvestijn, 2011; Haudenhuyse, Theeboom, & Coalter, 2012). Met name de inzet van vechtsport is effectief gebleken als interventie in de jeugdzorg gericht op jongeren met gedragsproblematiek (Buysse & Duijvestijn, 2011).

2.3.3 Keerzijde van sport

Sport kent echter niet alleen maar positieve effecten. Uit meerdere onderzoeken blijkt bijvoorbeeld dat sport naast sociale insluiting juist ook dé plek is waar uitsluiting plaatsvindt (o.a. Elling & Knoppers, 2005; Spaaij, Farquharson, & Marjoribanks, 2015). Sport, en daarbinnen de full contact vechtsport sector, wordt vaak als hiërarchisch en masculien ervaren. Dit speelt sociale ongelijkheid en discriminatie op het gebied van geslacht en etniciteit in de hand; meisjes voelen zich bijvoorbeeld minder welkom (Spaaij et al., 2015). Volgens Spaaij et al (2015) zijn deze mechanismen soms zo sterk aanwezig dat het positieve processen als sociale mobiliteit kan verhinderen.

Daarnaast kunnen sportdisciplines met een hoog masculien en machogehalte gewelddadig en antisociaal gedrag juist aanwakkeren in plaats van tegengaan. Met name jongens zijn hier gevoelig voor. Mede door gewelddadige en grensoverschrijdende incidenten in de sport (denk aan eerdergenoemde matchfixing, doping, tot zelfs het overlijden van grensrechter Richard Nieuwenhuizen na een vechtpartij in het voetbal in 2012), maar ook door *knock-outs* bij vechtsporten en de relatie met criminaliteit (Vertonghen, Theeboom, Dom, Bosscher, & Haudenhuyse, 2014), is een veilig en sociaal sportklimaat een belangrijk speerpunt in het huidige beleid (Programma Veilig Sport Klimaat, zie o.a. Breedveld, Romijn, & Van Kalmthout, 2017). In dit kader investeert de overheid ook in het beter reguleren van de full contact vechtsportsector die sterk gefragmenteerd is (Dortants, Knoppers, & Van Bottenburg, 2016; Dortants & Van Bottenburg, 2013; Loef & Lagendijk, 2015).

2.3.4 Geen wondermiddel

Hoewel sport vaak een bijdrage kan leveren aan het tegengaan van maatschappelijke problemen, is het nog geen sociaal wondermiddel. Vaak is dit nog een stap te ver, en ook lastig waar te maken "over de grenzen van verschillende beleidsterreinen heen", zoals blijkt uit recent onderzoek van DSP naar het beter benutten van sport in het sociaal domein¹⁰ (Duijvestijn, Van Berkel, Puyt, & Schouten, 2016). Voor ieder individu zal het effect van sport anders zijn, en dat geldt ook voor vechtsporten.

¹⁰ DSP heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van gemeente Huizen en met medewerking van de provincie Noord-Holland en andere gemeenten in de provincie Noord-Holland.

2.4 Effecten van vechtsport op jongeren

Wat kan vechtsport doen met jongeren? Vechtsportbeoefening kan zowel positieve als negatieve effecten hebben op gedrag van (kwetsbare) jongeren. Deze paragraaf belicht welke effecten aangetoond zijn, en wat hierin opvalt.

2.4.1 Theorieën

De onderzoeken naar de effecten van (vecht)sport op crimineel of grensoverschrijdend en antisociaal gedrag zijn gebaseerd op verschillende sociaal psychologische theorieën. De belangrijkste theorieën zijn de 'social learning theory' van Bandura (1986), en de 'catharsis theory' (Breuer & Freud, 2009). Deze theorieën beweren het tegenovergestelde ten opzichte van elkaar.

Volgens de *social learning theory* neemt antisociaal of crimineel gedrag toe door vechtsportbeoefening, bijvoorbeeld via rolmodellen die het voorbeeld geven, het nadoen hiervan en door het belonen van agressie. De catharsis theorie stelt juist dat men door te sporten, en wellicht nog meer bij explosieve vechtsporten, agressie en negatieve energie kan afreageren. Vervolgens zal de uiting van antisociaal gedrag buiten de sport verminderen. Onderzoeken tonen aan dat er gebrek aan bewijs is voor deze laatste theorie, en laten juist een tegenover gesteld effect zien: het beoefenen van vechtsport, in een omgeving waar agressie geaccepteerd wordt, zou juist agressie oproepen (o.a. Bushman, 2002). Tot slot wordt vanuit het 'masculinity perspectief' verwacht dat de context van full contact sporten condities scheidt die masculien, gewelddadig gedrag aanmoedigen (Kreager, 2007).

2.4.2 Positieve effecten van vechtsport op gedrag

De eerste onderzoeken uit het begin van de jaren negentig die de sociaalpsychologische effecten van vechtsport onderzochten, richtten zich met name op persoonlijkheidskenmerken van jongeren. Positieve effecten die deze studies aantonen zijn onder meer dat jongeren door vechtsport discipline, zelfvertrouwen en zelfacceptatie verwerven, zelfverzekerder worden, minder angstig zijn, respect tonen voor anderen, zich aan regels leren houden, hun energie kwijt kunnen, en optimistischer zijn (Finkenbergh, 1990; Kuan & Roy, 2007; Kurian, Caterino, & Kulhavy, 1993; Steyn & Roux, 2009; Vertonghen & Theeboom, 2010). Meer recente onderzoeken gaan in op de invloed van vechtsport op agressie. Een review studie van 27 onderzoeken laat zien dat jongeren die al langer aan vechtsport doen, minder agressie vertonen (Vertonghen & Theeboom, 2010). Deze onderzoekers concluderen dat het over het algemeen lastig is om de effecten uit de bestaande studies met elkaar te vergelijken, doordat de onderzoeken vaak maar een beperkt aantal contextuele factoren meenemen. En ook omdat er weinig vergelijkende studies zijn die rekening houden met verschillende typen vechtsporten.

Een recent gepubliceerde meta-analyse van vechtsportbeoefening en –interventies onder in totaal 507 jonge deelnemers (6 – 18 jaar) in twaalf onderzoeksprojecten geeft een vergelijkbare uitkomst (Harwood, Lavidor, & Rassovsky, 2017). Negatief probleemgedrag zoals agressie, woede en geweld neemt over het geheel genomen af. Vechtsport is daarmee een beproefd middel om negatief probleemgedrag tegen te gaan, waarbij het effect van de interventie afhangt van de duur van het programma (hoe langer, hoe meer

effect), de context en locatie (pedagogisch klimaat), en de samenstelling van de deelnemers. Risicjongeren beschouwen vechtsporten als een boeiende interventiemethode waar zij meer dan gemiddelde motivatie voor opbrengen. Dat verhoogt de effectiviteit van de interventie. Herhaalde bewegingspatronen, gedragscontrole en respect zijn aspecten die daaraan bijdragen.

Andere onderzoeken tonen aan dat vechtsportbeoefening gerelateerd is aan minder probleemgedrag (o.a. Rutten et al., 2011; Steyn & Roux, 2009). Wat betreft (algemene) sportdeelname in de pubertijd, laat de studie van Hartmann & Massoglia (2007) zien dat de relatie met crimineel gedrag tijdens volwassenheid afhankelijk is van het type criminaliteit dat onderzocht wordt. Uit het onderzoek blijkt onder andere dat als men tijdens de pubertijd aan sport deed, winkeldiefstal afneemt als men ouder wordt, terwijl rijden onder invloed toeneemt. Maar van een direct verband tussen sporten gedurende de pubertijd (ongeacht duur en intensiteit) en afwijkend gedrag tijdens volwassenheid was geen sprake (Hartmann & Massoglia, 2007).

Vechtsportinterventies (zoals de zogenoemde 'sport-zorgtrajecten') kunnen een positieve bijdrage leveren aan agressieregulatie, zelfbeeld en sociale weerbaarheid, blijkt onder andere uit een evaluatiestudie die DSP heeft uitgevoerd in opdracht van de KNKF (Buysse & Duijvestijn, 2011). Of dergelijke sportinterventies gericht op het tegengaan van crimineel gedrag succes hebben, hangt volgens een Australisch onderzoek af van een koppeling van de sportprogramma's aan enerzijds de leefomgeving en vriendengroepen van de jongeren met gedragsproblemen, en anderzijds de binding met school of werkomgeving, en het welzijnswerk (Cameron & MacDougall, 2000).

2.4.3 Negatieve effecten van vechtsport op gedrag

Er zijn ook onderzoeken die aantonen dat het beoefenen van vechtsporten juist kan leiden tot méér gewelddadig en antisociaal gedrag, en daarmee nadelig kan zijn voor het welzijn van jongens (Endresen & Olweus, 2005; Kreager, 2007; Mutz, 2012; Reynes & Lorant, 2004).

Uit de veelgeciteerde longitudinale onderzoeken van Endresen & Olweus (2005) en Kreager (2007) blijkt dat deelname aan vechtsporten (boksen, worstelen en martial arts), maar ook de krachtsport gewichtheffen, antisociaal en gewelddadig gedrag onder jongens eerder stimuleert dan beperkt. Deze onderzoeken dragen hiermee bewijs aan voor de social learning theory van Bandura (1986), en laten zien dat deelname aan verschillende typen sporten een verschillende uitwerking kan hebben op het gedrag van jongeren. Ook leggen deze onderzoeken de link met de vechtsportcultuur waarin machogedrag ('*masculinity*') en hardheid waardering krijgen, en waar de invloed van *peers* belangrijk is.

Het onderzoek van Endresen & Olweus (2005) wijst uit dat jongeren die gedurende de hele onderzoeksperiode aan deze (vecht)sporten deden, en jongeren die er pas mee begonnen gedurende het onderzoek, meer antisociaal gedrag vertoonden. Theeboom (2012) wijst erop dat dit vaak geciteerde onderzoek een typisch voorbeeld is van het toeschrijven van effecten aan vechtsport zonder concreet te beschrijven welke sportpraktijk onder welke omstandigheden tot die effecten leidt. Volgens Theeboom zijn

het juist de contextuele, situationele factoren in de sportpraktijk die onderzocht moeten worden om eventuele effecten ervan te begrijpen.

Onderzoek van Kreager (2007) laat een sterke relatie zien tussen deelname aan 'door mannen gedomineerde' contact sporten (waaronder voetbal en full contact vechtsport) en gewelddadig gedrag onder jongens. Bij voetballers worden die effecten vooral verklaard door *peers* die ook aan voetbal deden. Vrienden en sportmaatjes blijken belangrijke mediators, en coaches, ouders en school spelen een belangrijke '*gate-keeping*' rol.

2.4.4 Uiteenlopende onderzoeksresultaten

Dat er zoveel verschillende resultaten komen uit de onderzoeken naar de effecten van vechtsportbeoefening en antisociaal of crimineel gedrag, ligt volgens (Gubbels, van der Stouwe, Spruit, & Stams, 2016) aan de grote verschillen in methodologie en reikwijdte van deze studies:

- ② Veel onderzoeken gooien verschillende typen vechtsporten op één hoop (bijvoorbeeld boksen, karate, judo en taekwondo)
- ② Meestal hebben ze geen betrekking op de full contact vechtsporten kickboksen/ muay thai en MMA.
- ② De duur van vechtsportbeoefening kan een rol spelen: hoe langer men aan vechtsport doet, hoe minder vaak men antisociaal gedrag vertoont.
- ② Het verschilt welke doelgroep er betrokken wordt in het onderzoek: voor basisschool leerlingen zijn de risico's op crimineel gedrag op korte termijn lager dan voor pubers.
- ② In veel onderzoeken ontbreekt een controlegroep, waardoor de effecten niet vergeleken kunnen worden met jongeren die aan andere sporten doen, of helemaal niet sporten (Gubbels et al., 2016).

Om deze redenen voeren Gubbels en collega's, in navolging van Vertonghen & Theeboom (2010), zelf ook een review studie uit waarbij zij de resultaten van twaalf wetenschappelijke artikelen met elkaar vergelijken. Zij beperken zich tot kinderen en jongeren onder de twintig jaar. Terwijl Vertonghen & Theeboom (2010) een meer kwalitatieve benadering kiezen voor hun overzichtsstudie, gebruiken Gubbels et al (2016) een kwantitatieve methode voor hun review studie, waardoor de effectgrootte ook meegenomen kon worden. Gubbels en collega's onderzoeken de relatie tussen vechtsport en antisociaal gedrag¹¹, en kijken bovendien naar modererende effecten op deze relaties. Zij stellen vast dat op basis van de huidige onderzoeken *niet* geconcludeerd kan worden dat er een relatie is tussen vechtsport en crimineel of antisociaal gedrag (Gubbels et al., 2016).

Maar de onderzoekers geven ook aan dat de negatieve effecten van deelname aan vechtsporten waarschijnlijk ondergewaardeerd worden in het huidige wetenschappelijke onderzoek. En dat het over het algemeen nog ontbreekt aan goede onderzoeken en onderzoeksmethoden om de relatie tussen vechtsport en criminaliteit overtuigend in kaart te brengen. Ook blijken uitkomsten van onderzoek sterk af

¹¹ Gubbels et al (2016) gebruiken de term 'externalizing behavior' en includeerden studies met de volgende uitkomst variabelen: agressie, antisociaal gedrag, gedragsstoornis, delinquent gedrag en jeugdcriminaliteit.

te hangen van het type vechtsport dat beoefend wordt (karate wordt bijvoorbeeld minder vaak in verband gebracht met antisociaal gedrag dan judo), en van de trainingsintensiteit (onder jongeren die harder/vaker trinden is meer antisociaal gedrag aangetoond).

Uit de huidige onderzoeken blijkt volgens Gubbels et al. (2016) dat vechtsporters een gelijke mate van antisociaal gedrag vertonen als niet-sporters en teamsporters. Maar vechtsporters blijken wel meer antisociaal gedrag te vertonen dan andere individuele sporters.

Dit laatste wordt bevestigd door onderzoek van Mutz (2012) die het gebruik van geweld onder mannelijke adolescenten vergelijkt met jongeren die aan verschillende sporten doen. Dit onderzoek toont aan dat jongeren die aan vechtsporten en bodybuilding doen, vaker geweld goedkeuren en ook vaker fysiek geweld gebruiken dan niet-sporters.

2.4.5 Vergelijkbaarheid beperkt

De in deze survey betrokken onderzoekers rapporteren zowel positieve als negatieve effecten van vechtsport. Zoals aangegeven zijn de verschillende onderzoeken lastig met elkaar te vergelijken. Vaak worden verschillende typen vechtsporten op een hoop gegooid, en ontbreken in sommige gevallen de full contact vechtsport varianten. Ook verschilt het sterk welke uitkomstmaat gebruikt wordt: van agressie, tot verschillende typen van antisociaal, gewelddadig of crimineel gedrag. Daarnaast is de doelgroep van de onderzoeken vaak verschillend, en zijn de effecten van interventiestudies, waarbij jongeren aan vechtsport doen als onderdeel van een (gedrags)interventie, hierdoor nauwelijks te vergelijken met onderzoeken die deze effecten testen bij jongeren die vanuit eigen beweging aan vechtsport doen. In veel studies blijft het bovendien onduidelijk hoe de vechtsportpraktijk er daadwerkelijk uitziet, waardoor de kans groot is dat sterk uiteenlopende praktijken met elkaar worden vergeleken. Volgens Theeboom is het dan ook onwaarschijnlijk dat de beschikbaarheid van een controlegroep de vergelijkbaarheid en daarmee onderzoekbaarheid kan vergroten, zoals Gubbels veronderstelt. Het betreft immers complexe praktijken waar de specifieke context bepalend is voor de uitkomsten (Theeboom, 2012).

Omdat de huidige onderzoeken vaak geen (betrouwbare) uitspraken doen over de causaliteit van de relatie, kan er niet geconcludeerd worden dat er een betekenisvolle, bijvoorbeeld causale, relatie is tussen vechtsport en crimineel of antisociaal gedrag (Gubbels et al., 2016). Wel is duidelijk dat contextuele factoren een belangrijke (mediërende) rol spelen bij de relatie tussen vechtsport en antisociaal of crimineel gedrag. De invloed van *peers* (vrienden, (vecht)sportmaatjes) en gatekeepers (school, ouders, trainer, sportschool eigenaar) worden vaak genoemd (Elling & Wisse, 2010). De sfeer bij de activiteit, ofwel het pedagogisch klimaat, speelt vermoedelijk ook een belangrijke rol bij het voorkomen of juist aanwakkeren van agressief of crimineel gedrag (Boonstra & Hermens, 2011).

Wat opvalt is dat de meest recente onderzoeken veelal kwantitatieve methoden gebruiken om de relatie tussen vechtsport en antisociaal of crimineel gedrag te onderzoeken. In deze onderzoeken wordt niet meegenomen wat de jonge vechtsporters, of jonge criminelen, zélf vinden, welke betekenissen zij zelf aan

vechtsport geven, hoe zij de sociale context rondom de vechtsportwereld ervaren, en hoe en waarom zij zich uiteindelijk in het criminele circuit zijn gaan begeven. Hiervoor is het allereerst belangrijk meer zicht te krijgen op de achtergrondkenmerken van jonge criminele veelplegers, en wat de risicofactoren zijn van crimineel gedrag.

2.5 Inzichten uit de neuropsychologie en -biologie

Uit de voorgaande paragrafen kunnen we concluderen dat antisociaal of crimineel gedrag door een complex samenspel van individuele en omgevingsfactoren verklaard kan worden. Maar voor het verklaren van een relatie tussen vechtsportbeoefening en antisociaal gedrag is nog geen eenduidig bewijs gevonden (Gubbels et al., 2016). Waardoor worden deze verschillende onderzoeksuitkomsten veroorzaakt? Aanknopingspunten hiervoor kunnen mogelijk gevonden worden vanuit de neuropsychologie en neurobiologie, een perspectief dat nog onderbelicht is in het onderzoek naar de effecten van vechtsport op (crimineel) gedrag.

2.5.1 Neurowetenschappen, neuropsychologie en psychopathologie

In de huidige onderzoeken naar de relatie tussen vechtsport en crimineel of antisociaal gedrag blijft de invloed van (interacties met) neurobiologische en neuropsychologische factoren zoals de invloed van genen, hersenen, hormonen en het samenspel tussen deze factoren en de sociale omgeving onderbelicht. Een studie die (theoretisch) een verbinding legt tussen genetische en niet-genetische determinanten van agressief gedrag en vechtsportbeoefening, is de studie van (Gronek, Wielński, & Gronek, 2015). Dit conceptuele verhaal is echter nog niet ondersteund met empirisch bewijs. Momenteel wordt hersenonderzoek nog niet toegepast in de context van antisociaal en crimineel gedrag, en dus ook niet onder vechtsporters. Hierdoor ontbreekt empirisch materiaal. Ook zijn de behandelingen of interventies van jeugdige delinquenten vaak (volledig) gebaseerd op sociale en psychologische modellen, en niet op theorieën uit de genetica, neurowetenschappen en neuropsychologie, inclusief hersenonderzoek (Cornet, Bootsman, Alberda, & De Kogel, 2016).

In de literatuur zijn er wel aanwijzingen dat neuropsychologische factoren invloed hebben op antisociaal of crimineel gedrag. Vanuit de neurowetenschappen, neuropsychologie en psychopathologie is theoretisch onderbouwd en ook aangetoond dat het ontstaan van delinquent gedrag altijd een samenspel is van biologisch-individuele factoren (zoals cognitieve vaardigheden en temperament) en contextuele factoren (opvoeding, vrienden, SES, sociale binding en –controle) (Loeber, 1990; Weeland, Overbeek, de Castro, & Matthys, 2015). Deze wetenschappelijke disciplines kunnen een zinvolle aanvulling bieden op de huidige sociaalpsychologisch en sociologisch georiënteerde onderzoeken, om zo te komen tot een goed verklaringsmodel voor de aard, mate en richting van de relatie tussen vechtsport en criminaliteit.

Genen

De invloed van genen is vooral onderzocht in relatie tot antisociaal gedrag. De theoretische aanname achter dit zogenaamde evolutionair psychologische perspectief is dat veelvoorkomend gedrag als agressie het best te begrijpen is door druk vanuit de omgeving, en het in feite een mechanisme is dat individuen een selectief voordeel verschaft (Ferguson, 2010).

Uit verschillende review studies blijkt dat genen een belangrijke invloed hebben op de ontwikkeling van antisociaal gedrag (Ferguson, 2010; Larsson, Andershed, & Lichtenstein, 2006). De review studie van Ferguson et al (2010) toont aan dat gemiddeld 56% van de variantie in antisociaal gedrag verklaard kan worden door genetische invloeden, 11% door gedeelde niet-genetische invloeden en 31 % door unieke niet-genetische invloeden (Ferguson, 2010). Genetische invloeden zijn dus erg belangrijk. Met de 'gedeelde niet-genetische' invloeden bedoelen de onderzoekers onder andere socialiserende invloeden vanuit het gezin of de opvoeding. Zij zien in genen dus een verklarende factor voor (een deel van) de individuele variatie in dit gedrag. Het verklaart dus (deels) waarom de ene persoon agressief wordt en de ander niet. Er is volgens deze onderzoekers echter nog meer onderzoek nodig naar interacties tussen genen en de omgeving, om antisociaal gedrag verder te verklaren (Ferguson, 2010).

Genetische aanleg en geslacht

Een andere studie toont aan dat dezelfde genetische en omgevingsinvloeden een rol spelen bij het verklaren van antisociaal gedrag voor zowel jongens als meiden. Genetische factoren blijken wel een grotere rol te spelen in het verklaren van antisociaal gedrag bij vrouwen gedurende de kindertijd, terwijl gedeelde omgevingsinvloeden juist een grotere rol blijken te spelen bij mannen (Jacobson, Prescott, & Kendler, 2002). De onderzoekers denken dat dit komt doordat genetische effecten bij vrouwen eerder zichtbaar worden in de puberteit. Uit paragraaf 2.4 bleek al dat jongens sowieso gevoeliger zijn voor antisociaal en crimineel gedrag (Broidy et al., 2003; Frick & Dickens, 2006), en zij zich ook meer aangetrokken voelen tot de straatcultuur en vechtsportwereld. Er zijn veel minder meiden dan jongens die een vechtsport beoefenen in Nederland, maar vooral de 'hardere' vechtsporten, zoals kickboksen en MMA laten de laatste jaren een sterke groei zien (Elling, Schootemeijer, & Van den Dool, 2017).

Hersenen en hormonen

Of er een verband bestaat tussen hersenactiviteit en antisociaal gedrag kan gemeten worden met EF testen (testen naar neuropsychologische executive functioning). Uit de review studie van Ogilvie, Stewart, Chan, & Shum (2011) blijkt dat mensen die antisociaal gedrag vertonen significant slechter scoren op de EF testen dan controle groepen. Het grootste effect is gevonden voor criminaliteit en grensoverschrijdende gedragsstoornis, terwijl de groepen met antisociale persoonlijkheidsstoornissen het kleinste effect laten zien. Factoren als ADHD en middelengebruik zouden het effect kunnen beïnvloeden (Cornet et al., 2016). Agressie kan bevorderd worden door een bepaald genetisch profiel, en een gebrek aan serotonine kan een oorzaak zijn van agressie (Gronek et al., 2015).

2.5.2 Biologische factoren en de sociale omgeving

Er is veel bekend over de invloed van sociale en biologische risicofactoren op antisociaal en crimineel gedrag, maar onderzoek naar de interactie tussen deze factoren staat nog in de kinderschoenen. Ook de theoretische onderbouwing van dergelijke interacties is nog minimaal (Weeland et al., 2015). Terwijl hier wellicht juist een belangrijke sleutel ligt om antisociaal en crimineel gedrag verder te verklaren (Ferguson, 2010). Het idee achter interacties tussen genen en de omgeving is dat genen en omgeving op elkaar inwerken: een bepaalde genetische make-up maakt dat mensen van nature voorkeur geven aan bepaalde type omgevingen (deze dan bewust opzoeken), maar andersom zijn deze omgevingen en de ervaringen die iemand hier opdoet ook weer bepalend voor de manier waarop iemand zich ontwikkelt, en van invloed op de structuur en functie van de hersenen (neuroplasticiteit) (van Reekum & Schmeets, 2007).

In een review studie naar biosociale interactie-effecten op antisociaal gedrag, betrekken Raine (2002) 39 onderzoeken vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines (genetica, psychofysiologie, neuropsychologie en neurologie). De onderzoekers stellen dat er steeds meer bewijs is voor de wisselwerking tussen sociale en biologische processen in de aanleg voor antisociaal gedrag. Ze tonen aan dat wanneer beide risicofactoren (dus zowel biologische en genetische factoren en sociale invloeden) aanwezig zijn, de kans op antisociaal en crimineel gedrag toeneemt.

De rol van psychofysiologische factoren

Het modererende effect van een goede thuisomgeving, geldt ook wanneer gekeken wordt naar het effect van psychofysiologische factoren, zoals hartslag. Hoewel de hartslag in rust over het algemeen lager is bij antisociale personen, blijkt dit met name een sterk kenmerk van antisociale personen uit hogere sociale klassen. Dit fenomeen kan verklaard worden vanuit de *'social push' hypothesis*: wanneer een antisociaal kind geen sociale factoren heeft die hem of haar pushen of vatbaar maken voor antisociaal gedrag, dan is het waarschijnlijker dat biologische factoren (zoals lage hartslag) dit antisociale gedrag verklaren. Hier tegenover kan gesteld worden dat sociale oorzaken van crimineel gedrag belangrijker verklaringen zijn van antisociaal gedrag bij personen die een negatieve thuissituaties hadden toen ze jong waren.

De rol van neuropsychologie en neurologie

Tot slot wordt antisociaal gedrag vanuit de neuropsychologie en neurologie verklaard als resultaat van het samenspel tussen een nog niet volledig ontwikkelde prefrontale cortex en psychosociale 'demands' (ook wel *'prefrontal dysfunction theory – executive overload theory'* genoemd). Hierbij moet gedacht worden aan de relatie tussen puberteit, cognitieve functies, overload van de prefrontale cortex die nog in ontwikkeling is, met als resultaat een gebrek aan controle over antisociaal, gewelddadig gedrag. Vooral jongeren die op jonge leeftijd schade hebben opgelopen aan, of last hebben van een disfunctionerende prefrontale cortex, hebben hierdoor een grotere kans op antisociaal gedrag. Naar verwachting leidt prefrontaal disfunctioneren en verslechterde executive functies vooral tot antisociaal gedrag als de psychosociale omgeving minder stabiel is (Raine, 2002).

Het onderzoeken van interacties tussen biologische en sociale factoren is echter niet voldoende. Het is belangrijk om de mechanismen die ten grondslag liggen aan deze interactie-effecten te onderzoeken (zie Figuur 1). Raine et al (2002) raden aan om in onderzoek naar antisociaal of crimineel gedrag altijd zowel biologische factoren (hartslag) als sociale omgevingsfactoren mee te nemen.

Uit een recente review studie van Weeland et al. (2015) blijkt dat de huidige onderzoeken naar de interactie tussen genen en omgeving voor het verklaren (de ontwikkeling van) antisociaal gedrag inconsistente resultaten laten zien. Deze auteurs pleiten voor het ontwikkelen van op theorie gebaseerde hypothesen die ten grondslag liggen aan bio-psychosociale mechanismen. Een drietal mechanismen ligt hier volgens de onderzoekers mogelijk aan ten grondslag: emotionele reactiviteit, gevoeligheid voor beloningen en gevoeligheid voor straffen.

Figuur 1

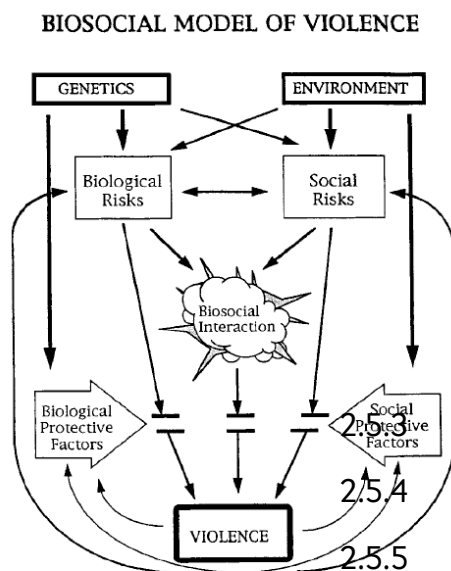

Fig. 1. Heuristic biosocial model of violence.

2.5.6

2.5.7 Relatie vechtsport en gezondheidsschade

In de afgelopen jaren is er steeds meer onderzoek verschenen over sportletsel onder vechtsporters. Bij bokkers en kickboksers worden vaak twee soorten sportletsel onderscheiden: acute sportletsel en chronische letsel of overbelastingletsel. Acute sportletsel betreffen onder andere letsel aan het hoofd, oren, aangezicht, oog, schouders, onderarmen, elleboog en handen. Meest voorkomende overbelastingletsel in full contact vechtsport zijn een knock-out, bloemkooloor, overbelasting aan de pezen rondom het schoudergewricht en de *'boxer's knuckle'* waarbij er sprake is van een chronische pijn in de gewrichten tussen de hand en vingers (Gezond sporten 2017). Met name de chronische letsel of overbelastingletsel hebben invloed op de gezondheid van de sporter op lange termijn.

Chronische letsels of overbelastingletsels

In de full contact vechtsporten is het hoofd vaak het meest getroffen lichaamsdeel. In 2004 concludeerde de Gezondheidsraad in het rapport naar hersenletsel bij bokkers en voetballers dat tussen de veertig en tachtig procent van de profbokkers te maken krijgt met chronisch hersenletsel (De Bruijn & Eunen 2004). Een meerjarig Brits onderzoek onder 131 mixed martial arts vechtsporters en 93 bokkers, en 22 controle personen, allen in de leeftijd van 18 tot 44 jaar, heeft aangetoond dat er een relatie bestaat tussen vechtsporters die vaker en langduriger worden blootgesteld aan herhaaldelijke 'hoofd trauma's' (klappen op het hoofd), en een kleiner hersenvolume en lagere snelheid van hersenactiviteit (Bernick et al., 2015).

De cognitieve functies die belangrijk zijn voor het verwerken van informatie worden aangetast door herhaaldelijk hersenletsel. De grootste geheugenproblemen ontstaan direct na een acute hersenschudding. Daarbij heeft bewusteloosheid na een klap op het hoofd een nog groter negatief effect op het geheugen (Galletta et al., 2011).

Uit het onderzoek van Ravdin et al. (2003) blijken de geheugenprestaties van bokkers die knock-out waren gegaan in de periode van de studie significant te verschillen van bokkers die niet knock-out waren geslagen. De eerste groep was aanzienlijk langzamer. Hieraan gerelateerd zien Di Russo en Spinelli (2010) dat bokkers tijdens het beoefenen van hun sport nadelige veranderingen in denksnelheid en reactievermogen ervaren, waardoor de omschakeling tussen de geplande beweging veel van hen vraagt. Dit verklaren zij als een gevolg van het veelvuldig incasseren van klappen tegen het hoofd.

Naast geheugenproblematiek, ook wel *Mild Cognitive Impairment* (MCI) genoemd, wordt hersenschade door full contact vechtsporten gekoppeld aan Alzheimer dementie en Parkinson. De *chronisch Traumatische Encephalopathie* (CTE), ook wel bokkers dementie, "punch drunk" of dementia pugilistica, is een degeneratieve hersenaandoening die voorkomt door veelvuldige kneuzingen van het hoofd. Symptomen zijn geheugenverlies, verwardheid, moeite met praten en bewegen (Erlanger et al. 1999). De bekende bokser Muhammed Ali wordt vaak genoemd in relatie tot bokkers dementie. Na zijn bokscarrière kreeg hij een vorm van Parkinson, waarbij de aantasting van de zenuwcellen in de hersenen leidt tot celsterfte. Dit ging gepaard met verwardheid, verlies van taalvermogen en vergeetachtigheid.

In onderzoek naar Alzheimer onder bokkers met ernstige hersenschade, is ook een relatie gelegd met de genen van de sporter. Eerder is gebleken dat het gen apolipoproteïne, of APOE-e4, gelinkt kan worden aan Alzheimer. Jordan et al. (1997) hebben in hun onderzoek zowel het gen als de mate van hersenschade gemeten onder 30 bokkers tussen de 23 en 76 jaar. Bokkers met ernstige hersenschade bleken ook over het bewuste gen te beschikken. Het gaat wel om een kleine onderzoeksgroep; vervolgonderzoek is nodig.

Andere gevolgen van full contact vechtsport op de gezondheid van sporters zijn lichamelijke veranderingen. Denk daarbij aan vermoeidheid en uitval van zintuigen, gedragsveranderingen zoals gebrek aan geduld, en psychische problemen zoals paranoia, paniekaanvallen, depressie en suïcidaal gedrag (Cantu 2007, Sommer

2015). Enerzijds zijn deze veranderingen gerelateerd aan de gevolgen van hersenletsel, maar anderzijds kan gewichtsbeheersing ook een rol spelen.

Binnen vechtsporten als MMA en (kick)boksen worden sporters in bepaalde gewichtsklassen geplaatst. Vechtsporters hopen een sterkere uitgangspositie te bereiken door het lichaamsgewicht te manipuleren. 'Weight cutting' door middel van dehydratie is een manier om dit te bereiken. Vechters drinken weinig water en bezoeken sauna's en stoombaden om het beoogde gewicht zo kort mogelijk voor de weging te bereiken. Dit heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid en vermindert de prestatie van de vechter. Naast uitdroging kan dit leiden tot trager reactievermogen, minder uithoudingsvermogen en ook krachtverlies (Pettersson, 2013). Nog serieuzere gevolgen van dehydratie zijn verslechterde glucosetofwisseling, aantasting van het centrale zenuwstelsel, verhoging van de lichaamstemperatuur en belasting van de cardiovasculaire systemen (Jetton et al. 2013).

Duur en intensiteit van de vechtsportcarrière

Hoe langer iemand aan vechtsporten doet, hoe groter de effecten, hoe groter ook de negatieve effecten. Het gaat om het cumulatieve effect van het incasseren van klappen. Ook het aantal jaren dat men actief aan deze vechtsporten heeft gedaan, draagt hieraan bij. De onderzoekers hebben op basis van de duur en intensiteit van de vechtsportcarrière van de deelnemers een zogenoemde 'Fight Exposure Score' (FES) berekend. De resultaten laten zien dat een hogere score een grotere kans op het krijgen van hersenbeschadiging betekent. Boksers zijn er over het algemeen slechter aan toe dan de martial arts vechtsporters, ongeacht hun leeftijd. De onderzoekers verwachten dat dit komt doordat boksers vaker tegen het hoofd worden gestoten. Mixed martial arts vechters gebruiken allerlei andere vechtsport skills vanuit het worstelen, karate of jiu jitsu, zoals verwurgingen, om iemand te verslaan. Stoten tegen het hoofd heeft binnen MMA prestatief gezien een geringer belang dan bij het boksen, hoewel ook bij het MMA risico op een hersenschudding bestaat (Bernick et al., 2015).

Jongeren en vechtsport

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de gevolgen van vechtsport op de gezondheid van jongeren. Uit Canadees onderzoek kwam naar voren dat van de jongeren die in de periode 1997-2007 in het ziekenhuis terecht kwamen als gevolg van verwondingen door boksen 25 procent te maken had met een hoofdletsel. De meeste verwondingen hadden de jongeren opgelopen tijdens het sparren en de wedstrijden (American Academy of Pediatrics 2011). Voorheen werd er van uit gegaan dat jongeren sneller en makkelijker herstellen van hoofdletsel veroorzaakt door een hersenschudding. Er is steeds meer onderzoek waaruit blijkt dat dit niet altijd het geval is. Bovendien zegt dat nog niets over effecten van impact op de hersenen tijdens jeugdwedstrijden op de langere termijn. In de literatuurstudie naar de gevolgen van hersenletsel onder jongeren geven Keightley et al. (2014) aan dat rekening gehouden moet worden met het feit dat de hersenen van jongeren nog in ontwikkeling zijn. Elke klap tijdens vechtsport kan deze ontwikkeling ontregelen. Dit inzicht heeft ertoe geleid dat er steeds meer aandacht is voor de risico's van vechtsport. Ouders worden bijvoorbeeld op de hoogte gesteld van de risico's, er is meer aandacht voor professioneel toezicht en ook aanwezigheid van medische zorg tijdens en na de wedstrijden wordt steeds belangrijker.

2.6 Conclusie

2.6.1 Waarde van sport

Aan sportbeoefening beleven miljoenen mensen veel plezier. Sporten is leuk, uitdagend, en ook nog eens gezond. Overheden subsidiëren sport niet alleen vanwege de intrinsieke betekenis ervan, maar juist ook omdat het maatschappelijk relevant is in het kader van gezondheidsbevordering, participatie en sociale binding. Sporten brengt mensen bij elkaar en daagt mensen op allerlei vlakken uit, ook organisatorisch. Sinds de jaren negentig zetten overheid en maatschappelijke organisaties sport in toenemende mate in als middel om maatschappelijke doelen te realiseren. Een bekend en in dit verband relevant voorbeeld is het inzetten van vechtsport als middel om risicojongeren op het goede pad te brengen of houden.

Maar sport heeft ook een keerzijde. De sportsector kan namelijk eveneens gezien worden als een spiegel van de maatschappij waarvan zij deel uitmaakt. Negatieve gedragingen die we in de maatschappij tegenkomen, zien we ook terug in de sport. Denk daarbij aan allerlei vormen van norm overschrijdend gedrag zoals discriminatie, seksisme, geweld en fraude.

Willen we de positieve maatschappelijke waarden van sport beter benutten, dan moeten we tegelijkertijd dus ook mogelijke negatieve effecten vermijden of tegengaan. Sport is zeker geen wondermiddel dat we onverkort kunnen toepassen. Dat geldt ook voor vechtsport.

2.6.2 Vechtsport en kwetsbare jongeren

Onderzoeken geven geen eensluidend beeld over de effecten van vechtsport op kwetsbare jongeren. Dat komt vooral doordat deze onderzoeken op veel punten van elkaar verschillen zodat ze onderling niet goed vergelijkbaar zijn. Sommige onderzoeken wijzen op een positief effect van vechtsport op jongeren (agressieregulering, minder vaak antisociaal gedrag, verlaging risico op crimineel gedrag), andere op negatieve effecten (meer antisociaal gedrag, vaker gebruik van geweld). Duidelijk en onomstreden is wel dat contextuele factoren in sterke mate bepalend zijn voor de effecten van vechtsport op gedrag van jongeren. Het gaat dan om sfeer op de sportschool, gedrag van andere vechters en invloed van de trainer. Het pedagogisch klimaat speelt hierin een centrale rol: de trainer, de sfeer, de regels, de andere vechtsporters.

Het pedagogisch klimaat op de sportschool is eens te meer een belangrijk gegeven omdat we te maken hebben met kwetsbare jeugd waarop tal van risicofactoren van invloed zijn die kunnen leiden tot crimineel gedrag. Dit betreft individuele factoren, persoonlijkheidsproblematiek, gezin en opvoeding, sociale omgeving en invloed vanuit de buurt. Ook vechtsport oefent op een aanzienlijk deel van deze jongeren invloed uit. Vechtsport is "straat", net als hiphop, drugs, rondhangen, spijbelen, en flirten met criminaliteit. Het harde karakter van vechtsport past bij de zoektocht van deze jongeren naar respect, status en imago. Vechtsport geeft ze een invulling in een verder vrij leeg bestaan waarmee ze ook nog eens denken geld te

kunnen verdienen. Als therapie of interventie is vechtsport een beproefd middel dat over het geheel genomen een positief effect heeft op negatief probleemgedrag van risicojongeren. Agressief, gewelddadig gedrag van risicojongeren neemt af naarmate deze jongeren langere tijd deelnemen aan goed georganiseerde vechtsportprogramma's in een pedagogisch verantwoorde setting. Jongeren zijn gemotiveerd om aan dergelijke programma's of activiteiten mee te werken: de activiteit en het respect dat ze daaraan verbinden geven een positieve prikkel tot gedragsverandering.

In georganiseerd verband, binnen een sportschool, kan dat goed gaan, als er een positief klimaat heerst, met een trainer van onbesproken gedrag en positief ingestelde deelnemers. Maar met name voor de betere vechtsporter die carrière maakt op de gala's kom je relatief gemakkelijk contact met criminele groepen die geïnteresseerd zijn in de uitstraling van een sterke vechter, of gewoon in de personele capaciteit van deze jongeren voor de criminele activiteiten. De vechtsportsector is geen hechte sector waarin wordt samengewerkt, maar een verdeelde sector met veel onduidelijk georganiseerde eenmanszaken en para-commerciële organisaties voor sportscholen, evenementen en management van vechters. Vechtsportbonden spelen in hoofdzaak een rol bij het verlenen van auspiciën voor een evenement (regels, jury, scheidsrechters) en weinig voor het kwalitatief versterken van het sportaanbod aan de basis van vechtsportscholen (opleidingen, clinics, bijscholingen, keurmerken). Correctie vanuit de sector zelf is er onvoldoende.

2.6.3 Neurowetenschap en antisociaal gedrag

In de literatuur zijn aanwijzingen dat neuropsychologische factoren invloed hebben op antisociaal of crimineel gedrag. Daarnaast is veel bekend over de invloed van sociale en biologische risicofactoren op antisociaal en crimineel gedrag. Onderzoek naar de interactie tussen deze factoren staat echter nog in de kinderschoenen. Hier ligt wellicht een sleutel om antisociaal en crimineel gedrag verder te verklaren. Uit een review studie blijkt bijvoorbeeld dat jongens met een lage hartslag een grotere kans hebben op gewelddadig gedrag en als agressiever ervaren worden door anderen, wanneer ze ook een slechte relatie met hun ouders hebben, wanneer ze uit een grote familie komen, uit een gezin met lage SES komen, of op jonge leeftijd zijn gescheiden van hun ouders. Anderzijds komen neuropsychologische en –biologische factoren die invloed hebben op antisociaal of crimineel gedrag, vooral tot uiting als de psychosociale context (gezin, opvoeding) minder criminogeen is (en zijn dus pas zichtbaar als criminogene factoren uit de sociale omgeving minder aanwezig zijn). Antisociaal gedrag wordt vanuit de neuropsychologie en neurologie deels verklaard als resultaat van het samenspel tussen een overload van de prefrontale cortex die nog in ontwikkeling is, cognitieve functies, en de pubertijd, met als resultaat een gebrek aan controle over antisociaal, gewelddadig gedrag. Tot slot kan full contact vechtsport leiden tot hersenschade als gevolg van impact van trappen en stoten tegen het hoofd. Schade aan hersenen en verslechterde executive functies leiden vooral tot antisociaal of crimineel gedrag als de psychosociale omgeving (gezin, opvoeding) niet stabiel is.

3 In de gym

Hoe kijkt de vechtsportwereld zelf aan tegen hun sport? Wat is die vechtsport in hun ogen waard? Hoe gaan trainers om met hun pupillen, en hoe kijken die pupillen tegen hun trainers aan?

Hoe gaat het erin in sportscholen aan toe die samenwerken met de gemeente in het kader van een vechtsportinterventie voor Top1000¹² criminele jongeren? Is vechtsport daar wel geschikt voor?

3.1 Inbrekers in de gym, het imago van kickboksen

Sportschoolhouder, trainer en voormalig Thaiboks-kampioen L was woedend toen hij op een ochtend zijn sportschool in een Gelderse gemeente opende en ontdekte dat er was ingebroken. Het was één grote ravage. Nog bozer werd hij toen bleek dat het geldpotje van de kinderbingo was gejat. L zette de bewakingsbeelden op Facebook. Door zijn grote sociale netwerk verspreidde het nieuws zich in rap tempo over het wereldje. Het duurde niet lang voor er tips binnenkwamen. Maar de beelden bereikten de twee daders ook. De ene meldde zich bij de politie, de ander bij de sportschool. L:

"Hij biechtte de inbraak op en wilde wat van de buit over was teruggeven. Kijk, was er een kerel van twee meter vol bravoure hier binnengestapt, dan had hij van mij een paar hoeken kunnen krijgen. Maar hier stond een door en door zielige man. Ik zei tegen hem: 'Je hebt niet alleen hier ingebroken, maar ook met je schoenen aan op de mat gestaan, heb ik op de beelden gezien. Dat doen we hier niet. Trek je schoenen uit. We gaan de ring in.'"

Sportschooleigenaar L stoeide een kwartier met de man, die snel uitgeput raakte, maar ook dankbaar was, en emotioneel. Hij barste in huilen uit. De sportschoolhouder en de inbreker kwamen in gesprek met elkaar. De man vertelde zijn levensverhaal, over zijn zaak die failliet ging en zijn kinderen die hij niet meer zag. Over een drugsverslaving en de problemen waar hij mee kampte.

De kickbokstrainer vergaf hem de inbraak en bood zelfs aan te helpen. Toen politiemensen de man in de sportschool kwamen ophalen, dankte hij L voor zijn wijze les. De inbreker kreeg het aanbod om voorlopig gratis te komen trainen, tot hij zijn leven weer op orde heeft:

"Er komen hier wel meer schoffies met een grote bek binnen. Die brengen we respect en discipline bij. Dat helpt hen. Ze worden er betere mensen van. Dat geldt voor deze inbreker ook. Stop je hem weg in de bak, kost het klauwen met geld. En wat gebeurt er? Hij komt er uit en begint weer van voren af aan. Als hij hier komt trainen, weet ik zeker dat de weg naar een normaal leven weer zichtbaar wordt." (Leunissen, 2017)

De kickbokstrainer als vergevingsgezinde Messias die heilig gelooft in de zalvende werking van vechtsport. Het verhaal staat haaks op het hardnekkige stereotype beeld van de kickboksende crimineel of criminele kickbokser. Vrijwel iedere trainer in de gym begint er gelijk over: het imago van kickboksen. 'Je staat gelijk

¹² De Top600 (ernstige criminelen die *high impact crimes* begaan) en Top400-aanpak (jongens die dreigen af te glijden, veelal uit de omgeving van de Top600) vormen samen de Top1000- aanpak van de gemeente Amsterdam.

met 1-0 achter'. 'Iedereen heeft er een mening over, maar ze zijn nog nooit op een training komen kijken'. Zelfs in een doodgewone sportschool in een Vinex-gemeente onder de rook van Utrecht hoor je dit soort geluiden uit de mond van trainer F:

"Het is de organisatie in het kickboksen die niet deugt en voor een slecht imago zorgt. Maar op onze sportschool zijn helemaal geen probleemjongeren. Mensen komen echt voor de sport. Voor de meesten is het een uitlaatklep."

Voor de jeugd heeft de trainer een voorbeeldfunctie:

"Je moet open staan voor ze. Soms is er haantjesgedrag, maar dan is het belangrijk om het snel af te kappen. Simpele gedragsregels doen wonderen. Eentje bij ons is: je traint met elkaar en niet tegen elkaar."

De vechtsporters in deze sportschool kijken er al net zo tegenaan. Ze willen hun energie kwijt, grenzen verleggen, weerbaarheid vergroten, mentaal groeien. Zij zien geen agressie, maar juist de persoonlijke groei, de coördinatie, techniek en reflexen. Het is een alomvattende, mentale en fysiek zware sport.

De sportschool waar F training geeft is met 30 jeugdleden en 40 volwassen leden betrekkelijk klein. Aan de andere kant van het spectrum treffen we een sportschool in een provinciehoofdstad aan, met J als trainer, waar alleen al 150 kinderen kickbokslessen volgen. Daarnaast beschikt deze sportschool over activiteiten en faciliteiten die vele liefhebbers uit de omgeving moet aanspreken: van internationale topsport tot recreatiesport en therapeutische oefeningen. Zo verzorgen de trainers ook lessen aan de politie, brandweer en gemeenteambtenaren. Voor kinderen hebben ze een getrappt opleidingsprogramma dat zo mogelijk ook opleidt voor de top, want dit "vechtsportinstituut" heeft een naam hoog te houden. Vechters komen van heinde en verre om er te sparren en *clinics* te volgen. De sportschool heeft een groot aantal internationale topvechters opgeleid. De hoofdtrainers leiden zelf de overige trainers op. Kickbokstrainers hebben in hun ogen niet zo zeer een pedagogische opleiding, maar eerder praktijkervaring nodig. Hoofdtrainer J:

"Het moet in je zitten. We werken graag met kinderen en hebben zelf het nodige meegemaakt. Ik heb ook foute dingen gedaan in het verleden, maar daar ook weer van geleerd. Ik heb levenservaring."

De trainers van deze sportschool hebben veel moeite met het criminele imago van hun sport, juist als ze dat afzetten tegen hun maatschappelijke rol waar ze veel in investeren:

"Wij bereiden de jeugd goed voor op hun status en imago als vechtsporter. We leren hun vechtsport nooit toe te passen op straat 'want anders ben jij die kickbokser die X in elkaar heeft geslagen', en dat is negatief voor de sport."

3.2 Familiegevoel

'Welkom bij de familie' is het eerste wat oprichter en trainer G tegen een nieuw lid van zijn sportschool in een middelgrote Zuid-Hollandse gemeente zegt. Hij ziet zijn leerlingen als zijn familie, en omgekeerd geldt dat ook. Iedereen op de sportschool kent elkaar. En iedereen is er welkom: van de Syrische vluchteling die er gratis mag trainen in het kader van een vluchtelingenproject, tot de oudere buurtbewoner die er vanaf het

begin bij is. Kwetsbare jongeren komen niet alleen uit zichzelf bij de sportschool, de eigenaar onderhoudt ook een samenwerkingsverband met de jeugdzorg. Daar is hij niet onverdeeld positief over:

"Jongeren worden behandeld als dossiernummer. Medewerkers gaan om vijf uur naar huis, terwijl jongeren soms dan aandacht en zorg nodig hadden. Als ze aan vechtsport doen, dan bloeien ze op. Krijgen ze meer zelfvertrouwen. Hier krijgen ze geen stempel opgedrukt."

Die hechte sfeer is er bij een gedreven en fanatieke vechtsportschool in Noord-Holland ook. Onder de wedstrijdvechters heerst de meest hechte band. Zij steunen elkaar door dik en dun. Er komt ook veel meer op hen af dan op de anderen: pijn, stress, blessures. Dat verwerken ze met elkaar. Het familiegevoel kan ook aan de buurt refereren. Trainer H:

"Er zijn hier jongens die lid worden omdat 'de hele straat hier komt'. De hele buurt weet het als iemand een wedstrijd heeft gewonnen. De wijkagenten komen regelmatig langs voor een kopje koffie en dan hebben ze het over de jongens die ze nog kennen van toen ze klein waren. Sommigen zijn door vechtsport op het rechte pad gebleven, soms tegen de verwachting van de wijkagenten in."

Ook in de sportschool van J spreken de trainers over hun pupillen als familie, waar zij zich als "ouders" over ontfermen:

"Het is als een familie. Voor velen hier is het een tweede huis. Dat komt door de persoonlijke aandacht van de trainers. Trainers hier hebben contact met ouders, school, soms hulpverleners. Ze kennen alle namen van alle 150 kinderen, bij hen zijn ze geen nummer. Als ze een keer niet op de training komen, dan bellen we."

3.3 Rolmodel

Rolmodellen zijn belangrijk voor de jongeren omdat zij daarmee een concreet en realistisch voorbeeld hebben waar zij zich aan kunnen spiegelen en optrekken. Jongeren kijken op tegen de kampioenen en de jongens die training geven. Dat willen zij ook. Dit heeft er toe geleid dat rolmodellen sinds enige tijd gericht op verschillende plekken in de wijk worden ingezet. De sportschool waar H dagelijks zijn lessen geeft onderhoudt bovendien nauw contact met de politie; zij geven elkaar over en weer advies.

Een dergelijke vorm van samenwerking is er ook rondom Oud en Nieuw, waarbij de sportschool een feestje organiseert. Vervolgens trekken de leden met oranje hesjes de wijk in om de overlast te beperken.

Trainer J bevestigt het belang van rolmodellen die tot de verbeelding spreken. De kinderen kennen alle grote namen, en ze willen net zo worden als hun trainer.

Dit geldt overigens niet alleen voor jongens. Steeds meer meisjes bezoeken de vechtsportscholen en nemen deel aan wedstrijden. En ook zij hebben zo hun rolmodellen. Zo helpt M meisjes uit een grote stad hun draai te vinden met *LoForsa*: sporten, praten en modeshows organiseren. En sporten is dan: taekwondo en kickboksen. Zelf is de trainster, Marokkaans-Nederlands, getalenteerd sporter, student én model, en daarmee een rolmodel voor veel meiden:

"Ik pak de meiden hard aan, zodat ze buiten weerstand opbouwen."

Ze investeert veel tijd in het opbouwen van contact met de ouders van de meiden, want die weten vaak nog niet hoe belangrijk sport voor hen is. Dochters van migrantenouders worden vaak overdreven beschermd, en mogen weinig buiten de deur. M legt uit hoe belangrijk bewegingsvrijheid is voor de ontwikkeling van de meiden. Met vechtsport, in combinatie met andere activiteiten en trainingen, doen ze in de gym veel zelfvertrouwen op (Van Gelder, 2018).

Eerder werkte G samen in projecten voor gezinnen in de bijstand en ex-gedetineerden. Hij heeft eigenlijk altijd veel te maken gehad met kwetsbare jongeren, voorheen vooral Marokkaanse jongeren, tegenwoordig meer een mix van jongeren. Hij motiveerde ze om vooral hun school af te maken en niet met de verkeerde vrienden om te gaan. De sociale omgeving is cruciaal in die leeftijdsfase. Hij heeft op zijn sportschool twee keer meegemaakt dat jongeren ontspoorde. Eén jongen is opgepakt omdat hij 'Turkse meisjes achter de ramen had gezet', en de andere Marokkaanse jongen werd uiteindelijk vermoord 'na een opstootje met wapens waar hij niet mee kon omgaan'. Maar dat zijn uitzonderingsgevallen. De sportschool van G heeft een sociale functie en de trainer zelf een voorbeeldfunctie, althans, zo ervaart hij dat zelf:

"Ik voel me een vertrouwenspersoon, een welzijnswerker, een jongerenwerker. Ze vragen mij over alles advies. Relaties die uit zijn, problemen met ouders, moeilijkheden op school. Ik heb contact met ouders, docenten en hulpverleners, de leden kunnen mij 24/7 bereiken."

3.4 Sociale missie

De sportschool waarover H de scepter zwaait heeft een sociale functie voor de omliggende wijk waar veel kwetsbare jongeren wonen. Meer dan driekwart van de jeugdleden maakt gebruik van het jeugdsportfonds dat sporten voor de jeugd uit minimagezinnen mogelijk maakt. Kickboksen is juist onder deze doelgroep erg populair. Trainer H:

"Ik merk positieve effecten op kinderen en jongeren. Sommigen komen binnen als schuwe jongetjes, maar worden door de oefeningen zelfverzekender. Sommigen worden gepest op school. Vechtsport kan goed zijn voor jongeren die een duwtje in de rug nodig hebben om voor zichzelf op te komen. Dat hoor ik ook terug van ouders en docenten. Die merken dat kinderen nadat ze een tijdje aan vechtsport hebben gedaan ineens wel mee durven praten in de klas, hun mening durven laten horen."

Kickboksen trekt meer dan andere takken van sport kwetsbare kinderen aan. Volgens de trainers komt dit omdat er een individuele aanpak is binnen de sportschool. Trainer J:

"Bij vechtsporten brengen wij kinderen die gepest worden, die zelf pesten, of die moeilijk in een groep passen respect en discipline bij en focussen vervolgens op persoonlijke doelen. Ze voelen zich bij ons gehoord. Ik denk dat zij moeilijker passen in een teamsport"

Hij geeft daarbij het voorbeeld van een 13-jarige straatjongen die bij binnenkomst agressief was, andere kinderen pestte en duidelijk gedragsproblemen vertoonde. Hij traint er inmiddels drie jaar, spreekt anderen aan op hun gedrag en wijst jongeren die zich misdragen op de huisregels. Hier heeft de individuele aanpak met een heel duidelijk kader van regels en oefeningen gewerkt. De jongen had een duidelijk streefbeeld van

wat hij wel wilde en trok zich daaraan op. Het gaat hier volgens de trainers om uitdaging en progressie. En heel veel praten.

Bij een andere jongen die zich als jonge tiener meldde, speelde iets anders. Hij wilde voor het snelle geld gaan, snelle auto, blingbling. Het heeft trainer J een kleine vier jaar gekost om hem los te weken van zijn foute vrienden. Dat is inmiddels ruim een half jaar geleden. In die vier jaar tijd waren er meerdere periodes waarin hij niet kwam trainen, en weer met zijn criminele vrienden rondhing. Uiteindelijk heeft hij toch gekozen voor fanatiek trainen:

"De club is zijn tweede huis. Hij traint dagelijks, gaat naar school, maar via LOOT (combinatie school en sport, EL) mag hij dingen missen. Hij ziet ons (trainers, EL) als broers, het is echt familie. Als er problemen zijn thuis of op school, kan hij bij ons terecht voor advies."

Het zijn voorbeelden van vechtsport als middel, zonder dat het als zodanig bewust is ingezet. Wie dat wel doet is K die een buurtsportschooltje leidt in een achterstandswijk van een grote stad, waar een groep van zo'n dertig jongeren traint. Zijn doel is om jongeren te helpen, en dat kan op velerlei gebied zijn: om af te vallen, op het rechte pad te komen of een gezondere levensstijl te volgen. Hij heeft zelfs een wedstrijdgroepje opgebouwd voor de echt fanatieken. Trainer K:

"Wij zijn een sportschool met een pedagogische achtergrond. Kickboksen is juist een veilige sport. Door kickboksen krijgen jongeren uit mijn wijk die ik nog ken van hun criminele verleden (drugsverkopen, diefstal) een kans om hun gedrag te veranderen. Ze weten hun grenzen te verleggen en omgaan met anderen. Met discipline, regels en transparantie. Regels zijn belangrijk voor discipline. De jongeren in de wijk zien mij als 'vader'. Ik zie die jongeren nu een baan hebben of een opleiding volgen. Ze hebben meer zelfvertrouwen, zijn gezonder, en kunnen hun agressie nu op een positieve manier uiten."

De kleinschaligheid van de school werkt positief op de groepsdynamiek. Iedereen kent elkaar. De vechtsporters ondersteunen elkaar en wisselen tips uit om nog beter te worden. De ouders worden sterk bij de sportschool betrokken. Dat is een belangrijke voorwaarde om goede afspraken met de jongeren te maken.

3.5 Het zuur en het zoet van kickboksen

Meer dan andere sporten hebben vechtsporten een vormende werking op het individu.

Sportschoolhouder H:

"Discipline, luisteren, respect tonen... het fysieke karakter van de sport speelt hier een rol. Als docent kun je simpelweg meer respect afdwingen doordat je fysiek contact hebt met je leerlingen. Het is niet dat je gaat slaan, maar je kan door meer kracht te zetten laten merken dat ze moeten luisteren naar je."

Op de sportschool van 'vechtsportpedagoog' D gaat de alarmbel direct rinkelen als een jongere opgefokt gedrag vertoont en er veel te vol en agressief in gaat tijdens de training. Bemerkt de trainer dat een jongere eigenlijk de verkeerde intenties heeft (machogedrag, intimideren, elkaar uitdagen, vechtsport op straat

misbruiken), en de groep ontregelt, dan vliegt hij eruit. Niet in één keer, maar na een paar waarschuwingen.

D hierover:

"Bij dat soort jongens werkt vechtsport totaal niet. Integendeel zelfs. Je moet vechter zijn in je hoofd, jezelf leren beheersen, je angsten de baas worden."

Ook oud-kickboks-kampioen, trainer en promotor E heeft een antenne voor de intenties waarmee jongeren de gym inkomen. Hij ziet soms dat straatjongens vechtsport op een verkeerde manier gebruiken:

"Binnen een paar trainingen zie je welke jongeren het echt als sport zien en welke niet. Je moet het doseren als trainer."

En ook hij geeft aan dat straffen en belonen veel effect sorteert bij jongeren die veel op straat rondhangen:

"Soms pak je een training af van een jongere wanneer hij zich niet goed heeft gedragen. Dit werkt als straf."

Het showelement tijdens de vechtsportevenementen spreekt de jongeren aan. Op gala's staan de spotlights op de ring gericht en worden de vechters als helden onthaald. De favoriete muziek van de vechters klinkt als zij hun opwachting maken over de catwalk naar de ring, waar de speaker hen zojuist heeft aangekondigd. Ringmissen houden de rondenvelden omhoog. Het publiek wacht ademloos in spanning op de bel van de eerste ronde, de jury zit klaar, de scheidsrechter maakt de laatste afspraken met de vechters en roept dan *"fight!"* Alle jongens, en steeds meer meiden, willen dat ook een keer meemaken. Die ring durven instappen, respect afdwingen.

Toch zijn trainers terughoudend om kinderen en jongeren wedstrijden te laten vechten. De meesten vinden kinderen in de basisschoolleeftijd sowieso te jong om de ring in te stappen en voor publiek te vechten. Dat is zowel pedagogisch als medisch onverantwoord. Klappen tegen het hoofd op die leeftijd zijn ook volgens hen onaanvaardbaar. Voor veel jongeren in de puberteit vinden zij wedstrijden vaak een brug te ver, want het is keihard, vereist heel veel training en discipline, een gezonde leefstijl, technische begaafdheid en een groot incasseringsvermogen. Trainer H wijst op het belangrijkste selectiecriteria, talent, maar er is meer: *"Naast talent moet je ook geboren zijn als een vechter. Een angsthaas kan nog zo hard trainen en goed zijn in training, een wedstrijd kunnen zij niet winnen. Van de 100% die start met kickboksen gaat 50% door, en hiervan gaat 25% wedstrijdvechten. Als het goed is stoppen ze op hun hoogtepunt als ze een jaar of 30 zijn."*

3.6 Eigen verantwoordelijkheid

De grenzen van de topsporter... en van zijn entourage

Een klein deel van de wedstrijdvechters stoot uiteindelijk door naar de absolute top van het internationale circuit. De top van de wedstrijdvechters is ondergebracht bij managers die hun financiële en sportieve belangen behartigen. Niet zelden lopen de rollen van promotor (evenementorganisator) en manager (die vechters onder contract heeft) door elkaar. Zo sluiten grote promotors als Glory en Enfusion contracten af met vechtsporters én organiseren evenementen waarbij deze gecontracteerde vechtsporters in de ring staan. Eén van die promotor-managers was Simon Rutz, toenmalig eigenaar It's Showtime, een organisatie die is overgenomen door Glory International, tegenwoordig de 'Champions League' van het kickboksen.

Rutz was ook manager van Badr Hari, misschien wel de bekendste kickbokser van de afgelopen jaren. Niet alleen door zijn vechtsporttalent, maar ook door zijn grillige gedrag binnen en buiten de ring. Zo zijn twee titels die hij behaalde door onsportief gedrag weer ingetrokken, en is hij veroordeeld voor geweldsdelicten in het uitgaanscircuit. Ook is hij samen met Rutz, die toen zijn manager was, opgepakt voor mishandeling bij een burenruzie. Hoe ver reikt de invloed van managers en trainers op hun vechtsporters eigenlijk?

Over zijn invloed op een vechtsporter als Badr Hari zegt Rutz (Verseput, 2012):

"Er deden veel verhalen over hem de ronde (...). Als ik het aan hem vroeg, was het niet zo, zei hij dan. Ik had geen tijd politieagent te spelen. Ik heb gezegd: je kan de grootste ambassadeur worden van het kickboksen en mensen hoop geven. Maar je kan ook de verkeerde kant opgaan, de criminaliteit in. (...) Ik kon zo twee uur tegen hem aan ouwehoeren: je moet dit doen, dat is beter, zo bereik je meer. Maar eenmaal op straat had hij alleen maar gasten om zich heen die alles voor hem deden".

Kennelijk had Rutz dáár geen invloed meer op. Na zijn gevangenisstraf voor onder meer zware mishandeling in het uitgaansleven is Badr Hari gaan trainen bij de bekende trainer-coach Mike Passenier, eigenaar van Mike's Gym in Oostzaan. Interessant is dat Passenier onderscheid maakt tussen de vechtsporter en de persoon Badr Hari (www.mixfight.com):

"Hij is de beste kickbokser die er tot nu toe op de aarde heeft rondgelopen, dus zou het zonde zijn wanneer hij om wat voor reden dan ook zou stoppen. (...) De man als atleet/sporter moet je los zien van het individu denk ik. Of je hem mag of niet staat los van het feit dat hij altijd presteert. Een vechter is iemand die één keer vaker opstaat dan dat ie valt. En Badr is een vechter van het zuiverste soort, een vechter pur sang."

Dat je de vechter Badr Hari uiteindelijk toch niet los kan zien van de persoon, blijkt uit het feit dat hij twee keer een titelgevecht heeft verloren vanwege doorslaan en –trappen na een *knockdown* van zijn tegenstander. Passenier trekt een grens tot waar zijn verantwoordelijkheid eindigt en die van een vechter begint. Want op de vraag wat hij als trainer zou doen als zijn pupil doorslaat in de ring, antwoordt hij (www.vicesports.nl):

"Dan praten we erover met zijn tweeën. Maar ik hoef er niet over te vallen, want dat doet de hele wereld al. En wat er privé gebeurt, gebeurt privé. Kijk, ik bemoei me niet met wat jij doet, jij bemoeit je niet met wat ik doe. Als je iets doet en me vraagt wat ik er van vind, krijg je mijn mening. Maar ik ga er niet naar vragen, want op trainingen heb ik een soort gunsten nodig. Daarmee bedoel ik dat een vechter wat dieper, wat harder gaat. Als je ruzie maakt, werkt dat niet. Een vechter moet weten dat jij als trainer onvoorwaardelijk achter hem staat. Dat is altijd mijn dingetje."

Passenier bemoeit zich dus vooral met zijn pupillen als vechtsporters. Wat die vechters buiten Mike's Gym uitspoken is blijkbaar iets waar hij wel een mening over heeft, maar zich niet daadwerkelijk mee bezighoudt, laat staan zijn pupillen erop aanspreekt. Hij staat immers onvoorwaardelijk achter ze.

Wel of geen invloed?

Een Nederlandse kickbokstrainer die al decennialang wereldwijd bekendheid geniet, Thom Harinck, heeft generaties kickboksers opgeleid in zijn eigen 'Chakuriki-stijl' (De Galan, 2016). Zijn thuisbasis had hij van oudsher in de Amsterdamse Staatsliedenbuurt. Hijzelf was ook niet de makkelijkste:

"Ik was een vervelend jochie. Hield niet van autoriteit."

Zo belandde hij ook twee keer in de gevangenis, voor een handgemeen in een discotheek in Haarlem, waar hij aan de deur stond, en later omdat zijn aan de Belastingdienst opgegeven inkomsten niet in de pas liepen met zijn levensstijl:

"Ik was een bengeltje, een sensatiebak, een makkelijke gozer".

Harinck is zo'n trainer die tot inkeer komt, zijn lesje heeft geleerd, maar nooit vergeet welk pad hij heeft bewandeld en waar hij vandaan komt. Het wordt zijn missie om jongens en meiden die van ver moeten komen te helpen, ook al blijven die fouten maken:

"Jongens die afgleden in de criminaliteit heb ik nooit de rug toegekeerd. Ik wees ze op de risico's en gevaren. (...) De jongens durfden mij vaak meer te vertellen dan hun eigen vader. Als ze verkeerde dingen deden voelden ze zich rot. Dat zag je. Dan dacht ik: jij bent nu niet zuiver op de graat. Maar ik waarschuwde de politie nooit. Die moet zelf opletten."

Meer dan in andere sporten hebben full contact vechtsporttrainers een intieme band met hun pupillen. Er is veel fysiek contact. En door het vele contact, de frequente, langdurige en intensieve trainingen, is er een sterk persoonlijk contact. Ze weten veel van hun vechters, maar trekken ook een grens: dát is jouw eigen verantwoordelijkheid. Zo waarschuwen trainers hun vechters wel op de mogelijke aanwezigheid van bedenkelijke sponsors die na een gevecht op de jongere kunnen afstappen met het voorstel om hem financieel te ondersteunen. Volgens hen gebeurt dat tijdens gala's wellicht wat minder dan voorheen, maar helemaal verdwenen zijn ze niet. Hoe ze daar vervolgens op reageren, is aan de wedstrijdvechters.

Trainer H die ook wedstrijdvechters opleidt:

"Wat er op gala's gebeurt daar kan ik niet veel aan doen. Die jongens zijn volwassen jongens. Als gasten hen benaderen met de vraag of zij hen willen sponsoren, dan snap ik wel dat ze daarop ingaan. Dat is logisch. Wie zal daar nee op zeggen? Als vechtsporter moet je zo hard werken, zo hard trainen. Elke dag."

Trainers en wedstrijdvechters zijn in meerdere opzichten van elkaar afhankelijk. Financiële afhankelijkheid is daar één van. Trainer en jeugdhulpverlener C zag die dynamiek in de tijd dat hij actief was als wedstrijdvechter.

"Ja, er zijn sportscholen waar het puur om de topsport en geld gaat, om beuken en een topvechter worden. Daar maken de jongens elkaar gek, en kom je er soms opgefokter uit dan je er in kwam. Via gala's kom je criminelen tegen. Die fêteren je, en nodigen je uit op feesten. Zo beland je in de narigheid.

Sportschoolhouders laten die jongens in de ring vechten en pakken een percentage van de gage. Het zijn vaak valse beloftes die ze aan die jongens doen. Er is niet veel te verdienen als kickbokser, maar dat doel voor geld doet iets met die jongens. Die maken elkaar gek."

Trainers weten het precies: er zijn ook slechte sportscholen. Trainer A, ex-topvechter, jeugdhulpverlener en eigenaar van een sportschool middenin een Amsterdamse achterstandswijk:

"Er zijn sportscholen waar jongeren een soort plofkip zijn. Na een maandje trainen gaan ze de ring in. Scholen waar gedeald wordt. Want iedereen kan sportschoolhouder worden."

Een oud-kickbokser, familie van trainer F:

"Slechte sportscholen ontstaan waar veel jongeren komen die zich aan de rand van de samenleving bevinden én niet goed begeleid worden. Soms gaat het dan fout, want het blijft een contactsport. Het versterkt het slechte imago. (...) Agressie wordt dan sensatie, de media duiken erop, er is commercieel belang. Jongeren raken ervan onder de indruk."

3.7 De sportzorg gym

Trainer A is dag in dag uit met vechtsport en kwetsbare jeugd bezig. In zijn sportschool heerst een gezellige, huiselijke sfeer die passend is bij zijn functie als sportieve huiskamer van de buurt. Jongeren uit de omgeving komen er sporten en helpen ook vaak mee bij het reilen en zeilen van de dagelijkse beheerwerkzaamheden: begeleiding, schoonmaak, bar. Hier heerst rust en orde, en dat komt omdat A daar fel op is: als je maar leert en luistert. Hij koppelt harde voorwaarden aan zijn pupillen op de sportschool: 'je luistert naar je ouders en je doet je best op school'. Dat zijn geen holle frasen. Hij volgt zijn pupillen nauwlettend. Hij verwacht dan ook dat zijn pupillen serieus met hun sport én hun leven bezig zijn.

Trainer A eist veel van de jeugd, maar geeft daar zo'n beetje alles wat hij heeft voor terug. Hij staat 24 uur per dag klaar voor zijn pupillen, ook ambulante. Jongeren waarmee hij te maken heeft in de buurt en zijn sportschool komen veel sneller dan anderen in de verleiding om het foute pad op te gaan:

"Vergelijk Badr Hari en Rico Verhoeven (de huidige wereldkampioen kickboksen voor zwaargewichten bij Glory, EL). Kijk waar ze vandaan komen. Rico middenklasse. Badr uit een simpel milieu. Badr kon makkelijk luxe verwerven toen hij succesvol werd. Daardoor kwam hij met verkeerde mensen in contact. Ernesto (Hoost, ook een voormalig meervoudig K1 winnaar, EL) en Rico zeggen nee, Badr zegt ja. Dat past ook bij zijn licht ontvlambare karakter."

De trainer doelt hier op aanzien en entourage. Jongeren in de achterstandswijk waar de sportschool van A is gevestigd, komen gemakkelijk in aanraking met jongens die hun luxe producten (horloge, scooter, merkkleding) niet op een eerlijke manier verworven hebben. A leert ze 'nee' zeggen. Zijn adagium in de gym is dan ook: 'blijf bescheiden, wordt een sterke persoonlijkheid, voel je zeker van jezelf en kom voor jezelf op'. Het netwerk om de jongere heen is daarbij heel belangrijk.

Types als A houden het netwerk rondom deze jongeren goed in de gaten en informeren daar ook naar. Er wordt ook veel over gesproken in de gemeenschap, dus is het snel bekend 'wie met wie gezien was gisterenavond'. Hij spreekt zijn pupillen hierop aan. Broers en ouders zijn heel belangrijk in de Marokkaanse

gemeenschap, en daar maakt A veel gebruik van om zijn pupillen, indien nodig, terecht te wijzen. Door zijn contacten in de vechtsportwereld kan A de jongeren relatief gemakkelijk enthousiast maken en motiveren: *"Zo was er een gast hier die de fout in was gegaan. Daar heb ik veel in geïnvesteerd en dat betaalde zich terug. Het ging goed met hem, hij trainde hard. Op een gegeven moment heb ik Badr gebeld en mijn telefoon aan zijn oor gehouden. Die gast wist niet wat hij hoorde, zo maar Badr aan de lijn! Badr sprak op hem in, dat-ie het goed deed, en dat ie een t-shirtje van hem kreeg. Kijk, dat motiveert die jongen."*

Ook trainer C combineert vechtsportervaring met zijn functie als jeugdhulpverlener door in zijn sportschool extra oog te hebben voor kwetsbare jongeren. C geeft aan dat het niet eenvoudig is om rond te komen van een kickboks school alleen. Net als A speelt hij zo'n beetje quitte met de sportschool. Hij verdient feitelijk zijn inkomen met zijn rol als jeugdhulpverlener, en kan op die manier een natuurlijke brug slaan tussen sport en jeugdzorg.

Als je je vechtsportschool openstelt voor een kwetsbare groep zoals criminele jongeren, dan is de *intake* heel belangrijk. Waarom ga je kickboksen? Wat wil je leren? Heb je al ervaring? Wie zijn je vrienden? Wie ken je al op de sportschool? Alle vechtsporters moeten uiteindelijk met elkaar optrekken in een groep tijdens de trainingen. Motivatie is belangrijk om het vol te houden. Vechters moeten eerst zichzelf leren kennen. Pas daarna kunnen zij echt gaan bouwen aan techniek, kracht en snelheid.

Bij de sportscholen van A, C en D waar de trainers ook een pedagogische achtergrond hebben en samenwerken met de jeugdzorg, zijn zij nog meer gefocust op het ondersteunen en stimuleren van de kinderen en jongeren. De trainers brengen hun pupillen realiteitszin bij om echt te helpen. Jongeren die de verkeerde afslag hebben genomen, moeten hun oude vriendengroep loslaten en leren op eigen benen te staan. Met die missie is het van belang om de ouders erbij te betrekken, de jongeren te volgen in hun ontwikkeling, hun te vragen hoe het thuis en op school gaat, leren om te luisteren naar je vader, gezond willen leven en doelen te stellen. De rol van de vader komt opmerkelijk vaak terug als het om de ontwikkeling van de jongeren gaat. Trainer A:

"Bij kwetsbare jongeren met een Marokkaanse achtergrond, is de vader vaak de grote afwezige. Ik vraag mijn jongens hier om hun vader mee te nemen. En ik leer ze om hun vader als vriend te zien. En niet als iemand die op grote afstand staat waardoor het contact zo slecht is geworden. Het moet afgelopen zijn met de taboes. Ze moeten open kunnen praten, ook met hun vader"

Het volgen van jongeren, zowel binnen als buiten de sportschool, is iets wat de betrokken vechtsporttrainer kenmerkt. Het aangaan van commitment met de jongere noemen zij dat, zodat zij een vertrouwensband opbouwen en over en weer informatie met elkaar uitwisselen. Zij benadrukken dat de driehoek school-huis-vrijetijd daarbij steeds van belang is. Hoe gaat het met de jongere? Hoe gaat het thuis, op school en daar buiten? Keer op keer benadrukken deze trainers het belang van een goed sociaal netwerk en het loslaten van de 'verkeerde vrienden'. Trainer D:

"Een goede trainer houdt dat in de gaten."

3.8 Invloed op gedrag

Trainer A merkt op dat veel jongens die de fout ingaan uit uiterst erbarmelijke omstandigheden komen. Slechte opvoeding, slecht voorbeeld, geen warm nest. A heeft de ambitie om dat te compenseren. Hij geeft ze zelfvertrouwen, een netwerk en een dagritme. En met vechtsport geeft hij iets extra's: je mannetje staan, respect afdwingen, kunnen ingrijpen als dat moet. A helpt vooral de jongens die niet kunnen, maar wel willen. Hij ziet vaak het omgekeerde, dat trainers zich richten op jongeren die wel kunnen, maar eigenlijk niet willen. Volgens hem verspilde moeite, vaak uit gemakzucht. Uiteindelijk heb je daar niets aan. Hij merkt dat de sportschool voor jongeren die bij hem komen trainen en de lessen goed doorstaan, opeens iets te verliezen hebben: een hele leuke vrijetijdsbesteding. Juist dát zet hij in als middel wanneer iets mis gaat met de jongere waar hij zelf schuld aan heeft:

"Dan zijn de jongeren opeens bang om iets te verliezen waar zij waarde aan hechten, en daar kan ik mee spelen in de verandering die ik bij die jongeren wil zien."

Uiteindelijk gaat het om het verwerven van een verantwoordelijkheidsgevoel:

"Er is nu een tweede generatie Marokkaanse vechtsporttrainers die hun talenten overbrengen op weer een nieuwe groep. Dat heeft een zelfreinigend vermogen. Zij trainen weer de nieuwe trainers"

De eerste ervaringen van de jongeren, regisseurs en trainers met de vechtsportinterventie in het kader van de Amsterdamse Top1000 -aanpak zijn overwegend positief. Straatcoaches zien deze jongeren minder in een negatieve rol op straat en politiecontacten blijven vooralsnog uit.

Een coach geeft aan dat van de vier jongeren die bij hem een vechtsportinterventie zijn aangegaan, er drie voortijdig zijn afgehaakt. Oorzaken daarvan zijn het niet in staat zijn te breken met de ('foute') vriendenkring, wantrouwen jegens betrokkenheid van politie bij de aanpak en gebrek aan motivatie. De jongere die het traject geheel heeft doorlopen, is lid geworden van een bekende Amsterdamse kickboksschool.

Een regisseur van de Top1000 geeft aan duidelijke progressie te zien bij één van zijn cliënten:

"De betreffende jongen (pleger geweldsdelict, EL) die op het punt stond echt af te glijden, en thuis in een crisissituatie verkeerde, is door kickboksen veel rustiger geworden. Hij lost problemen nu vooral samen op met anderen. Hij werd bedreigd, maar heeft tijdig de hulp van politie en hulpverlening ingeschakeld. Vroeger zou hij dat op eigen houtje gaan regelen. Inmiddels gaat hij weer naar school, heeft een bijbaantje in een garage, is minder impulsief en opener geworden. Hij wil zelfstandig gaan wonen."

Een jongere die het traject heeft doorlopen:

"Het is een uitlaatklap voor mij, maar het is meer dan dat alleen. Ik leer omgaan met agressie zodat ik op een positieve manier mijn agressie kwijt kan. Maar ik vind het ook een leuke sport waar ik verder in wil." (K1, opgepakt voor straatroof en zware mishandeling)

Een andere jongen neemt een voorbeeld aan de trainer die volgens hem weet waar hij het over heeft,

"Tegen trainer B kan ik alles zeggen. Hij reageert overal op en snapt mij. Ik leer nu nee te zeggen, mijn

grenzen te stellen. Vroeger deed ik overal aan mee. Nu denk ik twee keer na voordat ik zomaar iets doe" (K2, openbare geweldpleging op school)

De jongeren geven aan dat ze leren van vechtsport en beter in hun vel zitten:

"Ik was lui, en dacht soms niet goed na. Nu voel ik me fit en ben beter gaan nadenken, om de goede keuzes te maken." (K1)

En ze hebben nu ook iets om zich in vast te bijten, iets positiefs en informeels. Iets wat niet té belerend is, en ook niet gezien wordt als van een 'officiële instantie', waar ze toch al zoveel mee te maken hebben:

"Kickboksen geeft uitdaging, ik wil steeds beter worden." (K2)

Het harde karakter van kickboksen spreekt de jongeren aan, en ook over Badr Hari hebben zij een mening.:

"Je mag hard slaan. Maar je moet je wel focussen op één ding. Je gaat je concentreren. Badr Hari is de beste vechter. Maar hij is als mens niet goed, hij is onsportief. Zo wil ik niet worden." (K3, LVB'er met 'verkeerde vrienden')

Eén jongen is kritisch over vechtsport. Ja, hij heeft veel geleerd. Veel technieken van MMA, veel grepen:

"Hoe krijg ik iemand zo snel mogelijk op de grond? Je leert alle vechtstijlen! En je wordt fit, gaat gezonder leven."

Maar het heeft hem niet veranderd.

"Het was een lekkere uitlaatklep. Ik kreeg ritme in mijn leven, maar het was niet een mentale steun in de rug. Door vechtsport ben je toch eerder geneigd klappen uit de delen. Want je voelt je zekerder. En ik zie dat sommige sportscholen broedplaatsen zijn van criminaliteit omdat jongeren er afspraken met elkaar maken. Bij kickboksen zie je het vaker. Dat trekt toch jongens die lekker willen matten. Ze hebben agressie in hun hoofd zitten en dat willen ze kwijt, maar kickboksen maakt je agressiever. Dat moet je dus niet doen als jongen met een verleden. Die gaan het ook toepassen op straat bij een ruzie."

Maar hoe zit dat M1 zelf dan?

"Ik had problemen tot ongeveer een jaar geleden. Op dat moment zat ik een millimeter verwijderd van een gevangenisstraf. Ik ben ouder en wijzer geworden, en ik heb veel begeleiding, van de Opvoedpoli, in het speciaal onderwijs, kinderbescherming en de jeugdreclassering. Daar had ik echt wat aan"

De uitlaatklep vormt wel de rode draad bij het benoemen van effecten van vechtsport op de jongeren. En zelfs op een moeder van een Top600 jongen. Zij zegt over het Top600 traject van haar zoon:

"Hij is eerst heel hard gaan sporten, net zoals ikzelf. Kickboksen. Als je alle woede en agressie eruit hebt geslagen, kom je pas bij je emoties. Daarna heb je een goede therapeut nodig." (Vugts, 2017-a)

Trainers gebruiken dat moment ook om onderliggende problemen te bespreken. De groepsdruk weerstaan is er vaak één van. En een laag zelfbeeld eveneens. Vechtsport kan daar een positief effect op hebben, maar dan moeten die jongeren in staat zijn om mentaal, fysiek en sociaal goed mee te draaien in de sportomgeving. Want sport kan verschillen tussen jongeren ook uitvergroten, en daarmee een negatief effect op kwetsbare jongeren bewerkstelligen (Hermens e.a., 2017).

3.9 Conclusie

In vechtsportscholen die wij bezocht hebben heerst orde en discipline onder een strikte hiërarchie met een duidelijke structuur. Binnen de muren van de gym weet iedereen waar hij aan toe is. De sensei (leraar) is de baas, de leerling is gehoorzaam. Vechtsportscholen hebben vrijwel zonder uitzondering een set gedragsregels waar iedereen, van jong tot oud, zich aan moet houden. Trainers hanteren niet alleen sportieve doelstellingen – en soms ook traditioneel-Aziatische uitgangspunten op ethisch gebied - maar houden er op een vaak impliciete wijze een sociale missie op na: jongeren helpen een persoonlijke groei door te maken. Zij hebben aandacht voor het individu en voelen feilloos aan waar de jongeren op de sportschool behoefte aan hebben. Niet alleen als sporter, maar ook als mens. Er is sprake van oprechte interesse in de jongeren die de sportschool bezoeken. Vaak voelen vechtsporttrainers een persoonlijke betrokkenheid bij de jongeren, omdat zij vaak hun eigen jeugd in de jongeren weerspiegeld zien. Menig sportschoolhouder was ook ooit 'van de straat'. Hierdoor ontstaat er al snel een persoonlijke band, die een vruchtbare voedingsbodem biedt voor coaching en begeleiding van deze jongeren.

Op veel sportscholen hangt een soort familiesfeer, met een sterke onderlinge sociale binding. Ondanks het problematische imago van kickboksen ("criminelen", "geweld", "beunhazen") bij een deel van de bevolking heerst hier juist een gevoel van trots die gepaard gaat met onbegrip: 'Mensen weten helemaal niet wat wij allemaal wel niet doen, en wat vechtsport echt betekent'.

Trainers en topvechters zijn rolmodellen voor de jeugd. Zeker trainers waar zij meerdere keren per week mee te maken hebben, en met wie zij veelal een vertrouwensband opbouwen. In vechtsport is traditiegetrouw de band tussen meester (sensei) en leerling/ pupil sterk. Vechtsporttrainers hebben een antenne voor wat er in jongeren omgaat, en wijzen hen op mogelijke valkuilen en gevaren, zowel op het gebied van vechtsport(techniek) als op persoonlijk en maatschappelijk vlak. In vergelijking met andere takken van sport en het domein van vrijetijd in het algemeen, passen relatief veel sportschoolhouders en trainers vechtsporttraining toe in het kader van de jeugdhulp. Voorbeelden hiervan zijn zogeheten sportzorgprojecten en de vechtsportinterventie bij de Top1000-aanpak van (potentieel) criminele jongeren. De resultaten van deze projecten zijn bemoedigend. Jongeren zijn er enthousiast over: zij worden rustiger, bouwen een nieuwe omgeving op en werken aan persoonlijke groei. Sport komt hier niet in de plaats van jeugdzorg, maar verrijkt die. De vechtsporttrainer heeft een aanvulling op de zorg, doordat hij dichtbij de jongere staat, ze elkaar respecteren en precies de juiste toon kan aanslaan.

Deze rol van sport als middel voor positieverbetering van jongeren is gestoeld op de sterke vertrouwensband die vechtsporttrainers opbouwen met de jongeren. Daarnaast is vechtsport een aantrekkelijk alternatief voor deze jongeren: het is stoer, je kunt er je energie in kwijt en je leert er doseren. De sportschool leent zich bovendien goed voor het aangaan van nieuwe contacten, buiten de kring van de groep waarmee de jongere de verkeerde afslag zou nemen. De trainer zit daar met zijn persoonlijke aanpak bovenop. Tot slot wijzen trainers ook op zaken die kwetsbaar zijn in de wereld van kickboksen en MMA: gala's met het grote geld, en de randfiguren die geïnteresseerd zijn in opkomende potentiële topvechters. Uiteindelijk maken vechters hun eigen keuze om in hun levensonderhoud te zien. Trainers volgen en

coachen hen, maar nemen geen beslissing voor hén. Daarvoor zijn ze bovendien te veel afhankelijk van elkaar, zeker als er gages in het spel zijn, waarvan de trainer/ manager een percentage opstrijkt.

4 Waarden van full contact vechtsport

Op basis van ons veldwerk in en rond de vechtsportscholen, de literatuurstudie en de interviews met wetenschappers en professionals die beroepshalve te maken hebben met vechtsporten en kwetsbare jongeren, onderscheiden wij zes waarden die vechtsporten vertegenwoordigen. Deze waarden, die naast elkaar bestaan, werken wij nader uit in dit hoofdstuk.

Straatwaarde

de bijdrage die vechtsport levert aan kwetsbare jongeren om zich op straat te handhaven

Sociale stijging

de mogelijkheden die vechtsport biedt om de stijgen op de maatschappelijke ladder

Gezondheidswaarde

de waarde die vechtsport heeft voor de gezondheid van de beoefenaar

Criminologische waarde

de betekenis van vechtsport voor de criminele ontwikkeling van jongeren

Therapeutische waarde

de waarde die vechtsport heeft als therapeutisch instrument

Sociaalpedagogische waarde

de invloed die vechtsport heeft als opvoedkundig en socialiserend middel

4.1 Straatwaarde

Je mannetje staan

Full contact vechtsport is keihard. Om een goede vechtsporter te worden is jarenlange toewijding, doorzettingsvermogen, kracht, uithoudingsvermogen, tactisch inzicht en vooral moed en discipline nodig. Je moet kunnen uitdelen, maar vooral ook kunnen incasseren. Voor jongeren die deel uitmaken van straatgroepen boezemen deze eigenschappen respect in. Het harde, masculiene karakter van kickboksen of MMA spreekt ze aan. Niet voor niets zijn de grote helden van deze jongeren rappers, voetballers en vechtsporters, Badr Hari voorop.

Jan Dirk de Jong, lector Aanpak Jeugdcriminaliteit, omschrijft dit als de reputatiewaarde van vechtsport.

Jongeren die veel in groepen op straat doorbrengen moeten hun eigen veiligheid organiseren. Vechtsport is

daarbij uiterst functioneel en het verhoogt bovendien je status op straat. Zo tekende hij het volgende op uit de mond van een jongere uit Amsterdam West waar hij veldonderzoek deed:

"Luister dan, jullie kunnen wel stoer komen doen. Maar vergeet niet, dit hiero is ónze wijk. En vergis je niet ouwe. Hier zijn we echt maffia met elkaar. Ook al ken je mij en nog anderen... Maakt niet uit. Als jullie hier gek komen doen, iemand van de buurt komen beuken? Iedereen gaat tegen jullie vechten. Suri (Surinamer), Mocro (Marokkaan), maakt niet uit. Dus beter ga je die shit anders oplossen!" (De Jong, p. 106)

Het gaat hier duidelijk om een dreigement, dat volgt op een ruzie tussen twee straatgroepen uit verschillende wijken van de stad. Groepsgevoel en binding met de buurt gaan hier hand in hand, en worden te allen tijde verdedigd. De Jong stelt dat een sterk en imposant lichaam uiterst functioneel is in het sociale leven op straat dat wordt gekenmerkt door intimidatie en geweld. Jongeren moeten zichzelf kunnen verweren en respect verdienen door anderen onder dreiging van geweld hun wil op te leggen. Onder deze jongeren is het gemeengoed om het lichaam te trainen en zich te bekwamen in vechtsport.

Onderdeel van het profiel

Veel aspecten spelen een rol in het claimen en verdedigen van statusposities op straat, maar uiteindelijk voert geweld altijd de boventoon. Dreiging met geweld komt daarbij het meeste voor.

In dat licht is de profielschets van de "ideale" straatjongen interessant (De Jong, p. 152):

- 🕒 heeft 'schijt' (maling) aan anderen en komt voor zichzelf op
- 🕒 is in conflictsituaties loyaal aan zijn vrienden en komt voor hen op
- 🕒 is 'bikkel' (hard) en kan tegen een stootje
- 🕒 toont 'ballen' (lef) en gaat uitdagingen aan
- 🕒 is 'scherp' (streetwise) en laat zich de kaas niet van het brood eten
- 🕒 'draait' (straalt succes uit) met 'doekoe' (geld), 'blingbling' (overdadige luxe) en chickies bij de vleet
- 🕒 Is 'chill' (relaxt), bijdehand en 'fatoe' (vermakelijk).

Met behulp van een vechtsportachtergrond je mannetje kunnen staan, versterkt je straatwaarde binnen dit profiel. Deze jongens leven namelijk onder voortdurende dreiging, en weerstaan die onder andere door zelf te dreigen. Gezichtsverlies lijden moet koste wat kost worden voorkomen. Ook etnografisch onderzoeker Hans Werdmölder en criminoloog Frank Bovenkerk wijzen op de betekenis van mannelijkheid en vechtervermogen voor met name Marokkaanse jongeren binnen gemarginaliseerde straatgroepen (Werdmölder, 2015; Bovenkerk, 1991). Het is niet verwonderlijk dat vechtsporten onder deze groepen populair zijn. Legendijk wijst in dit verband op de van oudsher grote mate van populariteit van vechtsport en in de landen van herkomst van migrantengroepen ten opzichte van de Nederlandse samenleving. Dit geldt vooral voor Turkije (worstelen, boksen) en Marokko (karate, kickboksen). Binnen straatgroepen dagen jongeren elkaar uit, en ontwikkelen daarbij een stedelijke levensstijl waarin vechtsport, uiterlijk vertoon en hiphop ook een plaats hebben verworven (Legendijk, 1991).

Deze straatwaarde van vechtsport kun je ook beschouwen als een alternatieve 'vooruitgang van randgroepjongeren in de samenleving' (Asscher, 2015). In feite wordt daarmee bedoeld: 'in hún samenleving'. Deze jongeren – drop-outs, lage of geen schoolopleiding, weinig maatschappelijk perspectief – moeten zich een houding geven in het harde straatleven. Zij proberen hun lage sociaaleconomische status op te poetsen door aan hun lichaamsbouw te werken:

"De constante dreiging van geweld in hun wijk zet hen ertoe aan zich fysiek weerbaarder te maken. Door hun zwakke en negatieve persoonlijkheid vereenzelvigen zij zich graag met een autoritaire en zelfverzekerde trainer. (...) De hardheid van full contact vechtsporten en de hardheid van het leven van de probleemjongere sluiten als puzzelstukjes op elkaar aan. Hij wil leren terug te vechten tegen de moeilijkheden waar hij dagelijks mee geconfronteerd wordt." (Asscher, p. 65)

Met vechtsport houden jongeren zich beter staande op straat. Zij kunnen een dreigende houding ook waarmaken, mocht dat nodig zijn. Vechtsport maakt ze gehard en meer zelfverzekerd, en dat is van waarde op straat.

4.2 Sociale stijging

Mainstream

Een veel gehoorde opmerking over de sociale acceptatie van full contact vechtsporten is dat kickboksen en MMA *mainstream* zijn geworden. Ook de middenklasse zie je vandaag-de-dag in de gym, waar alle lagen van de bevolking elkaar inmiddels ontmoeten. Dat wil nog niet zeggen dat je de middenklasse *en masse* in de kooi of de ring ziet vechten. Het aandeel wedstrijdvechters van de totale populatie die wel eens een zaktraining volgt, is heel klein, hoogstens een paar procentpunten. Degenen die aan kickbokswedstrijden of kooigevechten meedoen, zijn voor het overgrote deel van het type ruwe bolster, blanke pit. Maar het is onmiskenbaar waar; er is een ontwikkeling gaande waarin steeds meer mensen uit de middenklasse aan harde vechtsporten doen, voor het overgrote deel op recreatief niveau, en voor een klein deel ook in wedstrijdverband. Daarnaast zijn kickboksen en MMA populaire kijksporten geworden voor brede lagen van de bevolking. Zij maken deel uit van de entertainmentindustrie in de vorm van groots spektakel in sporthallen met vele duizenden bezoekers die live gestreamd worden, en in miljoenen huiskamers worden uitgezonden. Kickboksen en MMA kunnen net als de tattoo-cultuur en hiphop beschouwd worden als stijgende cultuurgoederen; ze hebben een opwaartse beweging doorgemaakt van de lagere naar de hogere klassen. Uit de mond van menig sportschoolhouder klinkt dan ook dat 'je bij ons zowel de bouwvakker als de advocaat ziet trainen, samen met de probleemjongere en de student'.

Acceptatie geeft kansen

Sinds de kickbokser en latere sociaal werker Saïd Bensellam op zijn pad kwam, is de criminoloog Frank van Gemert gefascineerd door vechtsport. Zo schreef hij een biografie over deze bijzondere Amsterdammer en doet hij onderzoek naar sociale stijging van kwetsbare jongeren. Van Gemert beschouwt de

vechtsportsector als een maatschappelijk domein waarbinnen deze jongeren sociaal kunnen stijgen, omdat zij er toegang toe hebben, er in zekere mate al de dienst uitmaken en zich erop toeleggen:

“De vechtsportsector is geen gesloten circuit meer waar vooral criminelen de dienst zouden uitmaken; dat is een achterhaalde visie”.

Jongeren die uitblinken in vechtsport hebben vandaag-de-dag veel meer kansen dan voorheen. Tot ver in de jaren negentig waren topvechters die in hun levensonderhoud moesten voorzien aangewezen op bijbaantjes zoals portier of bewaker, en waren zij uiterst kwetsbaar om ook belangen te behartigen van types uit de onderwereld. Tegenwoordig opent de voormalig EO-presentator Arie Boomsma zijn eigen gym, inclusief ring en stootzakken, en trekt hij met zijn partners een hippe cliëntelle van studenten, creatieven en zakelijke dienstverleners uit de Amsterdamse binnenstad. Topvechters krijgen aanbiedingen van onder meer dit type sportscholen om *clinics* te verzorgen. Topvechters zijn hier helden. Ze zijn *personal trainer*, geven *bootcamps* en maken deel uit van de *leisure*-industrie. Dat is een aantrekkelijk alternatief voor vele jongeren die zich in een kwetsbare positie begeven, en vechtsport beschouwen als passende activiteit voor de straatjeugd. Kickboksen biedt deze kwetsbare jongeren een mogelijkheid tot sociale stijging. Vaak begint dat heel klein en ongemerkt als jongens die de training niet (meer) kunnen betalen de kans krijgen om toch lid te worden of blijven. In ruil daarvoor voeren zij klusjes uit voor de sportschooleigenaar: de vloer schrobben, de kleedkamer schoonmaken, de spullen opruimen of als begeleider fungeren bij het lesgeven. De sportschooleigenaar heeft niet zelden een speciale band met deze jongens en houdt ze er graag bij. Zo leren zij assisteren tijdens trainingen en beginnen deze jongens enthousiasme te voelen om meer te betekenen dan alleen vechter zijn. Ze willen meehelpen, een bijdrage leveren en goed doen.

Het verhaal van Saïd

Van Gemert heeft het proces van sociale stijging uitvoerig verteld in zijn biografie over de straatjongen, vechtsporter, portier en latere welzijnswerker Saïd Bensellam (Van Gemert, 2015). Illustratief voor het verhaal achter de sociale stijging van Saïd - en dat zal niet alleen voor hem gelden - is de eerste zin van het narratief: *‘Ik ben een vechter’*. Saïd werd door zijn reputatie als vechtsporter en contacten die hij op de sportschool had het nachtleven ingetrokken als portier. Hij maakte al snel carrière en stond voor de ‘moeilijkste’ deuren. Toen hij met één been in de onderwereld stond, besloot hij een andere richting in te slaan. Die van de charitas en hulpverlening, met een bijzondere band met zijn vaderland Marokko. Hij werd verkozen tot Amsterdammer van het jaar en maakte kennis met kopstukken uit het openbaar bestuur en bedrijfsleven. De overheid beschouwt hem en zijn organisatie inmiddels als een vertrouwde partner bij de re-integratie van ontsporende jongeren, vooral in Amsterdam West maar ook op andere plekken in Amsterdam en daarbuiten. Kenmerkend in zijn aanpak is zijn persoonlijke stijl en betrokkenheid. Die is terug te voeren op zijn eigen verleden als kwetsbare jongen, doelwit van pesterijen en *drop-out*:

“(...) Saïd is een vechter die kan neergaan, maar altijd weer overeind komt en doorvecht.”

Zijn vechterscarrière begint wanneer hij, net als veel andere jongens die een vechtsport gaan beoefenen, als dikke jongen met flaporen schoorvoetend de sportschool betreedt. Hij werd gepest, ging niet meer naar

school en dreigde verder af te glijden, maar door actief sporten krijgt hij een gespierd en geoefend lichaam en een wil om te winnen. Ook mentaal wordt hij sterker. Dat vormt de basis voor een carrière waardoor hij weer naar de toekomst kan kijken.

Er zijn vele voorbeelden zoals Said. Allemaal uniek uiteraard, maar met een zekere mate van herkenbaarheid in het kwetsbare verleden, de kans die zij krijgen, de groei die zij doormaken en het maatschappelijk succes dat zij bereiken. Daarmee zijn zij rolmodel die andere jongeren inspireren om uit een dal te komen en zich aan hen op te trekken. Daar hebben deze rolmodellen ook oog voor:

"(...) omdat vechten in figuurlijke zin verwijst naar een proces van doorgaan ondanks tegenslag en aanknopingspunten biedt voor analyse van (al dan niet) criminele loopbanen." (Van Gemert, 2017, p. 2)

Dit proces van doorzetten, vallen en opstaan, niet opgeven en discipline is de kern van 'de vechter als leefstijl', als symbool voor iemand die de strijd aangaat in het leven. Het zijn de eindeloze herhalingen van techniekoefeningen, het uitdelen en incasseren van trappen en stoten, de fysieke uitputting tijdens de dagelijkse trainingssessies die lichaam en geest slijpen. In lijn met etnografisch *martial arts* onderzoeker Wacquant vormen disciplineren en kameraadschap in de sportschool de deelnemer tot vechter. De volharding waarmee hij dat elke dag weer doet, onderscheiden hem van de wereld daarbuiten, en vormt daarmee een impuls voor een alternatieve route van sociale stijging.

4.3 Gezondheidswaarde

Bewegen is gezond en maakt slim

Vechtsport vereist beweging. Hoogleraar neuropsychologie en bewegingswetenschappen Erik Scherder wijst op de nadelige gezondheidseffecten van onvoldoende beweging. Sport en bewegen zijn niet alleen goed voor het lichaam, maar ook voor het brein. Zo blijkt dat lichamelijke activiteit de vorming van nieuwe neuronen in de hersenen verhoogt. Bewegen leidt ook tot verbetering van het leervermogen en het langetermijngeheugen. Een gebied in de hersenen waar nieuwe neuronen worden aangemaakt is de hippocampus. Dit gebied is belangrijk voor leer- en geheugenprocessen, zoals lange termijngeheugen. Sport en bewegen helpt bij het tegengaan van dementie, de ziekte van Parkinson, de ziekte van Alzheimer, autisme en ADHD. Scherder benadrukt dat ook de vechtsporten bijdragen aan dit gezondheidseffect. Als je beweegt pompt het hart immers sneller bloed naar de hersenen. Een goede doorbloeding versterkt de vertakkingen tussen de verschillende delen van de hersenen: signaaltjes gaan sneller van het ene naar het andere deel van het brein. Hierdoor zijn mensen meer alert, geconcentreerd en daardoor beter in staat om te plannen, snel te schakelen en problemen op te lossen. Sport maakt slimmer.

Scherder laat zien dat vooral kinderen die laag presteren profiteren van het effect op het brein door sport: *"Juist kwetsbare kinderen zouden meer moeten bewegen, want bij hen is de winst het grootst."*

Wie bereid is zich fysiek in te spannen, bij voorkeur in combinatie met cognitieve uitdaging, maakt zijn hersenen complexer en rijker. De cognitieve reserve die een (vecht)sporter hiermee opbouwt is tegelijkertijd een buffer tegen ouderdomsverschijnselen zoals geheugenproblemen. Hanna Swaab, hoogleraar

neuropedagogiek en ontwikkelingsstoornissen, bevestigt het positieve effect van sport op cognitieve en sociale ontwikkeling. Specifiek voor vechtsport geldt daarbij dat het kan bijdragen aan beheersing (agressieregulatie), discipline en concentratievermogen. In vechtsport keren concentratie- en meditatieoefeningen vaak terug. De effecten hiervan zijn wel afhankelijk van de tak van vechtsport en de context: de competenties van de trainer, de cultuur op de sportschool en de individuele kwaliteiten van de sporter.

Gezondheidsrisico's

Aan full contact vechtsporten (boksen, kickboksen, MMA, taekwondo) zijn ook risico's voor de gezondheid verbonden. Zo wijst Bas Pijnenburg, orthopedisch chirurg en ringarts, op de relatie tussen stoten tegen het hoofd en hersenletsel. Een bekend voorbeeld daarvan is bokersdementie: *dementia pugilistica* of 'punch drunk' dat in de jaren twintig van de vorige eeuw voor het eerst is beschreven. Dit is een vorm van dementie die in Muhammad Ali het bekendste slachtoffer heeft. Ongeveer één op de vijf bokers krijgt hiermee te maken, met name na hun actieve carrière. Trillende handen, moeizame spraak, geheugenproblemen en een haperende motoriek zijn de symptomen (De Visser, 2016).

Dergelijk letsel overkomt niet alleen de full contact vechtsporter, want ook american football-spelers, rugbyers en ijshockeyspelers lopen een relatief hoog risico op deze vorm van vroege dementie.

Tegenwoordig spreken wetenschappers van CTE, chronische traumatische encephalopathie. Als het hoofd onverhoeds een klap krijgt te verwerken, roteert het brein een stukje in de schedel. Daarna beweegt het weer terug. Door die klap en rotatie ontstaan beschadigingen in de witte en grijze stof van de hersenen, waardoor de verbindingen in de netwerken van neuronen verstoord raken. Juist deze verbindingen zijn belangrijk voor de hersenfuncties. Als bokers *knock-out* gaan zijn deze beschadigingen het grootst, en ontstaan bovendien kleine bloedingen in de hersenen. Dit leidt tot chronische hersenschade. De schade kan op verschillende manieren tot uiting komen, zoals in de vorm van agressief gedrag, depressie, en genoemde geheugenverlies en vroege dementie.

CTE kan pas na de dood worden vastgesteld. Dit maakt dat betrokkenen in de vechtsportwereld nog al eens wegglijken. Terwijl de Gezondheidsraad in 2003 in een alarmerend rapport (Gezondheidsraad, 2003) aantoonde dat veertig tot tachtig procent van de profboksers chronisch hersenletsel heeft. In het rapport vermelden de onderzoekers dat wanneer dit voor het boksen geldt, kickboksen en freefight (MMA) ook niet gevrijwaard zijn van deze grote risico's. De ernst van de afwijkingen lijkt daarbij af te hangen van het aantal wedstrijden en sparringpartijen. CTE ontstaat dus zeker niet alleen als gevolg van *knock-outs* of *knock-downs*. Juist de continue stroom van stoten en stootjes bij wedstrijden of felle sparringpartijtjes richten veel schade aan. Bovendien wijzen de onderzoekers erop dat het dragen een bokskap of -helm daar geen passend antwoord op is. Het zou zelfs zo kunnen zijn dat er hierdoor vaker treffers tegen het hoofd geteld worden, omdat vechters de helm eerder als target zien. De helm vermindert hoogstens eventuele aangezichtsschade.

4.4 Criminologische waarde

Op boevenpad

Hoe groot de spijt kan zijn van vechtsporter die een *faux-pas* maakte, bewijst de internationaal bekende K1-vechter Hesdy Gerges die veroordeeld werd tot 4,5 jaar gevangenisstraf.¹³ De brief (9 april, 2016) die hij digitaal verspreidde onder een aantal officials die bepalen of hij wel of niet de ring in mag leest als een smeekbede:

“Ik wil niet de rest van mijn leven gestraft worden voor iets wat 6 jaar geleden gebeurd is schuldig of onschuldig ik was fout dat ik daar was op dat moment met die mensen. Maar dat maakt mij vandaag de dag geen slecht mens. Ik ben getrouwd met een geweldige vrouw die dezelfde sport als mij doet ook op het hoogste nivo. Ik ben vader, zoon, broer, vriend, sportman en trainer voor de mensen en niks anders. Ik heb een geweldige trainer die ik ken vanaf mijn 17^e jaar en die in mij gelooft. Ben 2,5 jaar uit elkaar geweest met Thom Harinck maar miste de eenheid die we hadden en het gevoel aangezien ik echt een gevoelsmens ben. Ik heb hem gebeld en afgesproken om te praten. Ik heb hem gevraagd of hij me weer wilde trainen. Dat wou hij maar keek me recht in me ogen aan en ik moest m beloven nooit meer in een situatie te komen dat de schijn had dat ik iets in het criminele circuit deed. Heb echt afgesproken dat dat nooit kan en zal gebeuren.

Ik kom niet in uitgaansgelegenheden, rij geen dure auto's, heb een normale gezinswoning en alles transparant op papier een boekhouder en betaal netjes wat ik moet betalen en wat ik heb verdiend met de sport samen met mijn vrouw... Geef elke dag les in de sportschool waar ik ook train dus dat is wie ik ben wat ik doe. Er is niks anders dan dat... (...)

Ik ben 6 jaar geleden met de verkeerde personen op de verkeerde plek geweest. Die straf is al genoeg. Iedereen weet dat ik me nooit in die kringen begeef. Ik ben gegroeid en ik heb geleerd. Iedereen verdient een 2^e kans... Bedankt voor het lezen.”

Zijn trainer Thom Harinck had Gerges eerder nog gewaarschuwd:

“Blijf uit de buurt van mannen met dure schoenen en telefoontjes”. Hij luisterde niet. Dan moet je het zelf maar weten. Punt is: al die kampioenen zwaargewicht zijn gewild. Daar lopen criminelen mee weg. Als ze een zaakje moeten opknappen hoeven ze alleen maar knokkertjes als Hesdy mee te nemen.” (De Galan, 2016)

In *Bad boys network* (Loef en Lagendijk, 2015) staat beschreven hoe de vechtsportwereld verweven is met de georganiseerde misdaad. Arno van Leeuwen, projectleider van het ABC-team van de Amsterdamse politie, geeft aan dat de vechtsportwereld nauwlettend in de gaten wordt gehouden door de recherche.

¹³ In mei 2010 was Hesdy Gerges met vijf mannen in Antwerpen, waar twee van hen werden gearresteerd in een loods waar een Audi stond waarin 128 kilo 'cocaine' lag. Gerges heeft steeds volgehouden dat hij op een 'ontspanningstrip' was met zijn neef en vier vage kennissen. Alle zes de Amsterdammers, waarvan er één de sponsor van Gerges was, werden tot 4,5 jaar cel veroordeeld. In hoger beroep bleef die straf staan, maar het Hof van Cassatie vernietigde dat arrest en verwees de zaak terug naar het Hof van Beroep in Brussel. Dat bepaalde uiteindelijk dat de oorspronkelijke straffen van 4,5 jaar voor elk van de vier nog levende verdachten blijven staan, maar dat zij die vanwege de tijdsoverschrijding van het proces niet hoeven uit te zitten als ze in België vijf jaar geen nieuwe misdrijven plegen (Vugts, 2017-c).

Zo zijn er vechtsporters die op 'boevenpad' gaan. Full contact vechtsporters raken betrokken bij criminele activiteiten, waarvan voorgaande passage uit de spijtbetuiging van een wereldberoemde vechtsporter een voorbeeld is. De bekendste recente voorbeelden zijn leden van de zogeheten Moccro Mafia die terecht zijn gekomen in de georganiseerde misdaad, en vaak een rol speelden bij drugscriminaliteit. Gezien de forse straffen die zij in rechtszaken opgelegd kregen en het aantal vechtsporters dat hun criminele carrière moest bekopen met de dood, spelen zij een rol van betekenis in deze organisaties, en die rol blijft niet beperkt tot die van lijfwacht of meeloper. Naast Marokkanen betreft dit in iets mindere mate ook Surinamers en Antillianen, veelal in de leeftijd van 18-20 jaar, met een liefde voor hiphop, uitgaansleven (clubs) en vechtsport. Het zijn, zoals een ingewijde als Harinck ook aangeeft, vaker de topvechters die door de georganiseerde misdaad geronseld worden, vooral vanwege de uitstraling en de intimiderende werking die van hen uit zou kunnen gaan. Een topvechter in je entourage, daar kun je mee aankomen, zo is de gedachte. Hun vechtervermogen zal ongetwijfeld meetellen, en alleen al van de dreigende inzet daarvan gaat een bang makend effect uit. Maar om daadwerkelijk vechten, het uitoefenen van geweld door middel van vechtsporttechnieken, gaat het in de georganiseerde criminaliteit niet: "Een kogel kun je toch niet terugkopen, dus wat heb je dan aan al je kracht en techniek?"

Vechtsportgala's: zien en gezien worden

In 2012 toonde het RIEC, het Regionale Informatie- en Expertise Centrum Noord-Holland een verwevenheid aan van de onderwereld en de bovenwereld bij full contact vechtsport vechtsportevenementen. Dit doordringen van de onderwereld in de bovenwereld, zoals bij sommige vechtsportevenementen die openbaar toegankelijk zijn, krijgt extra aandacht van de politie in het kader van het bestrijden van ondermijning. Een deel van de organisatoren en betrokkenen bij deze evenementen (promotors, sportschoolhouders, sponsors, beveiliging) heeft criminele banden. Dit heeft het RIEC door middel van fiscaal-juridisch en forensisch onderzoek vastgesteld (RIEC Noord Holland, 2012). Illegaal verkregen geld wordt aangewend om evenementen te financieren, waaronder sponsoring van de organisatoren en betaling van de vechtsporters. Er is vaak sprake van ondoorzichtige boekhouding en veel contante betalingen, onder meer van zogeheten VIP-tafels die voor veel geld, meestal à contant, van de hand gaan. Dit schept gelegenheid voor witwassen. Van de VIP-bezoekers op evenementen heeft een aanzienlijk deel criminele antecedenten.

Ook is er overlap tussen criminogene subculturen. De full contact vechtsportsector heeft banden met andere subculturen waarvan bekend is dat ze criminogeen zijn: *outlaw motorcycle gangs*, de beveiligingsbranche, de (triple A-merk) horloge-business, coffeeshops, smart- en growshops en de seksindustrie. Deze subculturen overlappen en versterken elkaar. Wie verzorgt de beveiliging op een gala? Hoe streng is de beveiliging voor de organisatoren en voor de VIP's? Het zijn vaak vechtsporters of vechtsportkader (trainers, sportschoolhouders, organisatoren) die ook de beveiliging verzorgen of directe banden hebben met de beveiliging. Of het zijn beveiligers die ook nog wat aan vechtsport doen. Er is overlap. Dat geldt ook voor sponsors en financiers: wie zijn er tijdens het gala aanwezig, en welk belang hebben zij bij het evenement? De politie volgt dit nauwlettend.

Criminogene factoren

Alle actoren binnen de sector, van vechters, tot trainers, sportschoolhouders, promotors, sponsors en bezoekers kunnen een criminele connectie hebben. Zo kan de financiering van een evenement door een malafide sponsor via de promotor uiteindelijk ook bij de wedstrijdvechters en hun trainersstaf terecht komen.

En dan zijn er factoren die een misdaad-bevorderend effect hebben. Het harde karakter van vechtsport maakt de beoefenaars interessant voor de georganiseerde misdaad. Ze symboliseren kracht en geweld, wat uiterst nuttig is als vorm van dreiging en intimidatie in de georganiseerde misdaad. Hierbij speelt mee dat vechters die hiervoor in aanmerking komen – de betere vechters, met name de top en de talenten in de zwaardere gewichtsklassen – financieel kwetsbaar zijn omdat ze volop met hun wedstrijdcarrière bezig zijn en nauwelijks tijd hebben voor een maatschappelijke loopbaan. Hun bron van inkomsten is daarmee onzeker. Het op topniveau vechten van wedstrijden is dus moeilijk te combineren met een vaste negen-tot-vijf-baan. Vaak combineren zij een topsportcarrière met een rol als (assistent-)trainer of begeleider in de gym.

De kans dat de grotere vechters met criminelen in aanraking komen is aanzienlijk. Met name op grotere gala's met VIP-tafels of VIP-arrangementen is bekend "wie wie is". De trainer en sportschoolhouder kunnen hierin een positieve rol spelen, in de zin dat hun invloed ertoe leidt dat leerlingen het goede doen met hun aangeleerde vaardigheden en verworven netwerk, maar ook een negatieve rol. Bij de Amsterdamse politie is het bijvoorbeeld bekend welke organisaties in de vechtsportwereld aan de touwtjes trekken. Het vergunningenbeleid en de Bibob-toets moeten zorgen voor een betere regulering.

In hoeverre sommige sportscholen als criminele broedplaatsen bestempeld kunnen worden is bij het bevoegd gezag niet volledig bekend. Wel zijn er kickboksers in de regio die de 'publieke geheimen' ("die sportschool in West en die in Oost") precies weten te benoemen. Maar in hoeverre bepaalde sportscholen ook feitelijk gezien kunnen worden als criminogene bolwerken, is onbekend. Zoals gezegd heeft de politie geen directe aanwijzingen voor de aanwezigheid van vechtsportscholen die als criminele broedplaats fungeren. Wel kan goed worden nagegaan in hoeverre en waar kwetsbare jongeren, waarvan een deel met criminele antecedenten, aan full contact vechtsport doen. Die treffen wij eerder aan op sportscholen in postcodegebieden waar veel lage SES-groepen gehuisvest zijn. Maar het feit dat deze jongeren aan vechtsport doen, zegt op zichzelf nog niets over het effect van deze sport op hun (al dan niet criminele) gedrag.

Het ontbreken van zelfreinigend vermogen in de vrij gesloten vechtsportsector maakt wel dat criminele betrokkenheid er eenvoudig wortel kan schieten. Weinig tot geen regelgeving rondom de kwaliteit van sportscholen en trainers, en rondom de financiering binnen de sector, dragen daaraan bij. Enige verandering vindt plaats door de werkzaamheden van de in 2017 opgerichte Nederlandse Vechtsportautoriteit, een externe toezichthouder die tijdelijk gefinancierd wordt door de Rijksoverheid. Deze stichting houdt toezicht op de kwaliteit van vechtsportevenementen, vechtsportbonden en

opleidingen met het oog op veiligheid, gezondheid en pedagogische kwaliteit van de sport. Een andere ontwikkeling die bijdraagt aan de decriminalisering van de full contact vechtsportsector is de popularisering ervan, en met name toetreding van de middenklasse. De landelijke bekendheid van een voorbeeldfiguur zoals Glory-wereldkampioen zwaargewicht Rico Verhoeven is ongekend in vergelijking met de voormalige wereldkampioenen van Nederlandse komaf. Eén van die voormalige kampioenen, Remy Bonjasky, treedt veelvuldig op in de media en geniet daarmee vandaag-de-dag meer bekendheid dan in de tijden waarin hij als topvechter in de ring stond.

4.5 Therapeutische waarde

Vechtsportinterventie

De therapeutische waarde van vechtsport is de betekenis die vechtsport kan hebben als middel tot bijvoorbeeld re-integratie, *desistance* (het loskomen én weerstaan van criminaliteit) en emancipatie. In het kader van dit onderzoek gaat het om positieverbetering van kwetsbare jongeren waarbij vechtsport als middel wordt ingezet. Een inmiddels bekend en recent voorbeeld hiervan is de vechtsportinterventie voor jongeren uit de Top600 (ernstige criminelen die *high impact crimes* begaan) en Top400-aanpak (jongens die dreigen af te glijden, veelal uit de omgeving van de Top600), samen Top1000 van de gemeente Amsterdam. Het zijn regisseurs van deze jongeren, jeugdhulpverleners en vechtsporttrainers die hun ervaringen hierover delen. Voor dit onderzoek is het interessant om de ervaringen hiervan op te tekenen, omdat voor het eerst in Nederland weloverwogen en doelgericht full contact vechtsport op de gyms wordt ingezet als middel bij jongeren uit deze zwaardere categorieën. Onder welke voorwaarden heeft full contact vechtsport mogelijk een positief effect, en waaruit bestaat dat positieve effect?

Vechtsport is volgens de betrokkenen zeker niet dé panacée voor alle kwetsbare jongeren. Zo is er een groep die onhandelbaar is, en ook een groep zeer agressieve jongeren die een andere aanpak nodig hebben. Vechtsport kan interessant zijn voor kwetsbare jongeren omdat ze positief gestimuleerd worden, snel feedback krijgen en resultaat zien. Het zijn vaak jongens die compensatiegedrag vertonen zodat ze zich overschreeuwen of agressief doen. Vechtsport leert ze doseren en beheersen. En geeft ze zelfvertrouwen. Het vereist wel discipline. Aan een vechtsportinterventie in het kader van de Top1000 van de gemeente Amsterdam zitten voorwaarden vast:

- 🕒 Goede docent met bewezen staat van dienst
- 🕒 Persoonlijke aandacht voor de jongere
- 🕒 Maatwerk
- 🕒 Minimaal 10 lessen.

In Amsterdam zijn ongeveer acht trainers en hun sportscholen zorgvuldig geselecteerd. Een vechtsportinterventie heeft pas effect als er goed contact is tussen jongere, vechtsporttrainer en regisseur. Ieder moet er achter staan, en bovendien moet de jongere goed gescreend zijn: zijn de ouders betrokken?

Hoe staat het met de gezondheid? Financiën? Huisvesting? De jongere moet oprecht gemotiveerd zijn. Maximaal nemen het eerste jaar ongeveer 20 jongeren deel aan de interventie.

Deze werkwijze en selectie komt in zekere zin overeen met die van het Preventief Interventie Team (PIT) waarmee de gemeente Amsterdam sinds 2011 werkt. Doel daarvan is "(...) om kinderen en jongeren die dreigen te ontsporen¹⁴ vroegtijdig te signaleren en te begeleiden om zo al vanaf jonge leeftijd een meer gezonde sociale ontwikkeling op gang te brengen" (Buysse e.a., 2016). Deze werkwijze is in samenwerking met de Universiteit Leiden tot stand gekomen, en is gebaseerd op neuropsychologische bevindingen en in het bijzonder het neuropsychologisch denkmodel. Hanna Swaab, die hier vanaf het begin nauw bij betrokken is geweest, onderkent het belang van goede screening in een vroegtijdig stadium. Het bepalen van de sociale leerbaarheid van de individuele kinderen en jongeren is daarbij een belangrijke stap, omdat de aanpak van PIT maatwerk veronderstelt. Welke aanpak is het best passend bij elk individu? Op de sportschool werkt het in dat opzicht voor veel trainers/ coaches grotendeels ook zo. Ook zij gaan uit van de individuele mogelijkheden van de kinderen en jongeren die bij hen trainen. De ene jongere heeft daarbij sterk behoefte aan agressieregulatie, voor de andere is een duidelijke structuur of het leren omgaan en accepteren van gezag van groter belang. Vechtsporttrainers voelen dat veelal intuïtief na een paar lessen goed aan. Zij stellen zichzelf de vraag 'wat hebben deze jongeren nodig?' Zowel bij PIT als in de gym geldt: maatwerk is het uitgangspunt, en niet 'one size fits all'.

De gemeente Amsterdam kiest voor vechtsportinterventies voor Top1000 jongeren omdat juist in vechtsporten pedagogische principes veel aandacht krijgen. In de *dojo* (vechtsportschool) gelden geschreven en ongeschreven regels. Vechtsporters volgen de aanwijzingen van de *sensei* (vechtsporttrainer) blindelings op. Er heerst een strikte hiërarchie en er is een duidelijke structuur. Die duidelijkheid werkt extra goed bij jongeren die aan zichzelf willen werken: discipline, groeten, oogcontact maken, elkaar niet naar het hoofd slaan, de budo-etiquette opvolgen en de *sensei* met respect aanspreken. Deze trainers genieten aanzien onder de jongeren. De projectleider van deze interventies Renée Sievers: "*Als die schoffies (van de Top400, red) zich hier gedragen zoals op straat, wordt dat niet gepikt. Komen ze binnen met een Gucci-jas die ze gisteren niet hadden, dan komen hier wél vragen.*" (Vugts, 2017-b)

De trainers benoemen een aantal ingrediënten die de vechtsportinterventie typeren:

- 🕒 Motiveer de jongeren binnen de grenzen die zij hebben op een manier die voor hen prettig en vertrouwd is. Elk individu is uniek en verdient een unieke benadering.
- 🕒 Werk aan gedragsproblemen van de jongeren door gebruik te maken uit elementen van vechtsport.
- 🕒 Gebruik ook het fysieke karakter van vechtsport als middel: tijdens oefeningen is er fysiek contact en komt het gedrag ook in groepsverband tot uiting.
- 🕒 Koppel de ervaringen van de training terug naar het dagelijks leven van de jongere: hoe ga je om met verleidingen in het dagelijks leven?
- 🕒 Maak gebruik van de verbindende waarde en de groepsdynamiek van sport: wanneer jongeren met elkaar fysieke doelen halen, kunnen ze ook elkaar motiveren en corrigeren in hun gedrag.

¹⁴ Dat wil zeggen: afglijden richting criminaliteit, maar zeker ook meer in het algemeen: de kant op dreigen te gaan van schooluitval en/of maatschappelijke uitsluiting.

Komt een jongen tijdens de interventie in aanraking met de politie, dan eindigt het traject direct.

Na de interventie van (minimaal) 10 lessen die bekostigd zijn door de gemeente Amsterdam vindt een evaluatie plaats, en beoordelen alle betrokkenen of de jongere doorgaat met vechtsport, bijvoorbeeld als lid van de vechtsportschool, of niet. Als er betalingsproblemen zouden zijn, dan bieden de meeste sportschooleigenaren de mogelijkheid aan dat de jongere zijn contributie 'verdient' door middel van het verrichten van klusjes of een bijbaantje.

De duur van een traject is ook afhankelijk van de zwaarte van de problematiek. Bij Top1000 cliënten gaat het vaak om een meerdere problemen tegelijk: een laagverstandelijke beperking, criminaliteit, verslaving, thuissituatie, geen afgeronde schoolopleiding.

De rol van de trainer is erg belangrijk. Hij (of zij) is niet alleen trainer maar vaak ook motivator, inspirator, (levens)coach, vertrouwenspersoon en soms jongerenwerker of jeugdhulpverlener. De trainers zijn oprecht geïnteresseerd in de jongeren. Enkele trainers zijn naast hun rol als vechtsporttrainer ook daadwerkelijk jeugdhulpverlener, bijvoorbeeld als aanbieder van begeleid wonen, werkervaringsplaatsen en persoonlijke begeleiding. Kwetsbare jongeren met een criminele achtergrond vertrouwen de trainer meer dan zij 'officiële instanties' vertrouwen. De trainer is daarmee al snel een alternatief baken in het leven van de jongere die op dat moment van interventie op een keerpunt staat.

Grenzen verkennen

De vechtsportinterventie helpt de kwetsbare jongeren om voor zichzelf op te komen en groepsdruk te weerstaan. Binnen de vechtsportschool wordt gewerkt aan:

- 🕒 leren kennen van de eigen fysieke mogelijkheden
- 🕒 gebruiken van eigen kracht
- 🕒 verwoorden van gevoelens en emoties
- 🕒 vragen en bieden van hulp
- 🕒 voelen, stellen en verdedigen van eigen grenzen
- 🕒 omgaan met eigen emoties en die van anderen
- 🕒 met plezier bewegen.

Deze werking van vechtsportinterventies is niet per se voorbehouden aan kwetsbare jongeren uit de Top1000. Ook in het onderwijs bieden speciaal daarvoor opgeleide vechtsporttrainers modules aan in het kader van "pesten en groepsdruk", "agressie en geweld" en "onveiligheid".

Vechtsport wordt hierbij ingezet als instrument om vaardigheden en inzichten over te brengen op deelnemers. Niet zo zeer het aanleren van vechtsporttechnieken staat centraal, de aandacht gaat veel meer uit naar thema's uit de sport zoals grenzen stellen, respect hebben voor de ander, zelfbeheersing en incasseringsvermogen. Het unieke van vechtsport daarbij is het fysieke contact en het omgaan met en beheersen van kracht en agressie. Daarmee leren deelnemers zichzelf kennen en rekening houden met elkaar (NIVM, z.j.).

In het omvangrijke praktijkhandboek *Vechtsporten met een +. Extra kansen voor kwetsbare jongeren* analyseren Theeboom en Verheyden (2011) talloze projecten en praktijken met vechtsport als middel tot gedragsbeïnvloeding van jongeren. Hoewel het accent in het omvangrijke onderzoek in Vlaanderen ligt, beschrijven de onderzoekers ook tal van vechtsportprojecten in Nederland, Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Frankrijk. Aan vechtsporten worden specifieke pedagogische en socialiserende waarden toegeschreven, die in verband worden gebracht met morele gedragscodes die vechtsporters geacht worden te volgen, zoals de budo-etiquette (p. 175).

4.6 Sociaalpedagogische waarde

Marc Theeboom, hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel, verricht al enige decennia onderzoek naar de pedagogische waarde van vechtsport. In zijn ogen moeten we terughoudend zijn bij het toeschrijven van effecten van vechtsport op gedrag. De context waarbinnen vechtsport plaatsvindt, is meer bepalend voor het gedrag van de jongere dan de vechtsportactiviteit. De begeleiding, de sfeer, de samenstelling van de groep en de dynamiek verdienen daarbij specifieke aandacht:

"Het gaat om de sociale interacties tussen de coach, de sporters, de begeleiding, de sporters onderling; die beïnvloeden de jongere veel meer dan de activiteit zelf. De vechtsport op zichzelf is niet 'goed' of 'fout', het is de wijze waarop daarmee wordt omgegaan die van invloed is op de waarde ervan."

Op praktijkniveau formuleert vechtsportdocent en pedagoog Pedja Djurdjevic het nog directer:

"Je kunt vechtsport goed en slecht gebruiken. Er zijn er twee die daar invloed op hebben: de vechter en de trainer/ coach."

Hoe gaan we in de gym met elkaar om? Volgens welke omgangsregels? Welke afspraken maken we met elkaar? Als daar expliciet met elkaar over gesproken wordt, dan is de basis goed om jongeren verder te helpen. Daarin kan de vechtsporttrainer de rol van mentor spelen, een vorm van een meester-gezelrelatie. De relatie tussen trainer en pupil is bij vechtsport cruciaal. Op het gebied van agressieregulatie kan de vechtsporttrainer een significante betekenis hebben. Het zijn de vechtsporten die een bepaalde groep kwetsbare jongeren aanspreekt, zeker als het gaat om de harde varianten. Het bijbrengen van verantwoordelijkheidsgevoel en competenties op het gebied van samenwerken dragen bij aan gedragsveranderingen van die jongeren.

De vechtsporttrainer: sensei

Hoe die gedragsveranderingen precies tot stand komen, bij wie het werkt en welk effect een vechtsportinterventie heeft op kwetsbare jongeren, is nog niet systematisch onderzocht. Een aantal (randvoorwaardelijke) criteria is inmiddels wel duidelijk, zoals de persoonlijkheid en competenties van de trainer, de groepsdynamiek op de sportschool, de sfeer en de entourage om de vechtsportschool heen. Het rolmodel van de vechtsporttrainer als sterke, charismatische figuur met vaderlijke trekjes die de taal van de straat spreekt komt naar voren als belangrijkste factor die van invloed is op de kwetsbare jeugd. De jeugd

kijkt tegen hem op. Hij heeft immers succes, een eigen sportschool, hij heeft iets bereikt. Bovendien komt hij op voor de groep die hij niet vergeten is, én waar hij zelf uit voortkomt: de jeugd van de straat. Als er iemand is die de rol van mentor kan spelen, is hij het. Die betrekkelijk kleine sociale afstand en de herkenbaarheid maken dat jeugdige vechtsporters de afstand tot de trainer makkelijk overbruggen, en dus open staan om te luisteren en leren. En dat zet in veel gevallen ook aan tot kritische zelfreflectie van de jongeren: wat heb ik gedaan? Wat betekende dat? Wat wil ik en wat kan ik? Wie en wat heb ik daarvoor nodig? Het is een begin, maar juist dat begin is in goede handen bij een vechtsporttrainer. De sportsetting leent zich daar immers goed voor. Het is dichtbij, het is lichamenlijk, het is veilig, en je kunt er fouten maken zonder dat je daarvoor maatschappelijk wordt afgestraft.

Vechtsport is in de gym óók spel, waar je jezelf steeds meer in kunt bekwamen. Stapje voor stapje ga je vooruit en krijg je feedback. Het is tamelijk primitief, maar ook daardoor zo vertrouwd en aantrekkelijk. Het raakt iets instinctiefs zodra je ermee bezig bent. In die setting kun je anders naar de problematiek van de jongere kijken. Afstand nemen, straffen en belonen met de harde en de zachte hand. Daarin zijn vechtsporttrainers met een hulpverleningsachtergrond bij uitstek geschikt.

Ook criminoloog De Jong wijst hierop:

“Op een goede sportschool, die het beste voor heeft met de jeugd, is men zich heel bewust van de functie die de sportschool, en niet zo zeer de vechtsport an sich, kan hebben”.

De rol van de trainer is daarin cruciaal: hij voedt ook op, en is er voor de jongeren op een heel persoonlijke wijze, als een soort vaderfiguur, als rolmodel die begrijpt wat er in de jongeren omgaat. Veel kwetsbare jongens hebben een minderwaardigheidscomplex. Een goede trainer geeft hun zelfvertrouwen door complimenten te geven als je goed mee doet en je best doet. Vaak hebben deze trainers eenzelfde achtergrond met vergelijkbare problemen en begrijpen zij daardoor deze jongens nog beter. Ze leggen niet zelden dezelfde weg af op weg naar hun status als sportschoolhouder: beginnen als wedstrijdvechter, met bijbaantjes in het levensonderhoud voorzien (portier, bewaker) en uiteindelijk kampioen worden en een trainersloopbaan ambiëren. Voor de jongeren op de sportschool is de trainer een rolmodel met status die passend is bij hun leven.

Meer dan sport alleen: jeugd helpen

Deze trainers, die een vergelijkbare afkomst hebben, en weten wat het is om zich een weg omhoog te knokken, bieden hun pupillen meer dan alleen vechtsportvaardigheden. Ze hanteren gedragsregels die in de *dojo* gelden, en daarbuiten ook, zo benadrukken zij. Dat zijn de *do's* en *don'ts* van hoe de leden met elkaar omgaan, wat mag en niet mag, veelal in termen van integriteit, discipline, sportiviteit en respect: de budo-etiquette. Sommige trainers gaan daar nog verder in en hebben een missie om kwetsbare jongeren te helpen in hun maatschappelijke carrière. Was in de jaren negentig 'Ome Jan' Schildkamp met 'Opboksen' in het Rotterdamse Hoogvliet een unieke figuur die criminele jongeren begeleidde, tegenwoordig zijn er in nagenoeg alle grote steden nieuwe ome Jannen. Zij leren jongeren sociale vaardigheden, voor zichzelf opkomen, samenwerken en zich aan regels houden. Maar ook heel praktische zaken zoals leren solliciteren,

huisvesting regelen en gezond leven. Kwetsbare jongeren accepteren dit eerder van iemand waarin zij zich kunnen herkennen en die ook zij erkennen. Zo omschrijft een pupil van Saïd Bensellam de houding van deze trainer als hij zijn pupil vermanend toespreekt met de woorden 'boosheid met liefde':

"Het is niet erg als hij boos tegen mij doet. Hij zet mij op mijn plaats vanuit liefde".

Het gaat immers om verbondenheid, contact maken. En daar slagen deze trainers in met hun pupillen.

De gym: leerplaats

De omgeving van een sportschool is voor de jongeren laagdrempelig. Zij voelen zich er op hun gemak. De sportschool vormt voor hen een gemeenschap waar zij deel uitmaken van een groepscultuur. De Jong typeert die cultuur als één van 'strijders en soldaten' waarbij je hun vechtlust niet moet afnemen, maar moet ombuigen naar iets goeds: van de straat naar de werkvloer of naar de sport. Deze groep van strijders is veilig voor hen, want ook deze jongeren zijn op zoek naar zekerheden in hun eigen leefwereld.

Ook Asscher (1985, p. 65) beschouwt het sociale leven in de sportschool als een *safe haven* voor kwetsbare jongeren, en daarmee tegelijkertijd als uitvlucht uit de harde realiteit van het straatleven:

"In de sportschool wordt men niet beoordeeld op afkomst, armoede of schoolprestaties, maar op hardheid, vechtlust en prestatie. (...) Hij leert tevens te incasseren en zich te verdedigen in zijn strijd om erkenning door de maatschappij."

De sportschool is daarmee een tweede huis, waarin de trainer de vaderfiguur is, en de vechters de broers en zussen. Sportschooleigenaren roemen bijna zonder uitzondering dit 'familiegevoel' in de gym.

Theeboom en Verheyden (2011, p 206) geven op grond van hun omvangrijke studie naar de sociale en pedagogische meerwaarde van vechtsportbeoefening de volgende karakteristieken mee die illustratief zijn voor een optimale meester-gezel-relatie in een inspirerende sportomgeving:

- 🕒 De trainer fungeert als rolmodel of voorbeeldfiguur voor de jongeren.
- 🕒 De trainer beschikt over sporttechnische én algemeen pedagogische vaardigheden.
- 🕒 De nadruk ligt niet te zwaar op winnen en competitie, maar meer op motivatie en progressie.
- 🕒 Het leren heeft betrekking op sportvaardigheden én op maatschappelijk georiënteerde vaardigheden.
- 🕒 De trainer investeert in een goede relatie met de jongeren: open communicatie, wederzijds respect en vertrouwen staan centraal.
- 🕒 De trainer betreft de ouders/ verzorgers van de jongeren bij de sportschool en communiceert met hen.
- 🕒 De trainer benadert de jongeren op individuele, positieve en praktijkgerichte wijze.
- 🕒 De sportschool biedt structuur, duidelijkheid en regelmaat aan de jongeren.

4.7 Conclusie

Analyse van de bevindingen uit de literatuurstudie, onze observaties en interviews in de gyms met trainers en vechtsporters, en gesprekken met experts leidt tot zes waarden van full contact vechtsport:

straatwaarde, sociale stijging, gezondheidswaarde, criminologische waarde, therapeutische waarde en sociaalpedagogische waarde.

Straat

Voor jongeren die veel in groepen op straat rondhangen heeft vechtsport een functionele waarde ter vergroting van fysieke weerbaarheid en vechtervermogen. Bovendien werkt beoefening van een harde vechtsport statusverhogend. Jongeren op straat moeten immers hun eigen veiligheid organiseren. Daarmee levert vechtsport een aanzienlijke bijdrage aan competenties die jongeren in straatgroepen nodig hebben om zich op straat ook daadwerkelijk staande te houden: zelfvertrouwen, hardheid, fysiek in staat zijn om te incasseren en uit te delen, en rust bewaren. De straatwaarde van vechtsport is niet per se gericht op de daadwerkelijke toepassing van vechtsport op straat – iedere vechtsporter zal je vertellen dat de eerste les van de sensei luidt dat vechtsport uitsluitend beoefend wordt in de gym –, maar op de potentiële mogelijkheid om je mannetje te staan als dat nodig is. In diezelfde straatwaarde van vechtsport schuilt – in zekere zin paradoxaal - de aantrekkingskracht van vechtsport als onderdeel van jeugdreclassering en re-integratie. Juist omdat full contact vechtsport 'straat' is, leiden jongeren die voor het rechte pad kiezen geen gezichtsverlies bij de jongens in de buurt.

Sociale stijging

Kickboksen en MMA zijn de afgelopen jaren in populariteit gegroeid. We zien steeds vaker vechtsporters in de media, als wedstrijdvechters tijdens gala's, en ook daarbuiten als commentator of 'bekende Nederlander'. Vanuit de vechtsportwereld klinkt regelmatig het credo dat "vechtsport mainstream is geworden". Dat is maar net hoe je het bekijkt. Het aantal wedstrijdvechters bedraagt enkele duizenden. Vergelijken met andere takken van (niet-vecht)sport is dat niet veel, maar zeker ook niet weinig.

Het aantal fanatieke beoefenaren dat níet de ring of de kooi instapt, en het aantal beoefenaren dat vanuit fitheidsoverwegingen zaktrainingen en sparringoefeningen volgt is vele malen groter. Kickboksen en MMA zijn cool. Daarmee kruipen deze relatief jonge sporten langzaam aan uit het schemergebied van achterafzaaltjes en krachthonken. Het zijn in zekere zin 'gewone sporten' geworden, hoewel de organisatie nog steeds verdeeld en diffuus is, en de kwaliteit niet altijd gewaarborgd (maar waar wel?). De recente marktverovering en toetreding van de middenklasse tot deze harde vechtsporten bezorgen beoefenaren uit lagere sociaaleconomische groepen alternatieve mogelijkheden tot sociale stijging. Lag het voorheen voor de hand dat een ervaren vechter na verloop van tijd in aanmerking kwam voor een baan als portier, beveiliging of bodyguard, tegenwoordig zijn er kansen om een plaats te veroveren in de *leisureindustry* van fitness, mode en sport, en maatschappelijke sectoren van jongerenwerk, gezondheid en zorg.

Gezondheid

Vechtsportbeoefening doet een beroep op lenigheid, kracht, snelheid, coördinatie, concentratievermogen, inzicht, en vereist fitheid van het hele lichaam. Dit heeft een positieve invloed op fysieke en geestelijke gesteldheid. Door veel te oefenen worden mensen alerter, zijn meer gefocust en daardoor beter in staat om

te plannen en snel beslissingen te nemen. Er kleven ook gevaren aan full contact vechtsport. In de ring of de kooi kunnen botbreuken, verrekkingen en kneuzingen ontstaan. Het zijn immers full contact sporten. Een groter risico is hersenschade als gevolg van langdurige en frequente blootstelling aan trappen en stoten tegen het hoofd. Dit kan leiden tot geheugenverlies, moeizame spraak, haperende motoriek en vervroegde dementie. Om die reden is vechtsportbonden opgedragen om stoten en trappen tegen het hoofd bij jeugdpartijen tot achttien jaar niet langer te faciliteren.

Criminalisering

De criminologische waarde van vechtsport komt op verschillende manieren naar voren. Bekend zijn de vechtsportgala's waarbij de penoze zich opzichtig met een hapje en een drankje aan VIP-tafels rondom de ring vertoont. Hier schuiven leden van outlaw motorcycle gangs ook graag hun stoel aan. Sponsors van gala's komen traditiegetrouw uit dubieuze hoek, die van coffeeshops, smartshops, beveiligingsbedrijven en massagesalons. Vechters verkopen zelf VIP-tafels, betalingen zijn à contant. Toezicht en controle waren lange tijd afwezig. Dit zijn de ideale omstandigheden voor witwassen. Promotors waren zelf ook niet altijd van onbesproken gedrag. De onderwereld maakte de dienst uit bij de grotere gala's. Dat drukte een stempel op het gehele kickboks- en freefightwereldje.

Talenten en kampioenen in de hardste vechtsport symboliseren iets wat in de georganiseerde misdaad van functionele en vooral psychologische, namelijk intimiderende waarde is: onaantastbaarheid, onoverwinnelijkheid en onverzettelijkheid. Wie durft? Deze sporters zijn in het begin van hun carrière nog kwetsbaar en kunnen persoonlijke sponsoring goed gebruiken. Pas later dringt het tot hen door dat ook wederdiensten worden verwacht: als koerier, afperser, bewaker of lijfwacht. Sommige vechtsporters raken zo opgefokt dat ze hun status als vechtersbaas letterlijk waarmaken in het uitgaansleven.

In de jaren tachtig en negentig stonden enkele kickboksscholen in de grote steden bekend als criminele broedplaatsen. Daar traiden jongemannen die deel uitmaakten van de georganiseerde misdaad, in een enkel geval net als hun trainer. Het bevoegd gezag zegt geen aanwijzingen te hebben dat dit tegenwoordig nog het geval is.

De recent van bovenaf ingezette regulering van full contact vechtsport maakt het voor malafide organisatoren lastiger om illegale praktijken uit te oefenen. Inmiddels beschikt de landelijke toezichthouder, de Nederlandse Vechtsportautoriteit, over een instrumentarium en netwerk waarmee scherpe controle van organisaties en personen plaatsvindt.

Therapie

Voor de therapeutische en sociaal pedagogische waarden van vechtsport is het uitgangspunt dat de sportschool een leerplaats is waar de jongere ervaringen opdoet die persoonlijke groei bevorderen. De therapeutische waarde van vechtsport krijgt betekenis in de vorm van re-integratie in de maatschappij, *desistance* (loskomen uit de criminaliteit) en emancipatie. Vechtsport kan dus een strategisch ingezet middel zijn om de positie van jongeren te verbeteren. Dit kan de vorm krijgen van een interventie binnen een breder hulpverleningstraject van jongeren die in de jeugdzorg zitten. Dit vereist wel een

vechtsporttrainer die sterke affiniteit heeft met jeugdzorg of daarin geschoold is. De eerste ervaringen in Amsterdam met de vechtsportinterventies bij jonge veelplegers van *high impact crimes* zijn hoopgevend. Vechtsport slaat aan omdat een deel van deze jongeren zich daartoe sterk aangetrokken voelt, gemotiveerd is en de relatie met de trainer goed is. Zodoende kan met vechtsport aan het gedrag van de jongeren worden gewerkt. Jongeren leren hun agressie beheersen, rustig te worden, krijgen zelfvertrouwen en staan meer open voor coaching en lessen van de trainer en hulpverleners. Vechtsport brengt ze bovendien in een andere, meer positieve omgeving.

Opvoeding

Dat laatste is ook de basis van de sociaalpedagogische waarde: hierin staan de sociale interacties centraal tussen coach, sporters en begeleiding. Die beïnvloeden uiteindelijk de jongere veel meer dan de activiteit zelf. De trainer of coach ziet ook toe op de omgangsregels tussen de sporter en met de trainer en begeleiders. Verantwoordelijkheidsgevoel en sociale competenties krijgen hierbij veel aandacht. De gym is daarmee meer dan een plaats waar gesport wordt; het is voor veel jongeren een tweede huis, waar de trainer ook een vertrouwenspersoon is die erop toeziet dat je groeit als sporter, en vooral als mens.

Literatuurlijst

- Asscher, G. (2015). *Vechtersbazen. Een cultureel-criminologische analyse van criminaliteit en full contact vechtsporten*. Universiteit Utrecht.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*.
- Bernick, C., Banks, S. J., Shin, W., Obuchowski, N., Butler, S., Noback, M., Modic, M. (2015). Repeated head trauma is associated with smaller thalamic volumes and slower processing speed: the Professional Fighters' Brain Health Study. *British Journal of Sports Medicine*, 49(15), 1007–1011. <http://doi.org/10.1136/bjsports-2014-093877>
- Boendermaker, L., & Ince, D. (2008). Effectieve interventies tegen jeugddelinquentie. *Jeugd En Co Kennis*, 2(4), 26–38. <http://doi.org/10.1007/BF03085941>
- Boonstra, N., & Hermens, N. (2011). *De maatschappelijke waarde van sport. Een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport*. Utrecht.
- Bottenburg, M. Van, & Heilbron, J. (1996). *De verharding van het wedstrijdvechten*. Amsterdam.
- Bovenkerk, Frank (1991). Het vraagstuk van de criminaliteit der Marokkaanse jongens. *De Gids*, jaargang 154, pp. 958-975.
- Bowker, A. (2006). The relationship between sports participation and self-esteem during early adolescence. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 38(3), 214–229. <http://doi.org/10.1037/cjbs2006009>
- Bowlby, J. (1984). *Violence in the family as a disorder of the attachment and caregiving systems*. Springer.
- Breedveld, K., Elling, A., Hoekman, R., & Schaars, D. (2016). *Maatschappelijke betekenissen van sport: wetenschappelijke onderbouwing en weerslag in lokaal beleid*. Utrecht / Ede. Retrieved from <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=7376&m=1478271143&action=file.download>
- Breedveld, K., Romijn, D., & Van Kalmthout, J. van. (2017). Vijf jaar veilig sportklimaat. Sport en agressie als hardnekkige thematiek. *Sport Bestuur En Management*, 18–21.
- Breuer, J., & Freud, S. (2009). *Studies on hysteria*. Hachette UK.
- Broidy, L. M., Nagin, D. S., Tremblay, R. E., Bates, J. E., Brame, B., Dodge, K. A., ... Vitaro, F. (2003). Developmental trajectories of childhood disruptive behaviors and adolescent delinquency: A six-site, cross-national study. *Developmental Psychology*, 39(2), 222–245. <http://doi.org/10.1037/0012-1649.39.2.222>
- Brons, D., Hilhorst, N., & Willemsen, F. (2008). *Het kennisfundament t.b.v. de aanpak van criminele Marokkaanse jongeren*. Den Haag.
- Bushman, B. J. (2002). Does Venting Anger Feed or Extinguish the Flame? Catharsis, Rumination, Distraction, Anger, and Aggressive Responding. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(6), 724–731. <http://doi.org/10.1177/0146167202289002>
- Buyse, W., & Duijvestijn, P. (2011). *Vechtsport in de jeugdzorg. Ontwikkeling van 2 kansrijke vechtsportaanpakken ter bevordering van zelfbeeld en agressieregulatie*. Amsterdam.
- Cameron, M., & MacDougall, C. J. (2000). *Crime prevention through sport and physical activity* (Vol. 165). Australian Institute of Criminology Canberra.

- Cantu, R. C. (2007). Chronic traumatic encephalopathy in the National Football League. *Neurosurgery*, 61, 223-225.
- Clausen, H. & P. McCrory and V. Anderson (2005) The risk of chronic traumatic brain injury in professional boxing: change in exposure variables over the past century, *Br J Sports Med* 39, 661–664. doi: 10.1136/bjism.2004.017046
- Cornet, L. J. M., Bootsman, F., Alberda, D. L., & De Kogel, C. H. (2016). *Neurowetenschappelijke toepassingen in de jeugdstrafrechtkenen*.
- De Bruijn, S. F. T. M., & Eunen, R. K. (2004). Hersenletsel bij boksers en voetballers; een adviesrapport van de Gezondheidsraad. *Nederlands tijdschrift voor geneeskunde*, 148(45), 2209-2212.
- Di Russo, F., & Spinelli, D. (2010). Sport is not always healthy: Executive brain dysfunction in professional boxers. *Psychophysiology*, 47, 425-434. DOI: 10.1111/j.1469-8986.2009.00950.x.
- Donaldson, S. J., & Ronan, K. R. (2006). The effects of sports participation on young adolescents' emotional well-being. *Adolescence*, 41(162).
- Dortants, M., Knoppers, A., & Van Bottenburg, M. (2016). Challenges in regulating full contact martial arts and combat sports. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 8(3), 473–490. <http://doi.org/10.1080/19406940.2016.1170717>
- Dortants, M., & Van Bottenburg, M. (2013). *Aanzien en overleven in een sport vol passie. Over regulering van full contact-vechtsporten*. Utrecht: Universiteit Utrecht, Departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO).
- Duijvestijn, P., Van Berkel, D., Puyt, E., & Schouten, L. (2016). *Beter benutten van sport in het sociaal domein. Inspiratiedocument met stappenplan*. Amsterdam.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: Informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(98), 1–21. <http://doi.org/10.1186/1479-5868-10-98>
- Elling, A., & Knoppers, A. (2005). Sport, gender and ethnicity: Practises of symbolic inclusion/exclusion. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(3), 257–268. <http://doi.org/10.1007/s10964-005-4311-6>
- Elling, A., Schootemeijer, S., & Van den Dool, R. (2017). *Cijfers over vechtsport. Een inventariserende studie naar beoefening, aanbod, evenementen en veiligheid van full-contact vechtsporten in Nederland*. Utrecht.
- Elling, A., & Wisse, E. (2010). *Beloften van vechtsport*.
- Endresen, I. M., & Olweus, D. (2005). Participation in power sports and antisocial involvement in preadolescent and adolescent boys. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 46(5), 468–478. <http://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2005.00414.x>
- Erlanger, David M. & Kenneth C. Kutner, Jeffrey T. Barth, Ronnie Barnes (1999) FORUM Neuropsychology of Sports-Related Head Injury: Dementia Pugilistica to Post Concussion Syndrome, *The Clinical Neuropsychologist* 13(2), 193-209. <http://dx.doi.org/10.1076/clin.13.2.193.1963>
- Ferguson, C. J. (2010). Genetic Contributions to Antisocial Personality and Behavior: A Meta-Analytic Review From an Evolutionary Perspective. *The Journal of Social Psychology*, 150(2), 160–180. <http://doi.org/10.1080/00224540903366503>

- Finkenbergh, M. E. (1990). Effect of participation in taekwondo on college women's self-concept. *Perceptual and Motor Skills*, 71(3), 891–894.
- Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: an avenue to foster positive youth development. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 10(1), 19–40.
<http://doi.org/10.1080/1740898042000334890>
- Frick, P. J., & Dickens, C. (2006). Current perspectives on conduct disorder. *Current Psychiatry Reports*, 8(1), 59–72. <http://doi.org/10.1007/s11920-006-0082-3>
- Galan, Menno de (2016). Thom Harinck, de mafkees die vechters leert incasseren. *NRC*, 22 april 2016
- Galetta KM, et al, (2011) The King-Devick test and sports-related concussion: Study of a rapid visual screening tool in a collegiate cohort, *Journal of the Neurological Sciences*, doi: 10.1016/j.jns.2011.07.039
- Gelder, Lorianne van (2018). Wie niet luistert mag opdrukken. Kickboksen als stimulans voor meer zelfvertrouwen. Amsterdam: *Het Parool*, 4 januari 2018.
- Gemert, Frank van (2015). *Straat krediet. Het leven van Saïd Bensellam*. Meppel: Just Publishers.
- Gemert, Frank van (2017). Vechter buiten de ring; Narratief en biografie. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 12 (4).
- Gezond sporten (2017). Sportletsels: eerste hulp en preventie: Risicovechtsporten (boksen en kickboksen). <https://cjsm.be/gezondsporten/themas/sportletsels-en-preventie/sportdisciplines/boksen-en-kickboksen> (geraadpleegd op 15 september 2017).
- Gezondheidsraad (2003). *Hersenletsel bij bokseers en voetballers*. Den Haag.
- GGD Amsterdam. (2014). *In de nesten. Analyse van de voorgeschiedenis van een groep jongvolwassen gewelddadige veelplegers uit Amsterdam*. Amsterdam.
- Goldstein, R. B., Prescott, C. A., & Kendler, K. S. (2001). Genetic and environmental factors in conduct problems and adult antisocial behavior among adult female twins. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 189(4), 201–209.
- Gronek, P., Wielniński, D., & Gronek, J. (2015). Genetic and non-genetic determinants of aggression in combat sports. *Open Life Sciences*, 10(1), 7–18. <http://doi.org/10.1515/biol-2015-0002>
- Gubbels, J., van der Stouwe, T., Spruit, A., & Stams, G. J. J. M. (2016). Martial arts participation and externalizing behavior in juveniles: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior*, 28, 73–81.
<http://doi.org/10.1016/j.avb.2016.03.011>
- Hartmann, D., & Massoglia, M. (2007). Reassessing the relationship between high school sports participation and deviance: Evidence of enduring, bifurcated effects. *Sociological Quarterly*, 48(3), 485–505.
<http://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2007.00086.x>
- Harwood, A., Lavidor, M., & Rassovsky, Y. (2017). Reducing aggression with martial arts: A meta-analysis of child and youth studies. *Aggression and Violent Behavior*, 34, 96–101.
<http://doi.org/10.1016/j.avb.2017.03.001>
- Haudenhuyse, R. P., Theeboom, M., & Coalter, F. (2012). The potential of sports-based social interventions for vulnerable youth: implications for sport coaches and youth workers. *Journal of Youth Studies*, 15(4), 437–454. <http://doi.org/10.1080/13676261.2012.663895>
- Hermens, Niels, Sabina Super, Kirsten T. Verkooijen & Maria A. Koelen (2017). A Systematic Review of Life

- Skill Development Through Sports Programs Serving Socially Vulnerable Youth. In: *Research Quarterly for Exercise and Sport* Volume 88, 2017 - Issue 4.
- Hoekman, R., Elling, A., Roest, J. Van Der, & Rens, F. Van. (2011). *Opbrengsten van Meedoen. Eindevaluatie programma Meedoen Alle Jeugd door Sport*. 's-Hertogenbosch.
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., Van Der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(6), 749–775. <http://doi.org/10.1007/s10802-009-9310-8>
- Ingoldsby, E. M., & Shaw, D. S. (2002). Neighborhood contextual factors and early-starting antisocial pathways. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5(1), 21–55. <http://doi.org/10.1023/A:1014521724498>
- Jacobson, K. C., Prescott, C. A., & Kendler, K. S. (2002). Sex differences in the genetic and environmental influences on the development of antisocial behavior. *Development and Psychopathology*, 14(2), 395–416. <http://doi.org/10.1017/S0954579402002110>
- Janssen, I., & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(40), 1–16. <http://doi.org/10.1186/1479-5868-7-40>
- Jetton, A. M., Lawrence, M. M., Meucci, M., Haines, T. L., Collier, S. R., Morris, D. M., & Utter, A. C. (2013). Dehydration and acute weight gain in mixed martial arts fighters before competition. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 27(5), 1322-1326.
- Jordan, B. D., Relkin, N. R., Ravdin, L. D., Jacobs, A. R., Bennett, A., & Gandy, S. (1997). Apolipoprotein Eε 4 associated with chronic traumatic brain injury in boxing. *Jama*, 278(2), 136-140. doi:10.1001/jama.1997.03550020068040.
- Jong, Jan Dirk de (2007). *Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Aksant.
- Jongman, E., & Schaafsma, K. (2017). *Gevoel is explosief materiaal. Ambulante behandeling van jonge veelplegers*. Ministerie van Veiligheid en Justitie. Retrieved from <https://www.dsp-groep.nl/projecten/gevoel-is-explosief-materiaal/>
- Junger-Tas, J., Marshall, I. H., Enzmann, D., Killias, M., Steketee, M., & Gruszczynska, B. (2012). The many faces of youth crime: Contrasting theoretical perspectives on juvenile delinquency across countries and cultures. *The Many Faces of Youth Crime: Contrasting Theoretical Perspectives on Juvenile Delinquency across Countries and Cultures*, 9781441994, 1–367. <http://doi.org/10.1007/978-1-4419-9455-4>
- Kooijmans, M. J. B. (2016). *Talent van de straat: Jongerenwerk als preventiestrategie*. Universiteit van Amsterdam.
- Kreager, D. A. (2007). Unnecessary Roughness? School Sports, Peer Networks, and Male Adolescent Violence. *American Sociological Review*, 72(6), 1019–1019. <http://doi.org/10.1177/000312240707200612>
- Kruissink, M. (1988). Jongerenwerk, sport en criminaliteit. In *Justitiële verkenningen* (pp. 66–86). Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC).
- Kuan, G., & Roy, J. (2007). Goal profiles, mental toughness and its influence on performance outcomes among Wushu athletes. *Journal of Sports Science & Medicine*, 6(CSSI-2), 28.

- Kurian, M., Caterino, L. C., & Kulhavy, R. W. (1993). Personality characteristics and duration of ATA Taekwondo training. *Perceptual and Motor Skills, 76*(2), 363–366.
- Lagendijk, Eric (1991). De zwarte band van etnische minderheden. Over kleur, macht en kracht van lichaamscultuur. *Vrije Tijd en Samenleving*, Vol. 9, No. 2, pp. 45-62.
- Larsson, H., Andershed, H., & Lichtenstein, P. (2006). A genetic factor explains most of the variation in the psychopathic personality. *Journal of Abnormal Psychology, 115*(2), 221–230.
<http://doi.org/10.1037/0021-843X.115.2.221>
- Leunissen, Peter (2017). Deze inbreker moet geen pak slaag hebben maar hulp. *De Stentor*, 18 november 2017.
- Loeber, R. (1990). Development and risk factors of juvenile antisocial behavior and delinquency. *Clinical Psychology Review, 10*(1), 1–41.
- Loef, L., & Lagendijk, E. (2015). *Bad boys network. Over de relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit*. Amsterdam.
- Mutz, M. (2012). Athletic participation and the approval and use of violence: a comparison of adolescent males in different sports disciplines. *European Journal for Sport and Society, 9*(3), 177–201.
- Nieuwenhuis, J., & Hooimeijer, P. (2016). The association between neighbourhoods and educational achievement, a systematic review and meta-analysis. *Journal of Housing and the Built Environment, 32*1–347. <http://doi.org/10.1007/s10901-015-9460-7>
- NIVM (z.j.) Respons. Unieke sportlessen voor het basis-, middelbaar- en beroepsonderwijs. Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij.
- Ogilvie, J. M., Stewart, A. L., Chan, R. C. K., & Shum, D. H. K. (2011). Neuropsychological measures of executive function and antisocial behavior: A meta-analysis. *Criminology, 49*(4), 1063–1107.
<http://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2011.00252.x>
- Pettersson, Stefan (2013). Nutrition in Olympic Combat Sports: Elite athletes' dietary intake, hydration status and experiences of weight regulation. Doctoral thesis.
<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/32321?locale=en> (geraadpleegd op 18 september 2017).
- Put, C. E. van der, Deković, M., Stams, G. J. J. M., Hoeve, M., & van der Laan, P. H. (2012). Het belang van vroegtijdig ingrijpen bij jeugdcriminaliteit. *Kind & Adolescent, 33*(1), 2–20.
- Put, Claudia van der, Mark Assink e.a. (2013). *Effectief vroegtijdig ingrijpen. Een verkennend onderzoek naar effectief vroegtijdig ingrijpen ter voorkoming van ernstig delinquent gedrag*. WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Raine, a. (2002). Biosocial studies of antisocial and violent behavior in children and adults: a review. *Journal of Abnormal Child Psychology, 30*(4), 311–326.
<http://doi.org/http://dx.doi.org/10.1023/A:1015754122318>
- Ravdin, L. D., Barr, W. B., Jordan, B., Lathan, W. E., & Relkin, N. R. (2003). Assessment of cognitive recovery following sports related head trauma in boxers. *Clinical Journal of Sport Medicine, 13*(1), 21-27.
- Reekum, A. C. van, & Schmeets, M. G. (2007). Gene-environment interaction in psychiatry: new views of the influence of early relationships. *Tijdschrift Voor Psychiatrie, 50*(12), 771–780.
- Reynes, E., & Lorant, J. (2004). Competitive martial arts and aggressiveness: a 2-yr. longitudinal study among young boys. *Perceptual and Motor Skills, 98*(1), 103–115. <http://doi.org/10.2466/PMS.98.1.103-115>
- RIEC Noord-Holland. (2012). *Verwevenheid in de ring bij kickboksen, MMA, freefight en K1. Een onderzoek*

naar de aard en omvang van georganiseerde criminaliteit in relatie tot vechtsportevenementen in Noord-Holland.

- Rutten, E. A., Schuengel, C., Dirks, E., Stams, G. J. J. M., Biesta, G. J. J., & Hoeksma, J. B. (2011). Predictors of Antisocial and Prosocial Behavior in an Adolescent Sports Context. *Social Development, 20*(2), 294–315. <http://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2010.00598.x>
- Sommer, I. (2015). *Haperende hersenen*. Amsterdam: Balans.
- Spaij, R. (2009). Sport as a Vehicle for Social Mobility and Regulation of Disadvantaged Urban Youth. *International Review for the Sociology of Sport, 44*(2–3), 247–264. <http://doi.org/10.1177/1012690209338415>
- Spaij, R., Farquharson, K., & Marjoribanks, T. (2015). Sport and Social Inequalities. *Sociology Compass, 9*(5), 400–411. <http://doi.org/10.1111/soc4.12254>
- Stephoe, A., & Butler, N. (1996). Sports participation and emotional wellbeing in. *Lancet, 347*(9018), 1789–92.
- Steyn, B. J. M., & Roux, S. (2009). Aggression and Psychological Well-Being of Adolescent Tae Kwon Do Participants in Comparison With Hockey Participants and a Non-Sport Group. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance (AJPHERD)Psychology, 15*(1), 32–43.
- Theeboom, Marc en Ellen Verheyden (2011). *Vechtsporten met een +. Extra kansen voor kwetsbare jongeren*. Brussel: Uitgeverij VUBPRESS.
- Theeboom, Marc (2012). A closer look at effects of martial arts involvement among youth. In: *International Journal Sport Management and Marketing*, Vol. 11, Nos. 3 /4, p. 193-205.
- Tiessen-Raaphorst, A. (2015). *Rapportage sport 2014*. The Hague, The Netherlands Institute for Social Research (SCP). Retrieved from http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2015/Rapportage_Sport_2014
- Vella, S. A., Cliff, D. P., Magee, C. A., & Okely, A. D. (2015). Associations between sports participation and psychological difficulties during childhood: a two-year follow up. *Journal of Science and Medicine in Sport / Sports Medicine Australia, 18*(3), 304–309. <http://doi.org/10.1016/j.jsams.2014.05.006>
- Verseput, Steven (2012). Tussen mij en Badr was koek gewoon op. *NRC*, 27 december 2012.
- Vertonghen, J., & Theeboom, M. (2010). The social-psychological outcomes of martial arts practise among youth: A review. *Journal of Sports Science and Medicine, 9*(4), 528–537.
- Vertonghen, J., Theeboom, M., Dom, E., Bosscher, V., & Haudenhuyse, R. (2014). The Organization and Regulation of Full Contact Martial Arts: A Case Study of Flanders. *Societies, 4*(4), 654–671. <http://doi.org/10.3390/soc4040654>
- Visser, Ellen De (2016). Vele harde klappen. Zo ontstaat bokersdementie. *De Volkskrant*, 4 juni 2016.
- Vugts, Paul (2017-a). Een zoon van Diana Sardjoe belandde in de Top 600: 'Ik was in shock'. *Het Parool*, 17 december 2017.
- Vugts, Paul (2017-b). Afzien om op het juiste pad te blijven. Kickbokstraining helpt jongens vooruit. Amsterdam: *Het Parool*, 23 december 2017.
- Vugts, Paul (2017-c). K1-vechter Hesdy Gerges hoeft celstraf niet uit te zitten. *Het Parool*, 8 november 2017.
- Weeland, J., Overbeek, G., de Castro, B. O., & Matthys, W. (2015). *Underlying Mechanisms of Gene??? Environment Interactions in Externalizing Behavior: A Systematic Review and Search for Theoretical*

Mechanisms. Clinical Child and Family Psychology Review (Vol. 18). <http://doi.org/10.1007/s10567-015-0196-4>

Werdmölder, Hans (2015). *Marokkanen in de marge. Ontspoorde levens van kleine criminelen*. Amsterdam: Amsterdam University Press BV.

Digitale bronnen:

Brief aan promotors en officials, e-mail 9 april 2016, HG.

<http://mixfight.com/cgblog/21753/Het-complete-Mike-Passenier-interview-over-Badr-Hari>

<https://vicesports.nl/hoemike-passenier-het-schopte-van-kroegbaas-tot-trainer-van-badr-hari/SR>

<https://vechtsportautoriteit.nl>

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 368
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers..

DSP-groep is ISO 9001:2008 (kwaliteitsmanagement) en 14001:2004 (duurzaamheid) gecertificeerd en aangesloten bij VBO en OOA.